

Balkanlarda Yeni Türk Edebiyatı Literatürü

Yılmaz TAŞÇIOĞLU*

YÜZYILLAR BOYUNCA Türk yönetiminde kalmış olan Balkan ulusları ile Türk kültür ve edebiyatı derin ve çok boyutlu bir etkileşim içerisinde olmuştur. Bu cümleden olmak üzere bir yandan Anadolu'dan gelip yerleşen Türklerin bugün de var olan bakiyelerinin yaşattığı Türkçe ve Türk kültürü, öte yandan bölgenin yerli halklarından Müslüman olanların başta Türkçe olmak üzere Doğu dillerinin etkisiyle oluşturdukları kültür kalıcı bir etki doğurmuştur. Özellikle Fatih Sultan Mehmet'in bölgeyi fethetmesiyle (1463) kitlesel olarak İslamiyet'i kabul eden ve Osmanlıların yönetiminde olan diğer Balkan uluslarından farklı olarak özgün bir topluluk yapısı oluşturan Bosnalıların bir yandan kendi milli edebiyatlarının varlığını sürdürmesi, bir yandan da başta Türkçe olmak üzere Doğu dillerinde yeni bir edebiyat oluşturmaları dikkat çekicidir. Şair Adni'den (1420-1474) başlayarak Boşnakların Türkçe yazan son Divan şairi Hersekli Arif Hikmet Bey'e (1829-1903) kadar Türk dilinde yaratılan bu edebiyatın en önemli temsilcileri arasında Derviş Paşa Beyazıdagiç (1560-1603), Nergisi (1592-1635), Mecazi (ö. 1610), Ali Alaeddin Sabit (ö. 1712) ilk akla gelenlerdir. Bu dönem ile ilgili olarak gerek yabancı ve gerekse Bosnalı araştırmacıların çalışmaları bize

*Yard. Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

1 Bu konudaki önemli çalışmalardan bazıları şunlardır: Safvet-beg Başıagiç, *Bosanci i Hercegovci u Islamskoj književnosti* (İslam Edebiyatında Bosna ve Hersekliiler), Saraybosna, 1912; Hazim Šabanović, *Književnost Muslimanima BiH na orijentalnim jezicima*, (Bosna-Hersek Müslümanlarının Doğu Dillerinde Edebiyatları), Saraybosna, 1973; Fehim Name-tak, *Pregled književnog stvaranja Bosansko-Hercegovačkih Muslimana na turskom jeziku* (Bosna Hersek Müslümanlarının Türkçe Edebiyat Yaratıcılığına Bir Bakış), GHB, 1989. Biz bu kısmın yazılmasında ayrıca Fahri Kaya, *Çağdaş Boşnak Edebiyatı Antolojisi* (İstanbul, 1997) kitabından da yer yer yararlandık. Öte yandan, bu giriş paragraflarında Bosna edebiyatı ile ilgili olarak verdiğimiz kimi genel bilgiler, *İlmî Araştırmalar* (2006, sy. 22) dergisinde yayın kararı alınmış olan ve Nadira Jahić'le birlikte yazdığımız, "Boşnak Şairi Musa Çazim Çatić'in Gözünden Türk Edebiyatı" isimli makalenin bazı bölümleriyle paralellikler taşımaktadır.

gösteriyor ki Türkçe yazılan Boşnak edebiyatı hem nicelik, hem de nitelik bakımından Osmanlı Divan edebiyatının en önemli ortaklarından birisi kabul edilmelidir.¹ Bu konuda bir eser yayımlayan Fehim Nametak, kitabında 116 Türkçe yazan Bosna-Hersekli şairden bahsederken, başka bazı yazarlar bu sayının 300'ün üzerinde olduğunu ileri sürmektedirler.²

Türkçe yazılan edebiyata paralel olarak gelişen Boşnak dilinde Arap harfleriyle yazılan Alhamiyado edebiyatı da birçok başarılı temsilciye sahiptir. Bunların başında *Makbul-i Ârif-Potur Şahidiye* (1631) isimli ilk Türkçe-Boşnakça manzum sözlüğün yazarı Mehmet Hevayî Üsküfi (1601-1651) gelmektedir. Alhamiyado edebiyatının ilk örneklerinden birisi olan ve yazar tarafından IV. Murat'a ithaf edilen bu sözlüğün önsözünde Üsküfi, kendisinin bir Boşnak olduğunu ve Boşnakçanın diğer dillerden çok ayrı bir dil olduğunu belirtir. Üsküfi'den başka, Hasan Kamiya (öl. 1680), İlhamiya (öl. 1821), Abdurrahman Sırrı (öl. 1847), Firaki (1775-1827) bu edebiyatın önemli temsilcileri arasındadır. Tematik yönden Boşnakların doğu dillerinde yarattıkları edebiyat ile benzerlik taşıyan bu edebiyatı, halk edebiyatının bir türü olarak değerlendirmek ve Boşnakların kendi eski dil ve kültürlerini yaşatma yönünde verdikleri çabanın bir yansıması olarak görmek mümkündür.

I. 1860-1918 Dönemi

Modern Balkan edebiyatları yaşanan siyasal süreçlerle sıkı sıkıya bağlıdır. Bu bakımdan bu coğrafyadaki modern edebiyatın eğilimleri bölgenin Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun işgali altına girmesiyle başlatılabilir (1878). I. Dünya Savaşı'nın ardından kurulan Sırp-Hırvat ve Sloven Krallığı (1918-1941), II. Dünya Savaşı'nın ardından kurulan Tito yönetimindeki Yugoslavya (1943-1990) ve 1990'larda başlayan bağımsızlık hareketlerinin biçimlendirdiği yeni dönem aynı zamanda edebiyatın da içinden geçtiği süreçleri ifade etmektedir. Bu süreçler içerisinde Balkan edebiyatlarında görülen eğilimler aynı zamanda Türk edebiyatı ile ilişkilerin niceliğini ve niteliğini de belirleyici bir rol oynamıştır. Bu ilişkilerin en yoğun olduğu dönemin XIX. yüzyılın son çeyreği ile XX. yüzyılın ilk çeyreği arasındaki oluşum dönemi olduğu görülüyor. Dikkat çekici bir nokta da bu yaklaşık son yüzelli yıllık dönemde sayıca en çok çevirinin Bosna-Hersek'te yapılmış olmasıdır.³ Bu bakımdan özellikle Bosna'daki edebi oluşumlara da kısaca göz atmakta yarar görüyoruz.

Bosna edebiyatı Avusturya-Macaristan yönetimi döneminde (1878-1918) yeni bir yöne girmiştir. 1878 Berlin Kongresi kararları uyarınca Osmanlıların,

2 *ABC Muslimana*, (Müslümanların ABC'si) priredio: Atif Purivatra, Muhamed Hadžijahić, Saraybosna, 1990.

3 Ljubinka Rajković, *Turski pesnici i pripovedači kod srba i hrvata*, Belgrad, 1968, s. 107.

Avusturya-Macaristan yönetimine bırakmak zorunda kaldıkları Bosna-Hersek bu tarihten itibaren bölünmeleri, yeni oluşumları, kaynaşmaları ile ilgi çekici bir döneme adım atmıştır. Aynı zamanda Boşnakların uluslaşma bilincinin oluşması açısından da ilgi çekici olan kırk yıllık bu süreç edebiyat ve kültür ortamı bakımından dikkate değer hareketlenmeleri içermektedir. Kimi araştırmacılar tarafından kendi içerisinde bazı zaman dilimlerine ayrılan bu dönemin ilk devresi (1878-1882) bir bakıma edebiyatın, “ölü” dönemi olarak değerlendirilebilir. Yüzyıllardır süren Osmanlı yönetiminin çekilmesiyle oluşan siyasal sosyal şaşkınlık, bölge halkları arasında en çok Boşnakları etkilemiştir. Bununla birlikte kimi yayın faaliyetlerinin varlığı da dikkati çekmektedir. Eylül 1878 tarihinde *Bosansko-Hercekovačkih novina* adıyla yayına başlayıp, 1881’den itibaren *Sarajevski list* adını alacak olan aktüel siyasi gazete, kadrosunda Boşnak yazarlara da yer veriyor ve Bosna halk edebiyatı ürünlerini yayımlayarak Boşnaklık olgusunu öne çıkarıyordu. Ayrıca 1881 yılında bir Sırp yazar (Miloş Mandić) tarafından hazırlanan *Turcizmi u Bosni (Boşnakçadaki Türkçe Kelimeler)* isimli sözlüğün Saraybosna’da yayımlanması Boşnak kimliğinin kabullenilmesi bakımından ilgiye değer görülmektedir.⁴ Avusturya-Macaristan yönetimi döneminin ikinci periyodu (1883-1897) bu vurgunun giderek güçlendiği bir dönemdir. Mehmet Hulusi tarafından Saraybosna’da Türkçe olarak yayımlanan *Vatan* (1884-1897) isimli dergi ülke içinden ve dışından haberlerin yanı sıra özellikle, “Müslümanların Bosna Hersek’ten göç etmesini önlemeye çalışmak” ve, “Boşnakların eğitim ve öğretiminin geliştirilmesi” konularında yaptığı yayınlarla dikkati çekmiştir.

Bu dönemde şair ve yazarlar bir yandan halk edebiyatına ve halkın kullandığı dile eğilim gösterirken bir yandan da Arap harflerinin yerine Latin harflerini kullanmaya başladılar. Mehmet Bey Kapetanoviç Ljubuşak *Risale-i Ahlak* (1883) isimli kitabını Latin harfleriyle yayımlar. Daha sonra yayımladığı *Narodno blagu (Halkın Varlığı, 1887)*, *Istočno blagu (Doğunun Varlığı, 1896)* isimli kitapları Boşnakların Doğu ve Batı arasındaki durumunu vurgulayan ve çağdaş Boşnak edebiyatının yönünü belirleyen eserler olarak anılmaktadır.⁵ 1891 yılında çıkarmaya başladığı *Boşnak* isimli dergi de aynı görüşler doğrultusunda yayımlanmaya devam eder. 1900 yılında Saraybosna’da Edhem Mulabdić tarafından ve Safet-beg Başıgâic (1870-1934)’in öncülüğünde yayımlanmaya başlayan *Behar* dergisi etrafında toplanan gençler ise çağdaş Boşnak edebiyatının kuruculuğu görevini üstlenirler. Bu dergi bir yandan Bosna halk edebiyatı ürünlerini yayımlarken, bir yandan da başta Türkçe olmak üzere Doğu ve Batı

4 Miloş Mandić, *Turcizmi u Bosni, Sarajevski list*, 1881, c. IV, sy. 65, s. 4; sy. 76, s. 3-4 arasında tefrika. Ayrıca bkz. Muhsin Rizvić, *Bosansko-Muslimanska Književnost u doba preporoda 1887-1918*, 2. baskı, Saraybosna, 1990, s. 22.

5 Fahri Kaya, *Çağdaş Boşnak Edebiyatı Antolojisi*, s. 23; Muhsin Rizvić, *Bosansko-Muslimanska Književnost u doba preporoda 1887-1918*, s. 22.

edebiyatlarından çevirilerle yeni bir edebiyat oluşturma çabası içerisinde görünmektedir. Bununla birlikte belli dönemlerde Arap harfleriyle Türkçe nüshalar (mesela 1906-1907 senesini ihtiva eden 7. sene sayıları hem Sırpça-Hırvatça⁶ olarak Latin harfleriyle, hem de Türkçe olarak Arap harfleriyle aynı aynı nüshalar halinde) yayımlanmış olan dergi aynı zamanda Boşnakların Türkçeden başka bir dil ile edebiyat oluşturamayacakları iddiasını da yalanlamak ister gibiydi. Bu yüzden *Behar* dergisini Bosna edebiyatı için bir Rönesans kabul etmek mümkündür.

Üçüncü periyot (1897-1905) Hırvat yazarlar ile Boşnak yazarların yakınlaştığı bir zaman dilimidir. Bu dönemde yayımlanan Hırvat dergilerinin Boşnak yazarlara yer vermesinden daha ilgi çekici olan bu dergilerde yazan kimi Hırvat yazarların da Boşnak (Müslüman) isimlerini takma ad olarak kullanmasıdır. Bu cümleden olmak üzere mesela Osman-beg Ştafiç imzası aslında Krsto Pavletiç, Selim Juzbaşiç imzası Ferdo Juzbaşiç, Ibni Mostari, Aziz Hersekli, Osman-Aziz imzaları ise İvan A. Miliçević isimli Hırvat yazarlara aittir. Öte yandan Safet-beg Başağić, Edhem Mulabdić, İbrahim-beg Repavaç, Rıza-beg Kapetanoviç başta olmak üzere birçok Boşnak yazar da Hırvat dergilerinde ürünlerini yayımlamışlardır. Ayrıca Hırvatistan'da çıkan *Mearif*, *Bayraktar* gibi dergilerle Bosna'da çıkan *Osvit* isimli derginin de Boşnaklara yönelik olarak Hırvatlar tarafından yayınlanmış yayınlar olduğu görülüyor. Ayrıca Boşnaklar tarafından çıkartılan *Boşnak* isimli dergi ve yazarlarının Hırvatlara yakın olduğu yolunda eleştiriler aldığı da dikkati çekiyor. Bu yayın faaliyetlerinden katolik Avusturya-Macaristan yönetiminin kendilerine yakın buldukları Hırvatlar aracılığıyla Boşnaklar üzerinde kültürel bir proje yürütmek istedikleri, bütün bu dergiler üzerinde başta Antun Starçeviç olmak üzere ünlü Hırvat yazarlarının büyük etkisi bulunduğu görülmektedir. Boşnak yazarların ise iktidarın yanında yer alarak Boşnak ulusuna ait kültürel değerleri korumak ve geliştirmek istedikleri söylenebilir.

Bununla birlikte aynı dönemde Sırlara daha yakın duran Boşnak yazarların varlığı da göze çarpmaktadır. Avusturya-Macaristan işgali sonrasında İstanbul'a ve Belgrad'a göç eden, oralarda öğrenim görenlerin çoğunlukta olduğu bu grup, yeni yönetime, Hırvatlara ve onlara yakın gördükleri Boşnaklara karşı cephe almış durumdaydılar. Özellikle *Gajret* (1907) dergisi etrafında toplanan Boşnak yazarlar bu grupta değerlendirilmektedir. Adeta *Behar* dergisinin bir devamı gibi olan bu derginin farkı, başlangıçta Sırp yanlısı bir tutum içerisinde olmasıdır. Ancak özellikle 1910'dan sonraki yayınında Boşnaklık olgusuna daha fazla vurgu yaparak Boşnakların bir edebi dergisi haline gelmiştir. Ali-Feh-

6 Bosna Hersek'te kullanılan dilin adı 1993 yılına kadar bu şekilde anılmıştır. Bu dilin müstakil bir dil olup olmaması konusu tartışılmaktadır. 1993 yılında, Bosna Hersek'te Boşnakça, Sırpça ve Hırvatça olmak üzere üç ayrı ve eşit dilin kullanıldığı resmen kabul edilmiştir. Biz bu yazımızda bundan sonra bu son isimlendirmenin bir kısaltması olan BHS'yi, 93 öncesi dönemleri de kapsayacak şekilde kullanacağız.

mi Cabiç, Derviş-beg ve Yusuf-beg Ljubaviç, Mehmed Spahiç, S. Avdo Karabegoviç Hasanbegov, Osman A. Çikiç, Avdo Karabegoviç, Musa Ćazim Ćatić bu yolda yürüyen yazarlardan bazılarıdır. Bu derginin ve bu dergide yazan ve Türkçeden çeviriler yapan Vroş Rujiç, Gojko Rujuç, Todor Petroviç gibi Sırp yazarların bile Bosna'da yerleşmeye çalışan katolik egemenliğine karşı Türk kültürünü bir alternatif olarak gördükleri anlaşılıyor.

Ayrıca Hırvatlara da Sırlara da yakın durmayı tercih etmeyip özellikle Boşnak halk kültürü mirasını, dilini ve edebiyatını öne çıkarmaya çalışan İbrahim-bey Bašagić, Esad Uzuniç, Mehmed Hulusi, Mehmed-bey Ljubuşak, Husejin Karabegoviç gibi yazarların varlığına da işaret etmek gerekir.

Avusturya-Macaristan yönetimi döneminde oluşan edebiyatın son periyoduna (1905-1918) bu çok yönlülüğün ve artan yayın faaliyetinin eşliğinde, Boşnak uluslaşmasının da arttığı bir dönem diyebiliriz. Açıkçası Osmanlı'nın çökmesiyle birlikte bölgedeki gücünü kaybetmeye başlayan Boşnakların kendi kültür ve kimliklerini korumak için Hırvatlar ile Sırlar arasındaki yüzyıllara dayanan çekişme ve mücadele bir avantaj sağlamıştır. Bu bakımdan modern Boşnak edebiyatı, Boşnak ulus bilinci gibi bölgenin güç dengesi birbirine yakın iki faktörünün çatışmasının arasında oluşmuştur. Bu dönemde çıkan *Vatan*, *Rehber*, *Behar*, *Gayret*, *Biser*, *Bosansko Vila*, *Boşnak* isimli dergiler bu geçiş döneminin bütün özelliklerini yansıtmaktadırlar. Bunlar arasında Arap harfli Türkçe yayımlananlar olduğu gibi, Kril harflerini kullananlar, Latin harfleriyle çıkanlar da bulunmaktadır.

Bu süreç içerisinde ilgi çekici bir gelişme de çelişkili gibi görünse bile Türkçe, Farsça ve Arapça dillerinin aydınlar arasında konuşulmasının yavaş yavaş azalmasına rağmen batı edebiyatına yönelişin Türk edebiyatı ile ilişkileri birden bire koparmaması, tam tersine, bu yönde bir edebiyat oluşturma konusunda daha deneyimli olan Türk sanatçıların Bosna'da dikkati çekmeye devam etmesidir. Hatta Bosna edebiyatındaki yenileşmenin Türk edebiyatı üzerinden gerçekleşmiş olduğu kanaatini veren ürünlerin ortaya çıkmış olması dikkat çekicidir.

Bilindiği gibi Türk edebiyatında XIX. yüzyılın ortalarından (belirgin olarak 1859-1860 yılından) itibaren başta İbrahim Şinasi (1826-1871), Ziya Paşa (1825-1880), Namık Kemal (1840-1888) gibi şairlerin çabalarıyla Avrupa edebiyatları ve özel olarak Fransız edebiyatı modelinde yeni bir edebiyat oluşturulmaya başlanılmış idi. Bu yenileşme öncüsü Türk edebiyatçıların da ilk dikkat yönelttikleri kaynakların başında halk edebiyatı, halk kültürü verimleri gelmektedir. Genel olarak Tanzimat dönemi Türk edebiyatı, halk kültürü ürünlerine yönelişin de dikkati çektiği bir dönem olarak değerlendirilir. Şinasi'nin *Durub-ı Emsâl-i Osmaniyye* (1863) adlı kitabında Türk atasözü ve deyimlerini toplaması, bunları şiirlerinde kullanması, Ziya Paşa'nın, "Şiir ve İnşa" (1868) başlıklı

makalesinde Divan edebiyatını milli bir edebiyat olmamakla suçlayarak, modern Türk edebiyatının halk edebiyatına bağlanmak suretiyle kurulabileceğini belirtmesi, Namık Kemal'in bazı şiirlerinde hece veznini denemesi, arkadaşları olan kimi çağdaş şairlere halk kültürü ürünlerini kullanmayı öğütlemesi bu genel tutumun sonuçları arasındadır. Yüzyılın sonlarına doğru *Servet-i Fünûn* (1896-1901) dergisi etrafında toplanan Türk edebiyatçılarının yine Fransız edebiyatını izleyerek şiirde romantik, roman ve hikayede realist üslupta estetik değeri yükselmiş eserler ortaya koydukları görülüyor. Bu dönem yaklaşık olarak Bosna edebiyatında da değişme çabalarının başladığı bir dönemdir.

Avusturya-Macaristan yönetimi altında oluşmaya başlayan Modern Boşnak edebiyatının yönünü batıya çevirmiş olmakla birlikte Türk edebiyatı ile ilişkisini birden bire kesmiş olduğunu düşünmek yanıltıcı olur. Dönemin dergilerinde görülen iki belirgin tutum bize aksi yönde düşünmeyi telkin ediyor. Bunlardan birincisi yukarıda değindiğimiz halk kültürü ürünlerine gösterilen yoğun ilgidir. Bu ilgi genel olarak romantik akımın ulusal edebiyatların doğuşunu hızlandıran anlayışıyla bağlantılı olmalıdır. İkincisi yine dönemin edebiyat dergilerinde görülen haber, çeviri ve inceleme yazılarından kolayca anlaşılan İstanbul'un, Boşnak aydınların bilim ve kültür merkezi olarak esin kaynağı olmaya daha bir süre devam etmiş olmasıdır. Yukarıda adlarını andığımız öncü aydınlar kuşağı Batı tarzı yeni Boşnak edebiyatını oluştururken bir yandan coğrafya ve dil yakınlığı dolayısıyla Hırvatistan'da ve Sırbistan'da yaratılan edebiyatın, bir yandan da yüzyıllardır ortak bir kültürü paylaştıkları Osmanlı yazarlarının eserlerini dikkate aldılar. Hatta kimi araştırmacılara göre bu ilk dönem Boşnak yazarların Batı kültür ve edebiyatına yönelmede daha ileri gitmiş olmaları sebebiyle Hırvat ve Sırp yazarlardan beslenme ihtimali zayıftır.⁷

Böylece Doğu edebiyatları çerçevesinde oluşan klasik Boşnak edebiyatında olduğu gibi Batı'ya açılan çağdaş Boşnak edebiyatının geçiş döneminde de Türk edebiyatı hem bir aktarıcı kültür işlevi, hem de bir ölçüde kendisinin daha önce başladığı yenileşme uygulamaları sebebiyle bir model işlevi görmüştür. Yukarıda değindiğimiz edebiyat dergilerinde, Türk edebiyatına ilişkin haberlerin, çok sayıda şiir, hikaye ve roman çevirisinin ve inceleme yazılarının bulunması kadar, mesela Fransız edebiyatına ait kimi eserlerin (Molier'den Türkçeye Direktör Âli Bey tarafından *Ayyar Hamza* (1871) adıyla adapte edilen, "Les Fourbies de Scapin" adlı oyunun, buradan Boşnakça'ya *Varalica Hamza*, (1901, F. Spaho) adıyla tercüme edilmiş olması sadece bir örnektir) çevirisi ilgi çekicidir. Dönemin dergilerinde özellikle *Servet-i Fünun* şairleri ve bu dönemde eser veren Ara Nesil olarak isimlendirilen romantik Türk yazar ve şairlerine gösterilen yoğun ilgi ve bu topluluk için kullanılan, "Doğu Parnas"^{1,8}, "Türk

7 Fahri Kaya, *Çağdaş Boşnak Edebiyatı Antolojisi*, s. 24-25.

8 M. Safvet, "Istočni Parnas", *Behar*, 1900-1901, c. I, sy. 7, s. 110.

Parnas”ı, “Osmanlı Parnas”ı⁹ gibi adlandırmalar ilgi çekicidir. İki edebiyat arasındaki bu genel ilişkinin yanı sıra tek tek şairler bazında da araştırılmaya değer ilişkiler bulunduğu kanaatindeyiz.

Bu dönemde Türk edebiyatına duyulan ilgi bakımından en çok dikkati çeken iki isim Safvet-beg Başıagić ve Musa Ćazim Ćatić’tir.¹⁰ Türkçe yazan son Boşnak şairlerinden İbrahim Bey’in oğlu ve aynı zamanda kendisi de bir şair olan Başıagić, modern Boşnak edebiyatının kurucularının başında gelmektedir. Doğu edebiyatlarından ve özellikle Ömer Hayyam’dan birçok çeviri yapmıştır. Mirza Safvet ve başka takma adlarla yaptığı onlarca Türkçe şiir çevirisinden başka Tevfik Fikret üzerine değerli bir inceleme kaleme almıştır.¹¹ Başıagić, Türk ve İran kadın edebiyatçılarını, Nigar Hanımı, Nergisi’yi, Fitnat Hanımı ele alan inceleme ve *Bir Yazın Tarihi* (Halid Ziya), *Hayal İçinde* (Hüseyn Cahit), *Rübab-ı Şikeste* (Tevfik Fikret) kitaplarını tanıtan yazılar kaleme almıştır. Ayrıca onun *Bosanci i hercegovci u islamskoj književnosti* (*İslam Edebiyatında Bosna ve Hersekliiler*, Saraybosna, 1912) isimli kitabı bugün de bir başvuru eseri niteliğindedir. Modern Bosna edebiyatının önde gelen şairlerinden olan Ćatić ise bu dönemde başta Tevfik Fikret’in şiirleri olmak üzere yüzü aşkın çeviri, eski ve yeni Türk edebiyatına ilişkin onlarca inceleme, deneme, değini vb. yazı ile Türk edebiyatını çağında en iyi tanıtan isimdir denilebilir. Öte yandan imzasız bir çok inceleme, değini, tanıtım yazısının yanı sıra Schmidt’in, “Pregled turske književnosti” (Türk Edebiyatı İncelemesi), Šemsudin Sarajlić’in, “Merhum Ismail-beg Gasprinsky”, S(alih) B(akamović)’in, “Abdülhak Hamid beg”, imzasız, “Savremena otomanska literatura” (Çağdaş Osmanlı Edebiyatı), Halide Edip’i tanıtan imzasız, “Jedna turska spisateljica” (Bir Türk Kadın Yazarı), J. Oestrup’un Almandan çevrilen, “Ahmed Midhat”, Servet-i Fünun topluluğu hakkında bir inceleme olan imzasız, “Edebijati džedide kjutubhanesi” (Edebiyat-ı Cedide Kütüphanesi), Edhem Mulabdić’in, “Ferdi i drugovi” (Ferdi ve Şürekası) yazıları Türk edebiyatını tanıtan önemli yazılardır.

Başıagić ve Ćatić dışında, Namık Kemal’in *Zavalı Çocuk* piyesini çeviren Hilmi Muhibić, Hasan-Fehmi Nametak, Mehmed Celal’in *Bir Ailenin Kaderi* romanını çeviren Edhem Mulabdić, Abdülhak Hâmid’in *Tarık* piyesini çeviren Salih Bakamović, Fatma Aliye Hanım’ın *Muhadarat* romanını çeviren Mehmet Emin Dizdar, Güzide Sabri’nin *Münevere*’sini çeviren Osman Asaf Sokolović, Ahmed Midhat’ın *Hasan Mellah Yahut Sır İçinde Esrar* isimli romanını çeviren A. Dž. Šerić, yine Namık Kemal’in *Vatan Yahut Silistre*’sini tercüme eden Ahmet Naim

9 Musa Ćazim Ćatić, *Izabrana djela*, Saraybosna, 1988, s. 399-400.

10 Ćatić’in Türk edebiyatı konusundaki görüşleri ve yaptığı çalışmaların ayrıntılı bir incelemesi için bkz. Yılmaz Taşcioğlu ve Nadira Jahić, “Boşnak Şairi Musa Ćazim Ćatić’in Gözünden Türk Edebiyatı”.

11 Safvet-beg Başıagić, “Tevfik Fikret, Modern Turski Pjesnik”, (Tevfik Fikret Modern Türk Şairi), Mirza Safvet imzasıyla, *Život*, 1900, c. II, sy. 1, s. 27; sy. 2, s. 26.

dikkati çeken çevirmenler arasındadır. Çoğu modern Bosna edebiyatının kurucusu sıfatını taşıyan bu isimlerin Türk edebiyatında ilgi gösterdikleri sanatçıların başında ise Namık Kemal, Ziya Paşa, Abdülhak Hamid, Tevfik Fikret ve Halit Ziya gelmektedir. Namık Kemal'in *Vatan Yahut Silistre*, *Cezmi* ve vatan temalı bazı şiirleri, Hamid'in *Tarık*, Samipaşazade Sezai'nin, "Bir Yunan Generalin Kuruntusu", Ahmed Refik'in *Tiryaki Hasan Paşa*, Ahmet Hikmet'in öyküleri, Halide Edib'in *Yeni Turan* gibi eserlerinin çevirisi çağın ruhu ile ilgili olmalıdır. Gerek Avusturya-Macaristan işgali ve gerekse I. Dünya Savaşı sırasında türlü acılar yaşayan Bosnalıların, benzer acıları daha büyük ölçekte yaşayan Türk yazarlarının aynı temaları işleyen eserlerine ilgi duymalarını ve bunlarda bir duygudaşlık aramalarını anlaşılabilir bir tutum olarak değerlendirmek gerekir.

Bu dönemde çevrilen eserlerin ikinci belirgin niteliği ise aşırı duygusal tema ve üslup içeren metinler olmasıdır. Tahsin Nahid, Mustafa Reşit, Andelib, Mehmed Celal, Nigar Hanım, Halid Ziya, Mahmut Ekrem, Hüseyin Cahit, İsmail Safa, Süleyman Nesib bu türden eserleri çevrilen yazarların başında gelmektedir. Elbette çevrilen eserlerin ve çeviri metinlerinin niteliğini değerlendirmek bu yazının sınırları dışında kaldığı için bu yönde bir ifade kullanmak istemiyoruz. Bununla birlikte bu metinlerin büyük çoğunluğunun romantik-sentimental özellik taşıdığını belirtmek istiyoruz. Bu bağlamda çeviri için seçilen metinlerin belirli bir edebi değer taşımaktan uzak, aşağı yukarı bir neslin ortaklaşa oluşturdukları dönem edebiyatından (zaman zaman tesadüf izlenimi verecek) seçmeler olduğunu ifade etmek gerekiyor. Bu noktada da dönemin ortak duyusuna, gerek Türk yazarların ve gerekse Bosnalı edebiyatçıların çağın sosyal siyasal şartlarının beslediği bir hüznü çok değişken edebi niteliklerle eserlerine yansıtıklarına atf yapmak mümkündür.

II. 1818-1945 Dönemi

Bosna edebiyatının bundan sonraki dönemini ise Krallık Dönemi Yugoslavyası (1918-1943) oluşturur. İki dünya savaşı arasındaki bu dönem resmi olarak Boşnak edebiyatının inkâr edildiği, Boşnak yazarların okul kitaplarına alınmadığı, hatta kendilerini Sırp veya Hırvat olarak göstermeleri konusunda zorlandıkları bir dönemdir. Bu yüzden kimi Boşnak yazarlar Zagreb veya Belgrad'a yerleşmek zorunda kalmış, kimileri de yazı hayatından çekilmiştir. Bu dönemde yetişen yazarlar arasında şiirde Başıagić ve Ćatić'in yolunu izleyen ve *Grozdanin kikot* (*Grozdan'ın Kahkahası*, 1927) adlı romanıyla modern Boşnak romanının temellerini attığı kabul edilen¹² Hamza Humo (1895-1970), Galatasaray Lisesi'nde okuyan ve Krallık Yugoslavyası'nın Ankara Büyükelçiliği'nde Basın ve Kültür Ateşliği yaptığı sırada Türkçe olarak yazdığı *Hazer* romanı ile ta-

12 Bkz. Fahri Kaya, *Çağdaş Boşnak Edebiyatı Antolojisi*, s. 26 ve 66 vd.

nınan Abdurahman Hivzi Bjelovac (1886-1975), genç yaşta Çetnikler tarafından öldürülmesine rağmen Bosna edebiyatında kendisine önemli bir yer sağlamış olan Hasan Kikić (1905-1942), Humo'nun romanda başardığını hikayede gerçekleştiren ve *Haremske novele (Harem Hikayeleri, 1924)* adlı eseriyle tanınan Ahmet Muradbegović (1907-1972), Ziya Dizdarević (1912-1942), ünlü *Legenda o Ali paši (Ali Paşa Efsanesi)* romanının yazarı Enver Ćolaković (1913-1917) dikkati çekmektedir. Roman ve hikayedeki bu güçlü temsilcilere karşılık bu dönemde Boşnak şiiri Bašagić ve Ćatić'in başlattıkları çizgiden ayrılarak Sırp ve Hırvat şairlerin etkisinde kalmıştır. Bu bağlamda düzyazıdaki ustalıklarını şiirde de denemek isteyen Humo, Muradbegović gibi şairlerden başka şiirlerinde bir yandan Hırvat şiiri yoluyla gelen Alman empresyonist akımının, bir yandan da Ćatić'in etkileri sezilen Salih Alić (1906-1981), asıl ününü ve Bosna edebiyatındaki vazgeçilmez yerini savaş sonrasındaki şiirleriyle yapmış olmasına rağmen savaş yıllarında şiir yazmaya başlayan ve arkadaşları Hasan Kikić ve Safet Krupić ile birlikte Zagreb'te *Putokaz (Kılavuz, 1937)* isiminde bir dergi de çıkaran Skender Kulenović (1910-1978) bu dönemin önemli şairleridir. Bu dönemin yayın hayatı da doğal olarak bir önceki döneme göre oldukça zayıftır. Bu dönemde edebiyat yayıncılığı konusunda Zagreb ve Belgrad'ın, özellikle Türk edebiyatı ile ilgili yayınlar konusunda Zagreb'in öne çıktığı görülüyor. Bu dönemde yayını sürdürülen en önemli dergiler ise *Novi Behar, Gajret* ve *Obzor* dergileridir. Bu dönemde yeni Türk edebiyatı ile ilgili olarak dikkati çeken inceleme yazıları şunlardır: V. Z. imzasıyla *Novi Behar* dergisinde yayımlanan, "Najmladja turska literatura" (1929, "En Genç Türk Edebiyatı") başlıklı yazı Peyami Safa, Nazım Hikmet, Vedat Nedim, Necip Fazıl gibi dönemin en genç yazarlarını tanıtmaktadır. Ivan Esih'in, "Suvremena turska knjizevnost", ("Modern Türk Edebiyatı"), Hırvatçaya çevrilen ilk Türk romanı *Tudjinac (Yaban)* münasebetiyle Türk edebiyatı hakkında bir değerlendirme, H(azim) Š(abanović)'in *Hrvatska enciklopedia*'ya yazdığı, "Abdulhak Hamid" maddesi ilgi çeken diğer yazılardır.

Bu dönemde Türk edebiyatı ile ilgilenen çevirmenlerin başında, yine çalışmalarını sürdüren Bašagić'i anmak gerekir. Onun dışında Halide Edib'in *Kalp Ağrısı, Handan*, Ercüment Ekrem'in *Gün Battığında*, Reşat Nuri'nin *Dudaktan Kalbe* romanları başta olmak üzere pek çok Türk roman ve hikayesini çeviren Fehim Spaho, Muhammed Tayyip Okić, Abdurahman Hivzi Bjelovac dikkati çekmektedir. Ayrıca bu dönemde Türk edebiyatından yapılan çevirilerin yayın merkezinin Zagreb'e kayması ile birlikte kimi Hırvat çevirmenlerin imzası da görülmeye başlanılmıştır. Bu çerçevede Halide Edib'in *Yeni Turan* romanının Ivo Krsić, *Ateşten Gömlek*'in Jakša Sedmak, Yakup Kadri'nin *Yaban* romanının ise Bišćan Dragutin tarafından çevrildiğini ve Zagreb'te yayımlandığını belirtmek gerekir. Namık Kemal (özellikle Tayyip Okić'in çevirileriyle) bu dönemde de ilgi gören Türk yazarı olmaya devam ettiği gibi, ayrıca özellikle roman ve hi-

kaye türünde eser veren Türk yazarların izlendiği görülüyor. Bu bağlamda Halide Edib, Ercüment Ekrem, Reşat Nuri, Yakup Kadri anılması gereken yazarların başında gelmektedir.

III. 1945-1990 Dönemi

II. Dünya Savaşı sırasında nazizme karşı Tito liderliğinde yürütülen mücadele ve sonrasında kurulan sosyalist Yugoslavya döneminde oluşan siyasal yapı bölge edebiyatının biçimlenmesinde olduğu gibi, Türk edebiyatı ile ilişkilerde de belirleyici bir rol oynamıştır. Farklı dillerde yazılsa bile bölgede oluşan edebiyatın Yugoslav edebiyatı olarak anılmasına özen gösterilmiş, bu arada yetişen kuşakların başta Sovyetler Birliği olmak üzere sosyalist blok ülkelerinin edebiyatlarına ve diğer sosyalist yazarlara yönlendirilmesi sağlanmıştır. Bu dönem yazarları uzunca bir dönem Almanlara karşı kazanılan halk kurtuluş savaşını, devrimi, toplumcu gerçekçi edebiyat anlayışı çerçevesinde sınıf sorunlarını yoğun bir şekilde işlediler.

Bu dönemde yetişen Mak Dizdar (1917-1971), XX. yüzyıl Bosna edebiyatının Skender Kulenović ile birlikte en önemli şairi kabul edilmektedir. Ayrıca İzzet Saraylıc (1930), Hüseyin Tahmišćić (1931), II. Dünya Savaşı sonrası Bosna şiirinde çığır açan şairlerin başında gelmektedirler. Aynı şekilde hikayede Kamil Siyarić (1913-1989), Derviş Susić (1925), romanda *Derviş ve Ölüm*'ün yazarı Meša Selimović (1910-1982) anılması gereken yazarların başında gelmektedir. Son dönemde ise Nejad İbrišimović (1940), Abdullah Sidran (1944), Müberra Pasić (1945), İrfan Horozović (1947), Cemaluddin Alić (1947) önde gelen Boşnak sanatçılardır.

Yugoslavya döneminde yeni Türk edebiyatı ilgisi birkaç merkeze dağılmış durumdadır. Aynı zamanda birer Türkoloji bölümünün de bulunduğu Saraybosna, Zagreb ve Belgrad ile Priştine ve Üsküp bu merkezlerin başında gelmektedir. Özellikle XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren en çok Türkçe süreli yayının yapıldığı Üsküp bu özelliğini XX. yüzyıl boyunca da korumaya devam etmiştir. Bu çerçevede 1925'ten itibaren çıkan *Birlik*,¹³ *Sevinç*, *Tomurcuk*, *Sesler* dergileri Üsküp'te, 1973 yılından itibaren yayınlanan *Çevren* Priştine'de Türkçe edebiyatın varlığını sürdürmesini sağlamışlardır. Bu dergiler çevresinde Balkanlarda Türk diliyle yazan yazarlar topluluğu oluştuğu gibi¹⁴ çağdaş Türk (Türkiye) edebiyatından da bol miktarda ürün yayımlanmıştır. Biz bu çalışmamızda bu ürünlerden bir çoğunu da bibliyografyamıza aldık. Burada 1990'a ka-

13 Bkz. İsmail Eren, "Turska Štampa u Jugoslaviji (1866-1966)", çev. Eşref Kovačević, *POF*, 1964-1965, c. XXIV-XXV, 1969, s. 358-395.

14 Naim Şaban, Nusret Dişo, Ülkü ve Nimetullah Hafız, Hasan Mercan, Enver Baki, Hasan Kaleşi, Emin İljamı, Mustafa Karahasan, Süreyya Yusuf, İskender Muzbeg, Bayram İbrahim, Ethem Baymak ve Necati Zekeriya bu yazarlardan ilk akla gelenlerdir.

dar sürecek olan ve Türk edebiyatı çalışmaları bakımından zengin bir periyodu oluşturan Yugoslavya dönemindeki yeni Türk edebiyatı ile ilgili faaliyetleri onar yıllık süreler halinde değerlendireceğimizi ifade etmek istiyoruz.

Yukarıda belirttiğimiz Türkçe dergilerin ve Türkoloji bölümlerinin bulunduğu fakültelerde çıkan akademik dergilerin dışında, *Književne novine*, *Nin*, *Brazda*, *Vjesnik u srijedu*, *Stvaranje*, *Radio Belgrad*, *Mlada literatura*, *Oslobodjenje*, *Sovremenost*, *7 dana*, *Jedinstvo*, *Nova Makedonija*, *Razgledi*, *Toveriš*, *Flaka e Vllaznimit*, *Susreti*, *Naš vesnik*, *Narodna knjižnica*, *Stremež*, *Borba-Ljudska pravica*, *Rilindja*, *Tedenska tribuna*, *Beseda leto peto*, *Polja*, *El-Emel*, *Bagdala*, *Život*, *Stremljenja*, *Mogućnosti*, *Radio Saraybosna-Treći Program*, *Odjek* dergileri sayfalarında Türk edebiyatının ürünlerine yer veren periyodiklerin başında gelmektedir. Bu dergilerde 1950'li yıllarda Mustafa Karahasan, Hasan Kaleşi, Emin İljami, Dušanka Šopova, Fahri Kaya, Hivzi Bjelavac, Ivan Minatti, Kajetan Ković, Aca Bandrjarević Türk edebiyatına ilişkin çeviri ve incelemelerde en çok görülen imzalıdır.

Bu yıllar aynı zamanda kitap yayınlarının da arttığı bir süreç olmuştur. Nazım Hikmet'in *Şiirler ve Taranta Babuya Mektuplar'ı* Üsküp'te (önce 1950, daha sonra 1959'da) Türkçe olarak, bir yıl sonra Dušanka Bojanić tarafından BHS dillerine çevrilerek (Saraybosna, 1951) yayımlanmış, D. Bojanić'in çevirisiyle Saraybosna'da yayımlanan Mahmut Makal'ın *Bizim Köy* (1952) romanı dönemin edebiyat çevrelerinde ilgi uyandıran bir eser olmuştur. Halit Ziya'nın *Bir Ölü'nün Defteri* (Zagreb, 1953) E.N. Bulbulović tarafından çevrilmiş, Fehim Spaho tarafından tercüme edilen *Saliha Hanım* üçüncü defa basılmış (Zagreb 1953), Yakup Kadri'nin *Yaban'ı* yeniden çevrilmiş ve basılmış (çev. Teofanija Trivunac, Novi Sad, 1953), ayrıca *Nur Baba* (çev. Fetah Süleymanpašić, Saraybosna, 1957) ve *Kiralık Konak* (çev. Nedim Filipović, Saraybosna, 1958) romanları tercüme edilerek yayımlanmıştır. Halide Edib'in *Rabija* (*Sinekli Bakkal*, Saraybosna, 1959) romanı ise Hamid Hadžibegić tarafından çevrilmiş ve yayımlanmıştır.

Dergi sayfalarına yansıyan Türk edebiyatı ürünleri açısından bakıldığında bu dönemde Nazım Hikmet, Orhan Veli, Cahit Sıtkı Tarancı, Fazıl Hüsni Dağlarca en çok ilgi gören Türk şairleri olarak öne çıkıyor. Bununla birlikte Türk edebiyatına ilginin geniş bir yelpazeye yayıldığı da dikkati çekmektedir. Bu cümleden olmak üzere bir yandan Tevfik Fikret, Yahya Kemal ve Ahmet Hâşim gibi önceki dönemlere mensup şairlerden çeviriler yapılırken, bir yandan da Türk edebiyatında çıkışını bu yıllarda yapmış olan Turgut Uyar ("Kafada Büyük Üşüme", 1959), Ülkü Tamer ("İstanbul", "Uzun Elli Kollar", 1959) gibi şairlerin ürünlerinin çevrilmiş olması eşzamanlı bir izlemenin varlığını da işaret etmektedir. Aynı şekilde oransal farklılıklar olmasına rağmen Nazım Hikmet ve Orhan Veli'nin yanısıra Necip Fazıl'dan Faruk Nafiz'e, Mehmet Emin Yurdakul'dan

Oktay Rifat'a, Melih Cevdet'e, Attila İlhan'a kadar çağdaş birçok şairin şiirlerinin yayımlanmış olması 1950'li yılların Balkan yayın organlarına Türk şiirinin zengin bir biçimde yansıdığını göstermektedir. Benzer bir durum düzyazı türlerinde de geçerlidir. Halide Edip, Sait Faik, Ömer Seyfeddin, Refik Halit, Sabahattin Ali, Mahmut Makal, Orhan Kemal, Aziz Nesin ve Tarık Dursun eserleri tecüme edilen Türk yazarlardan bazılarıdır.

Bu dönemde Türk edebiyatı üzerine yazılan birçok kitap tanıtım ve değini yazısının yanı sıra Dušana Bojanić'in, "Nazım Hikmet" (1951), H. D. imzalı, "Sabahattin Ali" (1951), Todor Manević'in, "Pogled Na Savremenu Tursku Književnost", ("Modern Türk Edebiyatına Bir Bakış", 1951) ve Hasan Kaleš'i'nin buna cevap olarak yazdığı, "Neodgovornost ili plagijat" ("Sorumsuzluk ve İntihal", 1951) başlıklı yazısı, Dušana Šopova'nın, "Novite Baranja Na Savremanata Turska Poezija", ("Modern Türk Şiirinde Yeni Eğilimler", 1953), imzasız, "Jezičkovne Reforme V Turski Književnosti" ("Türk Edebiyatında Dil Reformları", 1954), Hasan Kaleš'i'nin, "Nji Veshtrim Mbi Letersin Moderne Turske" ("Modern Türk Edebiyatına Bir Bakış", 1954), Mustafa Karahasan'ın, "Progresivnite Tendencii vo Savremeneta Turska Literatura" ("Modern Türk Edebiyatında Gelişen Eğilimler", 1954) başlıklı yazıları çağdaş Türk edebiyatı üzerine yazılmış önemli yazılardır.

1960'lı yılların Balkanlardaki en önemli edebiyat olayı olarak Bosnalı Sırp yazar Ivo Andrić'in *Drina Köprüsü* romanıyla Nobel edebiyat ödülünü (1961) kazanmış olması gösterilebilir. Andrić'in bu ve diğer eserlerindeki Türk imajının etnik duygusallık dolayısıyla genel bir negatif bakış açısının ürünü olduğu görülse bile, Osmanlı-Türk kültürel değerlerinin metinlere yoğun bir biçimde yansıdığı dikkatlerden kaçmaz. Bu yüzden ister negatif, ister pozitif değer yükleyerek ele alınmış olsun, Türk kültürünün bölgedeki ağırlığının bir göstergesi olarak değerlendirmek mümkündür. Bu dönemin Türk edebiyatı varlığı bakımından önemli bir özelliği de Nazım Hikmet'in 1963 yılındaki ölümünün yayınlara yansımış olmasıdır. Bu durum şairin hem kitaplarının yeni çevirilerinin ve baskılarının artmasına, hem de süreli yayınlarda ürünlerinin ve sanatı ya da kişiliği ile ilgili yazıların sayıca artmasına sebep olmuştur. Nitekim Üsküp'te *Bulutlar Adam Öldürmesin* (1964) kitabı Türkçe olarak yayımlanırken, Emin İljami tarafından çevrilen şiirleri *Poezija (Şiirler)*, 1965), *Ubave e da se zivee, brate (Yaşamak Güzel Şey Kardeşim)*, 1967), Rusçadan Gligor Popovski tarafından çevrilen *Vljubeniot oblak (Sevdalı Bulut)*, 1964) kitapları yayımlanmıştır. Ayrıca Nazım Hikmet'in bütün şiirlerinin Moskova'da *Sorok let: izbrannyye stihi: 1921-1961* (önce 1961, sonra 1964) adıyla, şiirlerinden seçmeler ise A. Babaev tarafından Rusça'ya tercüme edilerek *Lirika* ismiyle (Moskova 1968), Jozsef Balog tarafından Romenceye çevrilerek *Názim Hikmet legszebb versei* adıyla (Bükreş, 1965) yayımlandığını da burada hatırlatmak gerekir. Marija Đukanović tarafından BHS dillerine çevrilen *Život je divna stvar (Yaşamak Güzel Şeydir Karde-*

sim) kitabı da Belgrad'da (1969) yayımlanmıştır. Bunun dışında Orhan Hançerlioğlu'nun *Ali* kitabı Saša Gutto tarafından çevrilerek Novi Sad'da (1961), Reşat Nuri Güntekin'in *Grumuša (Çalılıkusu)* romanı Fehim Spaho tarafından çevrilerek Zagreb'te (1962), E. Ekrem Talu'nun *Bez sreće (Kodaman)* romanı Lamija Hadžiosmanović tarafından çevrilerek Saraybosna'da (1964), Orhan Veli Kanık'ın şiirleştirdiği *Nasrettin Hoca* kitabı Türkçe olarak Üsküp'te (1964), Yaşar Kemal'in *Pobunjenik sa Torosa (İnce Memed)* romanı Eşref Kovačević ve Nedim Filipović tarafından tercüme edilerek Saraybosna'da (1966) yayımlanmıştır. Ayrıca Alija Bejić tarafından çevrilip hazırlanan *Turske priče (Türk Hikayeleri)* Zagreb'te (1962), Slavoljub Đinđić tarafından hazırlanan *Panorama savremene turske poezije (Çağdaş Türk Şiiri Panoraması)* Drainac'ta (1968), Slavoljub Đinđić ve M(arija) Đukanović'in birlikte hazırladıkları *Primeri turske prose. Izvor tekstova, beleške o piscima, tursko-srpskohrvatski glosar (Türk Nesri Örnekleri. Seçme Metinler. Yazarlar Hakkında Notlar. Türkçe-Sırp-Hrvatça Sözlük)* Belgrad'da (1969) yayımlanmıştır. Öte yandan Necati Zekeriya ve Fahri Kaya tarafından hazırlanan *Okuma Kitapları* birçok Türk yazar ve şairinden örnekler de içeriyordu (Üsküp, 1962).

Bu dönemde Türk edebiyatına ilişkin değerli incelemeler de yayımlanmıştır. Slavoljub Đinđić'in yazdığı *Ratna i revolucionarna tematika u delima Jakuba Kadrija Karaosmanoglua (Yakup Kadri'nin Eserlerinde Savaş ve Devrim Temaları, Belgrad 1967)*, I. L. Tučinskaja'nın yazdığı *Reşat Nuri Güntekin Bibliyografyası* (Moskova 1965), Ljubinka Rajković'in hazırladığı *Turski pesnici i pripovedači kod Srba i Hrvata (Sırp ve Hırvat Dillerinde Türk Şair ve Hikayecileri, Belgrad 1968)* isimli eserler bunlardan bazılarıdır. Bu dönemde Balkanlarda yayımlanan süreli yayınlarda gerek çevirmen olarak ve gerekse inceleme-tanıtım yazılarının yazarı olarak en çok dikkati çeken imzalar Slavoljub Đinđić, Necati Zekeriya, Fahri Kaya, Nermin-Emin İljamı, Ljubomir Kostić ve bizim tespitlerimize göre ilk çevirisini 1955'te yayımlayan (Kerime Nadir, "Tulipani" ["Laleler"], Hikmeta Mujezinović ile birlikte *Oslobodjenje Nedeljini*, 1955) ve çalışmalarını günümüze kadar devam ettiren Lamija Hadžiosmanović'tir. Hadžiosmanović daha sonraki dönemlerde de sürdürdüğü çeviri çalışmaları ile Ćatić'ten sonra bu konudaki en üretken kalem olma özelliğini taşımaktadır.

1970'li yıllarda Türk edebiyatının bu bölge kültürüne yansımaları çeşitlilik ve nicelik açısından önceki dönemlerin devamı niteliğindedir. 1974 yılında Uluslararası Struga Şiir Akşamları Altın Çelenk ödülünün Türk şair Fazıl Hüsni Dağlarca'ya verilmiş olması bu dönemin kaydedilmesi gereken olaylarından birisidir. Melih Cevdet Anday'ın *Pismo od mrtvog druga (Ölü Arkadaştan Mektup, Saraybosna, 1970)*, Yaşar Kemal'in *Legenda o Araratu (Ağrıdaki Efsanesi, Priştine, 1978)*, Fazıl Hüsni Dağlarca'nın *Čežnja, (Özlem, Priştine, 1975)* ve *Dağlarca* (Ljubljana, 1976), Aziz Nesin'in *Moja Priča (Benim Hikayem, Priştina, 1977)*, Nazım Hikmet'in *Velika pesma nade: izabrani stihovi (Büyük Şiir Ümit-*

leri: *Seçilmiş Dizeler*, Kruševac, 1973), *Zar ti je malo što si pesnik* (Belgrad, 1974), *Pjesme i tamnice* (Şiirler ve Hapishane, Saraybosna, 1977), *Sreća pris-muknjene žene* (Ljubljana, 1978), *Sobaka Loet-Karavana idet: Miniatury* (Moskova, 1979) kitapları bu dönemin çevrilen kitaplarıdır. Türk edebiyatı konusunda yapılan incelemeler ise Ivan Minatti'nin *Nazım Hikmet* (Ljubljana, 1974), Jasna Šamić'in, "Çağdaş Türk Dilinde Eğilimler: İki Çağdaş Türk Yazarının Dili-nin İncelenmesi: R. Nuri Günteki ve N. Cumalı" (Yüksek Lisans Tezi, Saraybosna, 1977), Akper Agarzaoglu Babajev'in Rusçadan çevrilen, "Türk Edebiyatı Üzerine" (*Život*, 25/1976), Fehim Nametak'ın, "Reşat Nuri Güntekin'in İlk Romanlarında Türk Toplumunu" (*POF*, 1975, c. XXV, (1977)), Jasna Šamić'in, "Bizde Doğu Edebiyatı" (*Odjek*, 1979), Lamija Hadžiosmanović'in, "Melih Cevdet Anday" (*Odjek*, 1971), "Nazım Hikmet" (*Oslobodjenje*, 1973), "Fazıl Hüsnü Dağlarca" (*Odjek* 1974), "Halide Edip Adıvar" (*Oslobodjenje*, 1974), "Namık Kemal" (*Mostovi*, 1974), "Başagić'in Türkçeden Çevirilerine Bakış" (*Godišnjak Instituta za jezik i književnost u Sarajevu*, 1979), "Bosna Hersek'te Türk Dilinden Yapılan Edebi Çeviriler" (*Prevodna književnost, Zbornik radova Trećih Beogradskih prevodilačkih susreta 5-9 decembar 1977*, Belgrad, 1979), Slavoljub Đinđić'in, "Ünlü Çağdaş Türk Şiirleri" (*Književne novine*, 1.9.1974), "Modern Türk Şiiri Nere-ye Gidiyor?" (*Mostovi*, Belgrad, 1975), "Borislav Stanković ve Yakub Kadri: Toplumsal Durumların Benzerliğinin Edebi Esere Yansıması" (*POF* 1972-1973, c. XXII-XXIII (1976)), "Modern Türk Hikayesinin Kurucusu Sait Faik Abasıyanık'ın Edebi Dünyası" (*Letopis Matice srpske*, 1979) başlıklı yazıları bu dönemin önemli çalışmaları arasındadır.

Yugoslavya döneminin sonlarında da bu çeşitlilik artarak devam etmiştir. 1990'a kadarki bu süre içerisinde kitap olarak yayımlanan Türk edebiyatı ürün-lerinden bazıları şunlardır: Necati Zekerija'nın seçtiği ve sunduğu, Lamija Hadžiosmanović'in çevirilerini yaptığı *Antologija novije turske poezije* (Belgrad, 1980), *Antologija poezije balkanskih naroda*, (*Balkan Halkları Şiir Antolojisi*, Belgrad, 1981), Cemal Mercan'ın hazırladığı *Iz savremene turske poezije u Jugoslaviji* (*Yugoslavya'da Çağdaş Türk Şiirinden*, Saraybosna, 1987), Fahri Kaya'nın hazırladığı Yahya Kemal Beyatlı'dan İsmail Uyaroglu'na 60 çağdaş Türk şairinin şiirlerini içeren *Savremena turska poezija* (*Çağdaş Türk Şiiri*, Üsküp, 1985) isimli antolojiler çağdaş Türk edebiyatını toplu olarak yansıtırken Du-šanka Bojanić ve Radomir Andrić tarafından çevrilen Bülent Ecevit'in *Naraštaj mira*, (*Barış Kuşağı*, Priştine ve Niş, 1980), Fahri Kaya'nın çevirdiği Nazım Hikmet'in *Kopneži i razdelbi* (Üsküp, 1980), *Poezija* (Üsküp, 1982) şiir kitapları, Boris M. Verbić'in çevirdiği Yaşar Kemal'in *Upoarni Memed*, (*İnce Memed*, Murska Sobota, 1980), Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Türkçe olarak basılan *Açıl Susam Açıl* (Üsküp, 1989), Fahri Kaya'nın Makedoncaya çevirdiği Orhan Veli-Melih Cevdet-Oktay Rifat üçlüsünün *Novo vo strato* (Üsküp, 1984), Melih Cevdet Anday'ın *Eden nov svet* (Makedonca, Üsküp, 1989), Emin İljamî'nin Yaşar Ke-

mal'den tercüme ettiği *Iljada Bukovi* (Makedonca, Üsküp, 1988) bu dönemin kitap olarak çevrilen eserleridir.

Yeni Türk edebiyatına ilişkin çalışmalar arasında Lamija Hadžiosmanović'in, "Musa Ćazim Ćatić'in Eserlerinde Çağdaş Türk Şiiri" (*Izraz*, Saraybosna, 1980), Slavoljub Đinđić'in, "Yaşar Kemal, Anadolu Köyünün Kronikçisi" (*Radio Saraybosna-Treći Program*, 1983, Yıl. 12, sy. 41), Necati Zekeriyâ'nın, "Türk Şiiri" (*Život*, 1980, c. XXIX), Jasna Šamić'in, "Literature de Turquie" ("Türk Edebiyatı", *Europe*, Kasım Aralık 1983), Fehim Nametak'ın, "Çağdaş Türk Hikayesi Hakkında" (*Mogućnosti*, 1985) ve, "Fazıl Paşa'nın Ziya Paşa'nın Zafernâme'sine Yazdığı Reddiye", (*POF*, 1980) öne çıkan yazılardır. Moma Dimić'in *Çukurova İsyancısı: Yaşar Kemal* (Novi Sad, 1989) isimli inceleme kitabını da bu sürecin verimlerinden birisi olarak kaydetmek gerekir.

IV. 1990-2005 Dönemi

1980'lerin sonlarında Doğu Bloku olarak bilinen coğrafyadaki siyasî değişmeler en büyük etkiyi çalışma alanımızı oluşturan bu bölgede yapmıştır. Slovenya ile başlayan bağımsızlık çıkışları, Hırvatistan ve Bosna-Hersek ile devam etmiş, böylece soğuk savaş döneminin Yugoslavyası tarihe karışmıştır. 1992 yılındaki bağımsızlık ilanı ve ardından patlak veren savaş Saraybosna'nın yayın faaliyetlerini bir süreliğine sekteye uğratmıştır. Buna karşılık Balkanlardaki diğer şehirlerde ve özellikle II. Dünya Savaşı sonrasında beri Türk edebiyatına yönelik ilginin yoğunlaştığı merkezlerin başında gelen Üsküp'te çağdaş Türk edebiyatına ilişkin yayınlar devam etmiştir. Savaşın sona ermesinden birkaç yıl sonra ise Saraybosna'da da yayın faaliyetleri yeniden hız kazanmıştır.

Bu dönemde Üsküp'te Ayla Kutlu'nun *Zdravo, Sevgi* (1991), Necati Cumalı'nın *Letni, vrapče moe* (1991), Ayşe Kilimci'nin *Imeto mi e dete* (1991), Erdal Öz'ün *Ranetiot (Yaralısın)*, (1992), İlhan Berk'in *Logos* (2002); Saraybosna'da Bülent Ecevit'in *S rukom u ruci ljubav smo umnožili (El Ele Büyüttük Sevgiyi)*, (1999), Yaşar Kemal'in *Legenda o Araratu (Ağrıdağı Efsanesi)*, (1999) ve *Pobunjenik sa Torosa (İnce Memed, 2. baskı)*, (1999), Reşat Nuri'nin *Grumuša (Çalığışu)*, (2. baskı, 1999), Mustafa Kutlu'nun *Trpjeti ili otići (Ya Tahammül Ya Sefer)*, (2001), Nedim Gürsel'in Fransızcadan çevrilen *Derviş i grad (Derviş ve Şehir)*, (2004), Ferit Edgü'nün *To godišnje doba u Hakkariju (Hakkâri'de Bir Mevsim)*, (2005) kitapları yayımlanmıştır. Ayrıca Yüksel Söylemez'in *Ljubav je šalica pileće juhe (Aşk Bir Tavuk Çorbası Şakasıdır)*, (1994) Zagreb'te, Nazım Hikmet'in *Sevdalı Bulut* (1998) kitabı Belgrad'da çıkmıştır. 2000'li yıllar Türk edebiyatından özellikle Orhan Pamuk'un kitaplarına ilginin yöneldiği bir süreç olmuştur. Bu çerçevede *Beyaz Kale* romanı ayrı ayrı çevirilerle Belgrad'da (*Bela tvrđava*, 2002) ve Zagreb'te (*Bjeli zamak*, 2001 ve 2002) basılmış, aynı şekilde *Yeni Hayat* romanı da Saraybosna (2003) ve Belgrad'da (2004) farklı çevirilerle yayımlanmıştır. Ayrıca

yazarın *Benim Adım Kırmızı* romanı da Zagreb'te (*Zovem se crvena*, 2004) çevrilmiş ve basılmıştır.

Bu dönemde ayrıca Türk edebiyatı ürünlerini içeren kimi antolojiler de yayımlanmıştır. Bayram Esad ile Emin İljami'nin hazırladığı *Od eden poinakov rid: sovremeni turski poeti* (*Çağdaş Türk Şairleri*, Üsküp, 2001) isimli antoloji Rıza Tevfik Bölükbaşı'dan Beşir Ayvazoğlu'na kadar uzanan 110 çağdaş Türk şairinin şiirlerini içermektedir. Denilebilir ki bu antoloji çağdaş Türk şiirinin Balkanlardaki en geniş kaynaklarından birisi durumundadır. Mirjana Teodosijević'in hazırladığı *Izbor iz savremene turske proze* (*Çağdaş Türk Nesrinden Seçmeler*, Belgrad 1997) kitabıyla, Kerima Filan'ın hazırladığı *Antologija turske priče* (*Türk Hikaye Antolojisi*, Saraybosna 2005) kitabı birçok Türk yazarının eserlerinden örnekler içermektedir.

Fahri Mermer'in, "Reşat Nuri Güntekin'in *Çalıklıuşu* Romanında Feride'nin Kaybolan Çocukluğu", (*Çevren*, Mart-Nisan 1990), Amina Şiljak-Jesenković'in, "Iz biserja savremene turske književnosti. Savremena turska pripovijetka" ("Çağdaş Türk Hikayesi", *Mogućnosti*, Split, 1985), Viktor Skolovski'nin, "O Teoriji Proze Turska" ("Türk Nesir Teorisi Hakkında", *Život*, 1985), Vojna Stojisavljević'in, "Humor u turskoj književnost" ("Türk Edebiyatında Humor", *POF* 1991) başlıklı yazıları ve Amina Şiljak-Jesenković'in, "Suvremena turska književnost u bosansko-hercegovačkoj orijentalistici", ("Bosna-Hersek'te Çağdaş Türk Edebiyatı Saraybosna", Ekim 2000)¹⁵ isimli bildirisi dönemin öne çıkan incelemelerinden bazılarıdır.

V. Sonuç ve Değerlendirme

1866-2005 yılları arasındaki yaklaşık 140 yıllık zaman dilimi içerisinde Yeni Türk edebiyatına ilişkin yayınları tespit etmek istediğimiz bu çalışmada 200 civarında süreli yayın¹⁶ taranmıştır. Bu dergilerin Türk edebiyatı yayınları konu-

15 Aynı zamanda Türk dili ve eski Türk edebiyatı alanlarında da yoğun çalışmalarını sürdüren Amina Şiljak-Jesenković'e yayınlanmamış bu bildirisinin metninden yararlanmamıza izin verdiği için teşekkür ederiz. Yeri gelmişken Şiljak-Jesenković'in Türk tiyatro yazarı Mehmet Baydur'un *Düdüklüde Kıymalı Bamyaya* ve *Yeşil Papağan Limited* isimli piyeslerini de BHS dillerine çevirdiğini de burada belirtmek istiyoruz.

16 Taradığımız dergilerin alfabetik sırayla isimleri şöyledir: *Bagdala*, *Behar* (1900-1911), *Beseda leto peto*, *Birlik*, *Biser* (1912-1914; 1918), *Borba-Ljudska Pravica*, *Bosanska pošta* (1896-1898), *Bosanska Vila* (1885-1914), *Bosanski Prijatelj* (1850; 1851; 1861; 1870), *Bosanski Vjestnik* (1866-1867), *Bosansko-Hercegovačke Novine*, *Sarajevski List*, *Večernji Sarajevski List* (1878-1918), *Bosansko-hercegovački glasnik* (1906-1907), *Bosansko-Hercegovački Istočnik* (1887-1890); *Dabro-Bosanski Istočnik* (1890-1908); *Istočnik* (1887-1911), *Bosna* (1866-1878), *Bosnische Post* (1884-1918), *Bošnjak* (1891-1910), *Brazda*, *Cvijet* (1905-1921), *Çevren* (1973-), *Dan* (1905-1912), *DNB*, *Drugarče*, *El-Emel*, *Flaka e Vllaznimit*, *Gajret* (1907-1914; 1921-1922; 1924-1941), *Glas slobode* (1909-1914; 1917-1929), *Glasnik*, *Glasnik Bosanskohercegovačkih Franjevaca* (1887-1894); *Glasnik Jugoslavenskih Franjevaca* (1895-1901); *Franjevački Glasnik* (1902-1914); *Serafinski perivoj* (1914-1919); *Naša misao* (1919-1927); *Franje-* ✎

sunda öne çıkanlarını yukarıda belirtmiştik. Ayrıca bu süre içerisinde Türk edebiyatından çevrilen kitapların da bir tespitini yapmaya çalıştık. Öncelikle belirleyebildiğimiz kadarıyla üçü hikaye/nesir, yedisi şiir olmak üzere 10 adet Türk edebiyatı antolojisi (bunlardan ikisi içerisinde Türk edebiyatçıların da bulunduğu daha genel antolojiler) yayımlanmıştır. Ayrıca yüz civarında kitap çevirisi yapıldığı görülüyor. Bu noktada öncelikle süreli yayınlarda tefrika olarak çevrilip yayımlanan ancak kitap halinde basılmamış olan eserlerin¹⁷ varlığını da belirtmek gerekir. XIX. yüzyılın sonlarıyla XX. yüzyılın başlarında ise Balkan-

vački Vijesnik (1887-1941), *Glasnik prestevog srca Isusova* (1892-1922), *Glasnik sv. Ante Padovanskog* (1906-1945), *Glasnik Vis*, *Glasnik Zemaljskog Muzeja* (1889-1943), *Hercegovački bošiljak*; *Novi hercegovački bosiljak*; *Glas Hercegovca* (1883-1896), *Hid*, *Hirvatska obrana* (1910), *Hlas L'udu*, *Hrvatska sloboda*, *Hrvatska smotra*, *Hrvatska svijest* (1913-1914), *Hrvatska zajednica*; *Hrvatska narodna zajednica* (1913-1918), *Hrvatski dnevnik* (1906-1918), *Il pioniere*, *Islamska svijest*, *Istina* (1913-1914), *Izraz*, *Jaž*, *Jedinstvo*, *Jeta e re*, *Jež*, *Kalendar Ježa*, *Kepes sport uysag*, *Kerempuh*, *Književne novine*, *Kršćanka obitelj* (1900-1918; 1938-1943), *Kultura-umetnost*, *Kulturen život*, *La Alborada* (1900-1901), *La voce del popolo*, *Libertatea*, *Ljubljanski dnevnik*, *Magyar kepes uysag*, *Male novine*, *Misbah*; *Jeni misbah* (1912-1914), *Mlad Borec*, *Mlada Hrvatska*, *Mlada literatura*, *Mogucnosti*, *Mostovi*, *Muallim* (1910-1913), *Musavat*; *Novi musavat* (1906-1911), *Muslimanska sloga* (1910-1912), *Muslimanska svijest* (1908-1910), *Nada* (1895-1903), *Narod* (1907-1908; 1911-1914), *Narodni list*, *Naš vesnik*, *Naš život* (1905), *Nevesinje* (1898-1899), *Nin*, *Nova Makedonija*, *Novi Prijatelj Bosne* (1888; 1890; 1894; 1896), *Novi vakat*; *Vakat* (1913-1914), *Novi vijek*, *Novi život*, *Obzor*, *Odjek*, *Ogledalo* (1907), *Osvit* (1898-1907), *Otađzbina* (1907-1908; 1911-1914), *Panorama*, *POF*, *Pokret* (1904-1905), *Politika*, *Politika za decu*, *Polja*, *Pravda*, *Pregled* (1910-1913), *Prijegled Male Biblioteke*, *Prijegled Male Biblioteke* (1902-1908), *Problemi*, *Prostevoja* (1885-1888), *Prosvjeta* (1907-1937), *Rad* (1909-1911), *Radio Beograd*, *Radio Sarajevo-Treći Program*, *Radnička obrana* (1908-1910), *Razgledi*, *Razvitak* (1910), *Republika*, *Rilindja*, *Rukovet*, *Ruža* (1909-1912; 1928-1934), *Samouprava* (1910-1912), *Sarajevski Cvjetnik* (1868-1872), *7dana*, *Sevinç*, *Srpska riječ* (1905-1914), *Srpska štampa* (1903-1905), *Srpska škola* (1907-1912), *Srpski Ujesnik* (1897-1904), *Školski vjesnik* (1894-1909), *Slobodna Dalmacija*, *Slovenski Jadran*, *Smilje*; *Travanjsko smilje*; *Travničko smilje* (1906-1913; 1919-1934), *Sovremenost*, *Srce Isusovo*; *Vrhbosna* (1882-1941), *Srpska omladina* (1912-1913), *Srpska žena* (1912-1913), *Srpski pokret* (1913-1914), *Srpski svještenik* (1912-1914), *Stimmen aus Bosnien* (1898-1899), *Stremež*, *Stremljenja*, *Studentski zbor*, *Stvaranje*, *Supplemento letterario*, *Susreti*, *Südslavische Revue* (1912-1913), *Takvim*, *Tarik* (1908-1910), *Tedenska Tribuna*, *Telegram*, *Tomurcuk*, *Trebević* (1882), *Trgovačko-zanatlijski glasnik* (1911-1914), *Učiteljska zora* (1905-1914), *Vatan*; *Rehber* (1884-1902), *Večer*; *Vjesnik* (1909-1914; 1917-1921), *Vjesnik u srijedu*, *Wissenschaftliche Mittheilungen aus Bosnien und Hercegovina* (1893-1916), *Zbornik Radova*, *Zeman* (1911-1912), *Zeman-bajramski prilog*, *Žena danas*, *Život*, *Zmaj*, *Zora* (1896-1901), *Zvono* (1914; 1919-1921).

- 17 Dergilerde tefrika edilip kitaplaşmamış olan eserler şunlardır: Abdülhak Hamid, *Duhter-i Hindü* (*Gayret*, 1911-1912), E. E. Talu, *Gün Battığında* (*Pravda*, 1924), Fakir Baykurt, *Yılanların Öcü* (*Birlik*, 1962-1963), Fatma Aliye Hanım, *Üdi* (*Behar*, 1905-1906), Halid Ziya, *Ferdi ve Şiirekasi* (*Behar*, 1904-1905), *Bir Evliliğin Aşk Hikayesi* (*Gayret*, 1912), *Nesl-i Ahir* (*Gayret*, 1911), Halide Edib, *Kalp Ağrısı* (*Novi Behar*, 1927-1928), *Handan* (*Novi Behar*, 1930-1931), Namık Kemal, *Cezmi*, (*Bosanska Vila*, 1902-1903), Reşat Nuri Güntekin, *Dudaktan Kalbe* (*Novi Behar*, 1935-1942), Yaşar Kemal, *Teneke* (*Birlik*, 1962-1963), Moliere, *Varalica Hamza* (*Behar*, 1901-1902), Şemseddin Sami, *Besa* (*Behar*, 1906-1907), Tefvik Fikret, *Rübâb-ı Şikes-te* (33 *Şiir*, 1911).

larda en çok ilgi gören yazarların başında Namık Kemal (yazarın dört kitabı ve birçok şiiri BHS dillerine çevrilmiştir), Adülhak Hamid, Tevfik Fikret, Halid Ziya Uşaklıgil, Ahmed Hikmet gelmektedir. Cumhuriyet'in ilk dönem yazarlarından Halide Edib, Yakup Kadri ve Reşat Nuri de ilgi gören yazarlar arasındadır. II. Dünya Savaşı sonrasında ise başta Nazım Hikmet olmak üzere Orhan Veli, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Melih Cevdet Anday, Aziz Nesin en çok çevirisi yapılan yazarların başında gelmektedir. Bunun dışında hem kitap olarak, hem de tek ürünler bazında en çok eseri yayımlanan Türk şairi Nazım Hikmet'tir. Bu durumun bir ölçüde 1945-1990 arasındaki çift kutuplu dünya yapılanmasından ve ideolojik tercihlerden beslendiğini tahmin etmek güç değildir. Bu çerçevede Nazım Hikmet'in farklı çeviri ve isimlerle yirmi kitabının yayımlandığı görülüyor. Son dönemde ise Orhan Pamuk'un üç romanı birkaç farklı çeviri ve baskı ile sunulmuştur. Bununla birlikte çağdaş Türk edebiyatının Balkanlarda zengin bir şekilde çevrildiği, okunduğu ve incelendiği görülüyor. Çevirisi yapılan yazarlar konusunda dönem şartlarına, farklı faktörlerin belirlediği tercihlere göre değişmeler olsa bile bu dönem içerisinde yaklaşık üçyüz yazardan bini aşkın çeviri yapılmıştır. Bu çeviriler içerisinde, "günün", "dönemin" yazarı olarak nitelendirilebilecek olan imzaların ürünleri bulunduğu gibi, Türk edebiyatında değişmez yer edinmiş isimler de bulunmaktadır.

Genel bir değerlendirmeye Balkan edebiyatlarının Türk edebiyatına ilgisi içerisinde geçilen dönemlerin biçimlendirmesine göre değişmiştir. Bu cümleden olmak üzere bu ilk dönemde kimi Fransız edebiyatı ürünlerinin Türkçeden çevrilmesi Türk edebiyatının klasik dönemdeki gibi aktarıcı bir kültür rolü üstlendiği izlenimi verse bile bu durum uzun sürmez. 1918'de Sırp-Hırvat-Sloven Krallığı olarak kurulan eski Yugoslavya'daki şartlar İstanbul'un bölge edebiyatçıları için bir ilham merkezi olma özelliğini ortadan kaldırır. Sosyalist Yugoslavya döneminde ise şaşılacak derecede zengin bir edebiyat iletişimi görülüyor. Elbetteki bu iletişim yüzyılın başındaki veya Osmanlı dönemindeki gibi bir izler-çevre iletişimi değildir. Bu yüzden Türk edebiyatı ile ilişkinin akışında kısmi değişmeler gerçekleşmiş ve birçok Türk edebiyatı ürünü Rusçadan, Fransızcadan, Almancadan ve İtalyancadan çevrilmiştir. Bununla birlikte 1950'li yıllarda adeta bir önceki dönemin açıklığını yatıştırırcasına yoğun bir aktarım, 1960'lı ve 1970'li yıllarda siyasal-ideolojik tercihlerin yönlendirdiği seçimler Türk edebiyatının geniş bir ölçekte yansıtılmasını sağlamıştır. 1980'lerin ortalarından itibaren değişen sosyal ve siyasal şartlar ve yetişen genç nesil Türkologlar çeviri ve ilgi yelpazesini hem yazar kategorizasyonu, hem de zaman sırası bakımından oldukça genişletmiştir. Bu dönemde bir taraftan da Sevinç Çokum, Mustafa Kutlu gibi muhafazakâr yazarlar, Ferit Edgü, Nedim Gürsel, Latife Tekin gibi postmodern yazarlar çevrilmektedir.

Yaklaşık 1920'lere kadar özellikle Saraybosna ve Üsküp'te Türk edebiyatının merkezî bir algılanmayla değerlendirildiği görülüyor. Üsküp (ve Priştine) Türk

edebiyatını bir kaynak olarak görmeye günümüze kadar devam etmekle birlikte, Türk edebiyatına ilişkin yayınların II. Dünya Savaşı'ndan sonra Zagreb, Belgrad, Ljubljana, Novi Sad gibi merkezlere dağıldığı görülüyor. Bu süreç aynı zamanda Türk edebiyatından yapılan tercihlerin niteliğinin de değişmesinin bir göstergesi durumundadır. Her durumda bu süreç içerisinde Türk edebiyatına ilişkin yapılan yayınların sırasıyla Üsküp, Saraybosna, Zagreb, Belgrad, Ljubljana, Novi Sad gibi şehirlerde yoğunlaşmış olduğu görülüyor.

Bu noktada Türk edebiyatını çeviri, inceleme, tanıtım, değini vb. çalışmalarla bu bölgeye aktaran imzalar konusuna değinmek istiyoruz. Yazımızın başından itibaren zaman sırasıyla yeri geldiğince değindiğimiz imzalar aynı zamanda bu bakımdan dönemlerinin önde gelen imzalarıdır. Başıgic ve Ćatić'ten başlayıp Fehim Spaho, Hifzi Bjelevac, Dušana Bojanić, Emin İljami, Hasan Kaleši, Fahri Kaja, Marija Đukanović, Slavoljub Đinđić, Lamija Hadžiosmanović, Kerima Filan, Amina Šiljak-Jesenković'le devam eden bu zincirin yüzlerce halkası vardır. Bir kısmı Başıgic ve Ćatić gibi kendisi de sanatçı, kimisi bilimadamı ve tamamı kültür insanı olan bu çevirmenler topluluğu, çevirilerin yanı sıra yazdıkları inceleme, tanıtım yazılarıyla da Türk edebiyatı ile Balkanlar kültürü arasında güçlü bir köprü oluşturmuştur.

Son olarak bu çalışmada uyguladığımız birkaç teknik özelliği belirtmek istiyoruz. Bir yılı aşkın bir süreden beri yaptığımız taramaların sonucunda elde ettiğimiz malzemenin bir bölümünü bu makalede sunuyoruz. Materyali önce çeviriler ve telif yazılar olmak üzere iki bölümde; çevirileri de kitap olarak basılan çeviriler, süreli yayınlarda çıkan şiirler, nesirler (hikaye, roman tefrikası, deneme vb.) ve tiyatro eserleri olmak üzere üç grupta; telif eserleri ise yine kitap olarak yayımlananlar ve süreli yayınlarda yayımlanmış olanlar olmak üzere iki grupta sınıflandırdık. Maddelerde sık sık içeriği belirten küçük notlar koyduk. Her bölüm kendi içerisinde yazar adına göre alfabetik olarak sınıflandırılmıştır. Aynı eserin farklı bir çeviri ve baskısı ayrı madde olarak verilmiştir. Aksi belirtilmedikçe çeviriler Türkçeden, yine aksi belirtilmedikçe BHS dillerine yapılmıştır. Elbette elimizdeki malzemenin tamamını yayımlamış olsak bile çalışmanın eksiksiz olduğunu iddia etmek abartılı bir tavır olurdu. Ancak eski Yugoslavya'daki yayınların önemli bir kısmına ulaşabildiğimizi düşünüyoruz. Böylece özellikle bu bölgede yüz elli yıllık süre içerisinde yeni Türk edebiyatı ile ilgili yayınların bir kanaat oluşturacak kadar net bir fotoğrafını ortaya koyduğumuzu umuyoruz.

Kısaltmalar

- BHS : Boşnakça, Sırpça, Hırvatça.
 GHB : *Gazi Husrevbegova Biblioteka*.
 POF : *Prilozi Za Orijentalnu Filologiju*.

Balkanlarda Yeni Türk Edebiyatı Bibliyografyası

A. Türk Edebiyatından Yapılan Çeviriler

1. Kitaplar

- Abdülhak Hâmid, *Tarık, Osvojenje španjolske, (Tarık, İspanya Fethi)*, çev. Salih Bakamović, Mostar, 1915.
- Adivar, Halide Edib, *Rabija, (Sinekli Bakkal)*, çev. Hamid Hadžibegić, (takdim: M. Đukanović), Saraybosna: Svjetlost, 1959, 352+1 s.
- Ahmed Midhat, *Tajne, (Sırlar)*, (İstanbul Hyatından Rman), çev. A. Dž. Šerić, Mostar, 916.
- Anday, Melih Cevdet, *Eden nov svet*, çev. Fahri Kaja, Üsküp, 1989, 102 s.
- Anday, Melih Cevdet, *Pismo od mrtvog druga, (Ölü Arkadaştan Mektup)*, çev. Lamija Hadžiosmanović, Sunuş: İzet Sarajlić, Saraybosna: Veselin Maslega 1970, 41 s.
- Antologija novije turske poezije*, çev. Lamija Hadžiosmanović, seçen ve sunan Necati Zekerija, Belgrad: Prosteva, 1980, 340 s.
- Antologija poezije balkanskih naroda, (Balkan Halkları Şiir Antolojisi)*, Belgrad: Prosveta, 1981, 329 s.
- Antologija svjetske lirike, (Dünya Şiiri Antolojisi)*, Slavko Jezić (haz.), Türk şiirinden çeviriler Hifzi Bjelevac, Zagreb, 1965. (Ziya Gökalp, Yahya Kemal, Nazım Hikmet vd.).
- Antologija turske priče, (Türk Hikaye Antolojisi)*, Kerima Filan (haz.), Saraybosna: TKD Şahinpašić, 2005, 192 s. (M. Ş. Esendal, S. Ali, H. Taner, S. İleri, N. Gürsel, P. Kür, E. Atasü, M. Mungan, O. Pamuk vd. Türk edebiyatçılarının hikayelerini içeren antoloji).
- Berk, İlhan, *Logos*, Arnavutçaya çev. Ali Pajaziti, Üsküp, 2002, 76 s.
- Cumali, Necati, *Letni, vrapče moe*, çev. Remzi Džanova, Üsküp: Detska radost, 1991, 99 s. (Çocuklar için çağdaş Türk şiiri dizisi).
- Dağlarca, Fazıl Hüsnü, *Açıl Susam Açıl*, Üsküp, 1989, 67 s.
- Dağlarca, Fazıl Hüsnü, *Čežnja, (Özlem)*, Priştine: Yedinstvo yayınları, 1975.
- Dağlarca, Fazıl Hüsnü, *Dağlarca*, çev. Ivan Minatti, Sunuş: Emin İljami, Ljubljana: Mladanska knjiga, 1976, 111 s.
- Ecevit, Bülent, *Naraštaj mira, (Barış Kuşağı)*, çev. Dušanka Bojanić ve Radomir Andrić, Priştine: Jedinstvo, Niš : Gradina, 1980, 65 s.
- Ecevit, Bülent, *S rukom u ruci ljubav smo umnožili, (El Ele Büyüttük Sevgiyi)*, çev. Lamija Hadžiosmanović, Saraybosna, 1999, v+194 s.
- Edgü, Ferit, *To godišnje doba u Hakkariju, (Hakkâri'de Bir Mevsim)*, çev. Kerima Filan, Saraybosna, 2005, 283 s.
- Esad, Bajram ve Emin İljami, *Od eden poinakov rid : sovremeni turski poeti, (Çağdaş Türk Şairleri)*, Üsküp: INA-komerc, 2001, 335 s. (Rıza Tevfik Bölükbaşı'dan Beşir Ayvazoğlu'na 110 çağdaş Türk şairinin şiirlerinin bulunduğu antoloji).
- Fatima Aliye Hanım, *Razgovor, (Muhadarat)*, çev. Mehmed Emin Dizdar, Mostar, 1915.
- Güntekin, Reşat Nuri, *Grumuša, (Çalılıkuşu)*, Türkçeden çev. Fehim Spaho, Sunuş: Nade Spaletin, Zagreb: Matica Hrvatska, 1962, 397 s. ve Sunuş, Fehim Nametak, Saraybosna, 1999, 403 s.

- Gürsel, Nedim, *Derviş i grad (Derviş ve Şehir)*, seçen ve Fransızcadan çev. Sada Tahmišćić, Saraybosna : TKD Šahinpašić, 2004, 128 s.
- Güzide Sabri (Aygün), *Munevvera*, çev. Osman Asaf Sokolović, Mostar, 1915; Saraybosna, 1942. (İstanbul hayatından aşk romanı).
- Halide Edib Hanum, *Novi Turan, (Yeni Turan)*, (*Bir Türk Kadının Kaderi* alt başlığı ile), çev. Ivo Krsić, Zagreb, 1920.
- Halide Edib, *Plamena košulja, (Ateşten Gömlek)*, çev. Jakša Sedmak, Zagreb, 1930.
- Hançerlioğlu, Orhan, *Ali*, çev. Saša Gutto, Novi Sad: Biblioteka Mala Knjiga, 1961, 110 s.
- Kaja, Fahri *Savremena turska poezija, (Çağdaş Türk Şiiri)*, Üsküp: Kultura, 1985, 370 s. (Yahya Kemal Beyatlı'dan İsmail Uyaroglu'na 60 çağdaş Türk şairinin şiirlerini içeren antoloji).
- Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, *Kuća pod najam (Kiralık Konak)*, çev. ve takdim Nedim Filipović, Svjetlost: Saraybosna 1958, 203 s.
- Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, *Nur Baba*, çev. Fetah Sulejmanpašić, Saraybosna, 1957, 164 s.
- Kemal, Yaşar, *Iljada Bukovi*, çev. Emin İljami, Üsküp, 1988, 290 s.
- Kemal, Yaşar, *Legenda o Araratu (Ağrıdağı Efsanesi)*, çev. Cemal Bayraktari, Sunuş: Necati Zekerriya, Prištine 1978, 136 s. ve çev. Lamija Hadžiosmanović, Sunuş: Abidin Dino, Saraybosna: Svjetlost, 1999, 130 s.
- Kilimci, Ayşe, *İmeto mi e dete*, çev. Drita Karahasan, Üsküp, 1991, 117 s.
- Kulin, Ayşe, *Sevdalinka*, çev. Enver İbrahimkadić, Sarajevo: Bosanska Rijec, 2001
- Kutlu, Ayla, *Zdravo, Sevgi*, çev. Remzi Džanova, Üsküp: Detska radost, 1991, 103 s. (Çocuklar için çağdaş Türk şiiri dizisi).
- Kutlu, Mustafa, *Trpjeti ili otići, (Ya Tahammül Ya Sefer)*, çev. Amina Šiljak-Jesenković, Saraybosna, 2001, 115 s.
- Makal, Mahmut, *Anadolsko Selo, (Bizim Köy)*, çev. Dušanka Bojanić, Saraybosna: Seljačka knjiga, 1952, 174+4 s.
- Mehmed Akif, *Jedan vaz, (Bir Vaaz)*, çev. Musa Ćazim Ćatić, Mostar, 1913, 23 s.
- Mehmed Celâl, *Sudbina jedne porodice, (Bir Ailenin Kaderi)*, (İstanbul hayatından roman), çev. Edhem Mulabdić (Selim imzasıyla), Mostar, 1913.
- Mercan, Cemal, *Iz savremene turske poezije u Jugoslaviji, (Yugoslavya'da Çağdaş Türk Şiirinden)*, Saraybosna, 1987, 67 s.
- Mustafa Reşid, *Bujukderska Venera, (Büyükdere Venüsü)*, çev. Hasan-Fehmi Nametak, Mostar, 1898.
- Namık Kemal, *Domovina, Boj na Silistri, (Vatan Yahut Silistre)*, çev. Ahmed Naim, Mostar, 1916.
- Namık Kemal, *San, (Rüya)*, çev. Smailage Cemalovica, Önsöz: Musa Ćazim Ćatić Mostar, 1908.
- Namık Kemal, *Siroto djete, (Zavallı Çocuk)*, Üç perdelik trajedi, çev. Hilmi Muhibić, Saraybosna, 1891; ikinci baskı, 1908.
- Nazım Hikmet, *Bulutlar Adam Öldürmesin*, Üsküp: Nova Makedonja, Sevinç Kitapları serisi, seri 1, kitap: 5, 1964, 94 s.
- Nazım Hikmet, *Hikmet*, Ljubljana: Mladinska knjiga, 1974.

- Nazım Hikmet, *Kopneži i razdelbi*, seçme, çeviri ve sunuş: Fahri Kaje, Üsküp: Naša knjiga, 1980, 212 s.
- Nazım Hikmet, *Názim Hikmet legszebb versei*, çev. Jozsef Balog, Bükreş, 1965, 127 s.
- Nazım Hikmet, *Pjesme i tamnice, (Şiirler ve Hapishane)*, seçen ve çev. Lamija Hadžiosmanović, sunuş: Ülkü Tamer, Saraybosna: "Veselin Masleša", 1977, 143 s.
- Nazım Hikmet, *Pjesme-Şiirler ve Taranta Babuya Mektuplar*, çev. Dušanka Bojanić, Strana književnost, Saraybosna: Svjetlost, 1951, 107+4 s.
- Nazım Hikmet, *Sevdalı Bulut, (Masallar)*, Türkçe, Belgrad, 1998, 107 s.
- Nazım Hikmet, *Sreča prismuknjene žene*, çev. Ivan Minatti, Ljubljana: Mladinska knjiga 1978, 18 s.
- Nazım Hikmet, *Ubave e da se zivee, brate, (Yaşamak Güzel Şey Kardeşim)*, çev. Emin Iljami, Üsküp 1967, 225 s.
- Nazım Hikmet, *Velika pesma nade: izabrani stihovi (Büyük Şiir Ümitleri: Seçilmiş Dizeler)*, Rusçadan çeviren, Lav Zaharov, Kruševac: Bagdala, 1973, 90 s.
- Nazım Hikmet, *Vljubeniot oblak, (Sevdalı Bulut)*, Rusçadan çev. Gligor Popovski, Üsküp: Kočo Racin, 1964, 64 s.
- Nazım Hikmet, *Život je divna stvar (Yaşamak Güzel Şeydir Kardeşim)*, çev. ve sunan Marija Đukanović, Belgrad: Rad, 1969, 145 s.
- Nesin, Aziz, *Moja Priča, (Benim Hikayem)*, Priştine: Jedinstvo 1977, 182 s. Kiril alf.
- Orhan Veli-Melih Cevdet-Oktay Rifat, *Novo vo strato*, çev. Fahri Kaya, Üsküp: Mislal 1984, 114 s.
- Öz, Erdal, *Ranetirot, (Yaralımsın)*, çev. Drita Karahasan, Üsküp, 1992, 247 s.
- Pamuk, Orhan, *Bela tvrdjava, (Beyaz Kale)*, çev. Ivan Panović, Belgrad, 2002, 168 s. ve *Bjeli zamak*, çev. Marinko Raos, Zagreb 2001 ve 2002, 207 s.
- Pamuk, Orhan, *Novi život, (Yeni Hayat)*, çev. Belkisa Dedeić, Saraybosna, 2003, 275 s. ve çev. Ivan Panović, Belgrad, 2004, 287 s.
- Pamuk, Orhan, *Zovem se crvena (Benim Adım Kırmızı)*, çev. Ekrem Čaušević ve Marta Andrić, Zagreb: Vuković & Runjić, 2004, 455 s.
- Panorama savremene turske poezije, (Çağdaş Türk Şiiri Panoraması)*, Slavoljub Đindić (haz. ve Önsöz), Drainac: Prokupulje, 1968, 78 s.
- Refik Ahmed, *Sokolović*, Türkçeden çev. Mehmed Remzi Delić, Saraybosna, 1927.
- Sevengil, Refik Ahmet, *Goli ljudi*, çev. A. Hivzi Bjelovac, Zagreb: Matica hrvatska, 1945, 199 s.
- Söylemez, Yüksel, *Ljubav je šalica pileće juhe (Aşk Bir Tavuk Çorbası Şakasıdır)*, çev. Luko Paljetak, Zagreb: Bil Commerce, 1994, 187 s.
- Talu, E. E., *Bez sreće, (Kodaman)*, çev. Lamija Hadžiosmanović, Saraybosna: Svjetlost, 1964, 178 s.
- Teodosijević, Mirjana, *Izbor iz savremene turske proze, (Çağdaş Türk Nesrinden Seçmeler)*, Belgrad, 1997, 304 s.
- Turske priče (Türk Hikayeleri)*, çev. Alija Bejić, Zagreb: Znanje, 1962, 257 s. 102 Türkçe Kısa Hikaye.
- Uşaklı(gil), Halid Ziya, *Bilježnica jednog pokojnika, (Bir Ölünün Defteri)*, çev. E. N. Bulbulović, Zagreb: Mala biblioteka 160, 1953, s. 115+1. İstanbul hayatından roman.

- Uşaklıgil, Halid Ziya, *Salih Hanuma*, çev. Fehim Spaho, Zagreb: Seljačka knjiga, Strani pisci, 1953, 343+1 s. Alija Bejtović tarafından gözden geçirilen üçüncü baskı. İstanbul'un fırtınalı günlerinden bir roman.
- Yakup Kadri, *Tuđinac (Yaban)*, çev. Biščan Dragutin, Sunuş: Ivan Esih, Zagreb: Ante Velzek, 1940, 216 s. ve çev. Teofanija Trivunac, Novi Sad, 1953, 246 s.
- Kemal, Yaşar *Pobunjenik sa Torosa, (İnce Memed)*, roman, çev. Eşref Kovačević ve Nedim Filipović, Saraybosna: Svjetlost, 1966, 396 s.; Saraybosna: Feniks, Biblioteka Svjetske književnosti, 1999, 431 s. ve *Upoarni Memed, (İnce Memed)*, çev. Boris M. Verbić, Murska Sobota 1980, 477 s.
- Zekeriya, Necati ve Fahri Kaya, *Demet*, VIII. Sınıf Okuma Kitabı, Üsküp, 1962, 290 s. (Mehmed Emin Yurdakul, Cahit Sıtkı Tarancı, Tevfik Fikret, Nazım Hikmet, Ömer Seyfettin, Sait Faik Abasıyanık, Ömer Bedrettin Uşaklı, Ziya Osman Saba, Yahya Kemal Beyatlı, Faruk Nafiz Çamlıbel, Yakup Kadri Karaosmanoğlu ve başka Türk yazarlarından seçme okuma metinleri.).
- Zekeriya, Necati ve Fahri Kaya, *Okuma Kitabı*, Sınıf IV, V ve VI, 3 cilt, Üsküp, 1962, 187 s.; 187 s.; 172 s. (Mehmed Emin Yurdakul, Cahit Sıtkı Tarancı, Mahmut Yesari, Reşat Nuri Güntekin, Halide Edip Adivar, Nazım Hikmet, Gavsı Ozansoy, Behçet Kemal Çağlar, Cevdet Kudret, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Sami Ergün, Şükrü Enis Regü, Cahit Külebi, Orhan Seyfi, Orhan Yüksel, Cahit Sıtkı Tarancı, Ömer Bedrettin ve başka Türk yazarlarından seçme okuma metinleri.).
- Zekeriya, Necati, *Djeca triju ulica (Üç Sokağın Çocukları)*, çev. Mehmed Ajša, Saraybosna: "Veselin Masleša", 1970, 127 s. Çocuk hikayeleri. Bu kitap ayrıca Jasna Šamić, (Saraybosna, 1982) ve L. Hadžiosmanović, (Saraybosna, 1985) çevirileriyle de yayımlanmıştır.

B. Süreli Yayınlar

1. Şiir

- "Ko Lupa Na Vrata" ("Kapıyı Çalan Kim"), çev. S. Temkov, Saraybosna: *Male novine*, 1959, c. IV, sy. 139, s. 4, çocuklar için Türkçe şiirler.
- A. Kadir, "Dobro nam došao Halil İbrahim", ("Hoş Geldin Halil İbrahim"), çev. Emin ve Nermin Iljami, *Književne novine*, 1.6.1962, c. XIV, sy.172, s.6.
- Abdülhak Hamid, "Ko pri svojoj sreći", "İstočno biserje" ("Doğunun İncisi") üstbaşlığı altında derleyen ve çev. Musa Ćazim Ćatić", *Behar*, 1903-1904, c. IV, sy. 3, s. 43.
- Abdülhak Hamid, "Ljubav i prolaznost", ("Aşk ve Fanilik"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Zeman-bajramski prilog*, 1912, c. II, sy. 82, s. 3.
- Abdülhak Hamid, "Svijetla pojava", çev. Musa Ćazim Ćatić, *Behar*, 1907-1908, c. VIII, sy. 21, s. 325-326.
- Abdülhak Hamid, "Udavili su je u krvi", ("Kanda Boğuldu"), çev. Milenko Babić ve Mehmed Laćin, *El-Emel*, Haziran 1961, sy. 4, s. 18.
- Abdullah Cevdet, "Jedna istina", ("Tek Hakikat"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Bošnjak*, 1908, c. XVIII, s. 7.
- Abdullah Cevdet, "Krvave ruže", ("Kanlı Güller"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Hrvatska smotra*, 1910, c. VI, sy. 15, s. 115.
- Abdullah Cevdet, "Sloboda", ("Hürriyet"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Behar*, 1907-1908, c. VI-II, sy. 5, s. 71.

- Abdullah Cevdet, "Zbog tebe", ("Senin Yüzünden"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Behar*, 1907-1908, c. VIII, sy. 21, s. 326.
- Ahmet Arif, "Ljubav za tobom" ("Senin İçin Aşk"), "Zdravo da si" ("Yaşa"), seçen ve sunan: Necati Zekerija, çev. Lamija Hadžiosmanović, *Život*, 1980, c. XXIX, sy. 2, s. 137.
- Ajišei Huba, "Nazira", ("Başlık altında, "Doğu'nun Parnas'ı" ifadesi bulunuyor"), çev. Mirza Safvet beg Bašagić, *Nada*, 1896, c. II, sy. 4, s. 70.
- Akansu, Kemal, "Nisan Yağmuru", *Sevinç*, 1962, c. XII, sy. 9, s. 8.
- Akdağ, Mehmet Zeki, "Şiirler", *Çevren*, Aralık 1975, Yıl. 3, sy. 8, s. 77.
- Akgün, Nahit Ulvi, "Nepoznati grad", ("Bilinmeyen şehir"), çev. Nevena Krstić, *El-Emel*, Mayıs 1964, sy. 8-9, s. 15.
- Akgün, Nahit Ulvi, "Nešto", ("Birşey"), çev. Marija Đukanović, *Stremljenja*, 1964, c. V, sy. 1, s. 61.
- Akinci, Kenan "Smrt Učitelja", ("Öğretmenin Ölümü"), çev. Naim Šaban ve Miodrag Tododrović, *Bagdala*, 1960, c. II, sy. 18-19, s. 22.
- Ali Canib, "Vihor", ("Anafor"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Biser*, 1912-1913, c. I, sy. 4, s. 59, şiir.
- Alnigeniş, Celal, "Pencerem", *Birlik*, 1959, c. XVI, sy. 368, s. 8.
- [Anday], Melih Cevdet, "Civilizacija", ("Medeniyet"), çev. Lamija Hadžiosmanović, *Život*, 1968, c. XVII, sy. 10, s. 89.
- [Anday], Melih Cevdet, "Ja ne sum sekoja nok ovakov", ("Bu Her Geceden Hoşlanmıyorum"), Makedoncaya çev. Dušanka Šopova, *Sovremenost*, 1953, c. III, sy. 1-2, s. 94.
- [Anday], Melih Cevdet, "Laž", ("Yalan"), çev. N. Branko Djukić, *7 dana*, 1953, c. I, sy. 25, s. 7.
- [Anday], Melih Cevdet, "Nisam svako večer ovakov", ("Her Gece Böyle Değilim"), çev. Hasan Kaleši, *Susreti*, 1954, c. II, sy. 5, s. 396 ("İz Antologije savremene turske poezije/Modern Türk Şiiri Antolojisi'nden").
- [Anday], Melih Cevdet "Kao naše ruke", ("Benzeyen Ellerimiz"), çev. Emin ve Nermin İljamî, *Književne novine*, 1.6.1962, c. XIV, sy. 172, s. 6.
- [Anday], Melih Cevdet "Laga", ("Yalan"), Makedoncaya çev. Dušanka Šopova, *Sovremenost*, 1953, c. III, sy. 1-2, s. 94-95
- Andelib, Ahmed Hamdi, "Aferin ay sahibul hayrat.", *Vatan*, 14.9.1894, c. XI, sy. 515, s. 2 şiir ("Gazi Hüsrev Bey'e medhiye").
- Arıcı, Kemal, "Mevludska noć", ("Mevlüt Gecesi"), çev. Feyzullah Hadzibajric, *Glasnik*, 1977, c. XL, sy. 2, s. 87-189, şiir.
- Arısoy, M. Sunullah, "Bir Serçe Kuşu", *Sevinç*, 1961, c. XI, sy. 5, s. 5.
- Asaf, Özdemir, "İgra je", ("Oyun"), Modern Türk şiiri, çev. Emin ve Nermin İljamî, *Književne novine*, 1.6.1962, c. XIV, sy. 172, s. 6.
- Asaf, Özdemir, "Povorka", ("Alay"), çev. Amina Šiljak-Jesenković, *Odjek*, Yıl. 51, sy. 3-4, s. 90, jesen-zima 1998.
- Balıkçı, Meltem "Zašto", ("Niçin"), çev. Naim Šaban ve Miodrag Tododrović, *Bagdala*, 1960, c. II, sy. 18-19, s. 22.
- Baybars, Taner, "Drvje bez koski", ("Kemiksiz Ağaçlar"), Makedoncaya çev. Emin İljamî ve Fazıl Hüsni, *Sovremenost*, 1955, c. V, sy. 12, s. 990-992.
- Baysal, Faik, "Ellerim", *Birlik*, 1955, c. XII, sy. 276, s. 9.

- Behramoğlu, Ataol,¹⁸ “Kad umrem”, (“Ölümüm Ne Zaman”), “Za jednu Teodorakisovu pjesmu”, (“Bir Teodorakis Şarkısı İçin”), seçen ve sunan: Necati Zekerija, çev. Lamija Hadžiosmanović, *Život*, 1980, c. XXIX, sy. 2, s. 145.
- Bektaş, Cengiz, “İnanmıyorum Şiirlerine Sevgisizliğin”, *Çevren*, Haziran-Eylül 1978, Yıl. 6, sy. 18-19, s. 121.
- Bektaş, Cengiz, “Şiirler”, *Çevren*, Aralık 1975, Yıl. 3, sy. 8, s. 73.
- Berk, İlhan, “Grizeta na ozan”, (“Ozanın Sıkıntısı”), Makedoncaya çev. Emin Iljami, *Sovremenost*, 1955, c. V, sy. 12, s. 1002.
- Berk, İlhan, “Moje ruke” (“Ellerim”), seçen ve sunan: Necati Zekerija, çev. Lamija Hadžiosmanović, *Život*, 1980, c. XXIX, sy. 2, s. 130.
- Berk, İlhan, “Orman”, *Birlik*, 1955, c. XII, sy. 277, s. 8.
- Berk, İlhan, “Posveta” (“İthaf”), seçen ve sunan: Necati Zekerija, çev. Lamija Hadžiosmanović, *Život*, 1980, c. XXIX, sy. 2, s. 130.
- Berk, İlhan “İstanbul”, (“Makedonca”), *Studenski zbor*, 1955, c. II, sy. 3, s. 5 (“Modern Türk Şiirinden Seçmeler”).
- Birsen, Erender, “Uçağım”, *Sevinç*, 1955, sy. 6, s. 8.
- [Bolayır], Ali Ekrem, “Dvije sestre”, (“İki Kız Kardeş”), çev. Tahsin, *Bošnjak*, 20.8.1908, c. XVIII, sy. 33, s. 1-2, şiir.
- [Bolayır], Ali Ekrem, “Ljudi”, (“İnsanlar”), çev. T. Petrović, *Gajret*, 1911, c. IV, s. 138.
- Çağlar, Behçet Kemal, “Zelim”, (“İsterim”), Türk şiirinden seçmeler, çev. Ljubomir Kostić, *El-Emel*, Mayıs 1964, sy. 8-9, s. 15.
- Çamlıbel, Faruk Nafiz, “İz”, *Birlik*, 1957, c. XIV, sy. 317, s. 7.
- Çamlıbel, Faruk Nafiz, “Ljubomora”, (“Kıskanç”), çev. Lamija Hadžiosmanović, *Život*, 1980, c. XXIX, sy. 2, s. 117.
- Çamlıbel, Faruk Nafiz, “Putnik i kočijaš”, (“Yolcu ve Arabacı”), çev. Lamija Hadžiosmanović, *Život*, 1980, c. XXIX, sy. 2, s. 117.
- Çamlıbel, Faruk Nafiz, “Serçe ile Kız”, *Birlik*, 1956, c. XIII, sy. 305, s. 8.
- Çamlıbel, Faruk Nafiz, “Yanarım”, *Birlik*, 1956, c. XIII, sy. 305, s. 7.
- Cumalı, Necati, “Očite na eden pokojnik”, (“Ölü Adamın Gözleri”), Makedoncaya çev. Emin Iljami ve Fazıl Hüsnü, *Sovremenost*, 1955, c. V, sy. 12, s. 1003.
- Cumalı, Necati, “Plaviot Kursum”, (“Mavi Kurşun”), Makedoncaya çev. Emin Iljami, *Sovremenost*, 1955, c. V, sy. 12, s. 1003.
- Dağlarca Fazıl Hüsnü, “Anneme Verdiğim Söz”, *Sevinç*, 1955, c. VI, sy. 4, s. 3.
- Dağlarca, Fazıl Hüsnü, “Dört Yol Ağzı”, *Birlik*, 1955, c. XII, sy. 278-279, s. 7.
- Dağlarca, Fazıl Hüsnü, “Fransa Afrikası”, *Birlik*, 1958, c. XV, sy. 340, s. 7.
- Dağlarca, Fazıl Hüsnü, “Alzirska pesma”, (“Cezayir Şiiri”), çev. Nermin Said, *Kulturen život*, Mayıs 1962, c. VII, sy. 5, s. 29.
- Dağlarca, Fazıl Hüsnü, “Bir Öykünün Bir Yeri”, *Çevren*, Aralık 1976, Yıl. 4, sy. 12, s. 65.
- Dağlarca, Fazıl Hüsnü, “Cezayir Türküsü”, *Birlik*, 4.8.1961, c. XVIII, sy. 487, s. 6.
- Dağlarca, Fazıl Hüsnü, “Çıplak'tan”, *Çevren*, Mart 1980, Yıl. 7, sy. 1, s. 57
- Dağlarca, Fazıl Hüsnü, “Denizden Gelen. Ağır Hasta”, *Birlik*, 4.11.1965, c. XXII, sy. 647. Özel ilave.
- Dağlarca, Fazıl Hüsnü, “Gündelikçi”, *Birlik*, 10.9.1964, c. XXI, sy. 587, s. 8.

- Dağlarca, Fazıl Hüsnü, “İki Ev”, *Çevren*, Mart 1978, Yıl. 6, sy. 17, s. 101.
- Dağlarca, Fazıl Hüsnü, “İşsiz”, *Birlik*, 5.3.1964, c. XXI, sy. 561, s. 5.
- Dağlarca, Fazıl Hüsnü, “Seraydınlık, Özgürlük Üzerine Dörtlülükler”, *Çevren*, Haziran-Eylül 1978, Yıl. 4, sy. 18-19, s. 119
- Dağlarca, Fazıl Hüsnü, “Sevgi Bayrağı”, *Çevren*, Aralık 1980, Yıl. 7, sy. 4, s. 81 ve Haziran 1982, Yıl. 9, sy. 34, s. 70.
- Dağlarca, Fazıl Hüsnü, “Širom svijeta” (“Havaya Çizilen Dünya”), “Stvoritelj i ja” (“Yaratış ve Ben”), “Pogled” (“Bakış”), seçen ve sunan: Necati Zekerija, çev. Lamija Hadžiosmanović, *Život*, 1980, c. XXIX, sy. 2, s. 127.
- Dağlarca, Fazıl Hüsnü “Teško bolestan, Svet”, (“Zor Hasta, Dünya”), Çağdaş Türk şiirinden, çev. Marija Đukanović, *Stremljenja*, 1964, c. V, sy. 1, s. 63-64.
- Demiraslan, İlhan, “Çocukluk Üstüne Söylenmiş Şiir”, *Birlik*, 18.10.1962, c. XIX, sy. 495, s. 8.
- Dinamo, Hasan İzzeddin, “Şiirler”, *Çevren*, Temmuz-Ağustos 1989, Yıl. 16, sy. 72, s. 49, “ölümünün ardından başlığı ile” üç şiir.
- Dıranas, Ahmet Muhip, “İgračica u sutonu”, (“Alacakaranlıkta Dansöz”), çev. Hasan Kaleşi, *Stvaranje*, 1953, c. VIII, sy. 7-8, s. 472; *Radio Belgrad*, 1952, sy. 140, s. 13 (“İz Antologije savremene turske poezije/Modern Türk Şiiri Antolojisi’nden”).
- Dranas, Ahmet Muhip, “Moja susjeda”, (“Komşum”), “Sestrica Fahra”, (“Fahriye Abla”), çev. Hivzi Bjelovac, *Vjesnik u srijedu*, 1952, c. XII, sy. 2281, s. 5.
- Dranas, Ahmet Muhip, “Serenad”, çev. Ljubomir Kostić ve İsmail Zekerija, *El-Emel*, Ağustos 1962, sy. 5, s. 10.
- Ebu Ziya Tevfik, “Sretnom novom godinom zakrasi se list...”, *Bosna*, 29.12/10.1 Saraybosna, 1877, c. XIII, sy. 605, s. 1 (“Stihovi u proslavu Nove godine”) Şiir.
- Ediboglu, Baki Süha “Pokopališče”, (“Mezarlık”), Slovenceye çev. Ivan Minatti ve Kajetan Ković, *Beseda leto peto*, 1956, sy. 2-3, s. 159, “Groblje”, (“Mezarlık”), çev. (“Hifzi”) Bjelovac, *Antologiju Svjetske Lirike*, Zagreb, 1965, s. 50-51.
- Eloğlu, Metin, “Aykırı”, *Çevren*, Ekim 1975, Yıl. 3, sy. 7, s. 54.
- Eloğlu, Metin, “Pjena” (“Köpük”), “Most života” (“Yaşam Köprüsü”), seçen ve sunan: Necati Zekerija, çev. Lamija Hadžiosmanović, *Život*, 1980, c. XXIX, sy. 2, s. 140.
- Emin Bülemd, “Jednoj ženi”, (“Bir Kadına”), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Behar*, 1909-1910, c. X, sy. 8, s. 120-121, şiir.
- Engay, Mehmet Necati “Čarobni pasulj”, (“Büyülü Fasulye”), çev. Teofija Trivunac, *Zmaj*, 1954, sy. 10, s. 12-14
- Erdoğan, Bekir, “Hancı”, *Birlik*, 6.8.1962, c. XIX, sy. 489. Özel ilave.
- Eyüboğlu, Bedri Rahmi, “Crni Dud”, (“Kara Dut”), çev. Ekrem Čavuşević, *Život*, 1980, c. XXIX, sy. 2, s. 125.
- Eyüboğlu, Bedri Rahmi, “Krhovina”, (“Harabe”), “Trulenje”, (“Çürüme”), seçen ve sunan: Necati Zekerija, çev. Lamija Hadžiosmanović, *Život*, 1980, c. XXIX, sy. 2, s. 125.
- Faik Ali, “Fantazija”, (“Fantazi”), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Behar*, 1909-1910, c. X, sy. 8, s. 120-121, şiir.
- Faruk Nafiz, “Kelebekler”, *Sevinç*, 1954, c. IV, sy. 10, s. 8.
- Faruk Nafiz, “Kıskaç”, *Birlik*, 1954, c. XI, sy. 257, s. 9.

- Faruk Nafiz, "Koşma", ("Koşma"), çev. Hasan Kaleşi, *Susreti*, 1954, c. II, sy. 5, s. 395 ("İz Antologije savremene turske poezije/Modern Türk Şiiri Antolojisi'nden").
- Faruk Nafiz, "Ljubomorani", ("Kıskanç"), çev. Fahri Kaja, *Naš vesnik*, 1954, c. I, sy. 17, s. 7 ("Lirik Türk Şiiri").
- Faruk Nafiz, "Putnik i kočijaš", ("Yolcu ve Arabacı"), çev. Hasan Kaleşi, *Nin*, 1954, c. IV, sy. 172, s. 9 ("İz Antologije savremene turske poezije/Modern Türk Şiiri Antolojisi'nden").
- Fazıl Feridun, "Zivot", ("Hayat"), Makedoncaya çev. Emin İljamı, *Mlada literatura*, 1953, c. III, sy. 6, s. 40.
- Genç, Nihat, "Sendendir" ("Yeni Türk Şiiri"), *Birlik*, 1955, c. XII, sy. 270, s. 6.
- Gökalp, Ziya, "Vjera", ("İnanç"), Şiirler, çev. ("Hifzi") Bjelovac, *Antologiju svjetske lirike*, Zagreb, 1965, s. 46.
- Gönenç, Turgay, "Halikarnas Balıkçısına", *Çevren*, 1973, Yıl. 1, sy. 1, s. 113
- Gövsä, İbrahim Alaettin, "Anne Sevgisi", *Sevinç*, 1955, sy. 7, s. 2.
- Gündüz, Aka, "Topacım", *Tomurcuk*, Şubat 1962, sy. 6, s. 10, şiir.
- Gürel, Mesude, "Kırlangıçlar", *Sevinç*, 1955, sy. 7, s. 3.
- Gürman, Güzin, "Yabancı", *Birlik*, 1954, c. XI, sy. 246, s. 8.
- H[üseyin] Hüsnü, "Rastanak", ("Veda"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Zeman-bajramski prilog*, 1912, c. II, s. 83, şiir.
- Halıcı, Feyzi, "Ljubav na bosforu", ("Bogaziçinde Aşk"), çev. Ferida Hadžibegić, *El-Emel*, Mayıs 1964, sy. 8-9, s. 15.
- Halid Ziya, "Čovek", ("İnsan"), çev. Todor Petrović, *Bosanska Vila*, 1911, c. XXVI, sy. 3, s. 36, şiir.
- Halid Ziya, "Djevojče", ("Kız"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Behar*, 1907-1908, c. VIII, sy. 17, s. 269 Mensur Şiir.
- Halid Ziya, "Jedna duševna potreba", ("Bir Gönül İhtiyacı"), çev. G. Ružičić, *Bosanska Vila*, 1911, c. XXVI, sy. 24, s. 363, şiir.
- Halid Ziya, "Jedna uspomena", ("Bir Hatıra"), "Sečaš li se?", ("Hatırlıyor musun?"), çev. Todor Petrović, *Bosanska Vila*, 1911, c. XXVI, sy. 5, s. 68 şiir.
- Halid Ziya, "Pjesnik", ("Şair"), çev. Milan D. Bajić, *Bosanska Vila*, 1911, c. XXVI, sy. 11-12, s. 166.
- Halid Ziya, "Plač prirodi", ("Tabiatın Ağlayışı"), çev. Ahmed Rašidkadić, *Gajret*, 1.3.1913, c. VI, sy. 1-3, s. 46.
- Halid Ziya, "Uvela kita", çev. Uroš S. Ružičić, *Bosanska Vila*, 1911, c. XXVI, sy. 7-8, s. 111-113
- Halid Ziya, "Žena", ("Kadın"), Türkçeden P. Petrović, *Gajret*, 15.2.1912, c. V, sy. 2-3, s. 23.
- Halid Ziya, "Žuta ruža. Iz, "Pjesama u prozi", ("Sarı Gül"), Türkçeden çev. G. R-ć, *Gajret*, 1.11.1911, c. IV, sy. 20-21, s. 304, mensur şiir.
- Halid Ziya, "Žuta ruža", ("Sarı Gül"), Türkçeden çev. T. P., *Gajret*, 1.5.1911, c. IV, sy. 9, s. 137 mensur şiir.
- Halman, Talat S., "Şiirler", *Çevren*, Kasım-Aralık 1986, Yıl. 3, sy. 56, s. 61.
- Hamdullah Subhi, "Svijetlo i sjene", ("Işık ve Gölgeleler"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Biser*, 1912-1913, c. I, sy. 6, s. 112, Mensur Şiir.

- Hamid, Fahri“Na očite što se zanesuvat vo vodite..”, (“Suda batan Gözler İçin”), Makedoncaya çev. Emin İljami, *Mlada literatura*, 1953, c. III, sy. 6, s. 39.
- Hasan Hüseyin, “Doruçak”, (“Kahvaltı”), seçen ve sunan: Necati Zekerija, çev. Lamija Hadžiosmanović, *Život*, 1980, c. XXIX, sy. 2, s. 139.
- Hasan Hüseyin, “Kavel”, (“Kaval”), seçen ve sunan: Necati Zekerija, çev. Lamija Hadžiosmanović, *Život*, 1980, c. XXIX, sy. 2, s. 139.
- Haşım, Ahmet, “Jesen”, (“Sonbahar”), çev. Amina Šiljak-Jesenković, *Odjek*, Yıl. 51, sy. 3-4, s. 88, jesen-zima 1998.
- Hâşım, Ahmet“Čaplje V Svetlobi Mesečine”, (“Mehtapta Leylekler”), Slovenceye çev. Ivan Minatti ve Kajetan Ković, *Beseda leto peto*, 1956, sy. 2-3, s. 157, “Lejleket Ne Driten E Hanes”, (“Mehtapta Leylekler”), Arnavutçaya çev. Hasan Kaleşi, (“Modern Türk Şiirinden”), *Flaka e Vllaznimit*, 1954, c. IX, sy. 285, s. 5; 1954, c. X, sy. 294, s. 6.
- Hâşım, Ahmet“Staze” (“Yollar”), “Stopnice”, (“Merdiven”), “Železnička postaja”, (“İstasyon”), Slovenceye çev. Ivan Minatti ve Kajetan Ković, *Beseda leto peto*, 1956, sy. 2-3, s. 156.
- Hüseyin Cahid, “Moć”, (“Kuvvet”), çev. T. Petrović, *Bosanska Vila*, 1912, c. XXVII, sy. 8, s. 117-118, şiir.
- Hüseyin Hüsnü, “Rastanak”, (“Ayrılık”), *Zeman*, 12.9.1912, c. II, sy. 82, s. 3, şiir.
- İlgaz, Rifat, “U pjesmi”, (“Şiirlerde”), seçen ve sunan: Necati Zekerija, çev. Lamija Hadžiosmanović, *Život*, 1980, c. XXIX, sy. 2, s. 123.
- İlhan, Attila, “Baki’ye Gazel”, *Çevren*, Aralık 1982, Yıl. 9, sy. 36, s. 78.
- İlhan, Attila“Pia”, (“Pia”), Makedoncaya çev. Emin İljami, *Stremež*, 1959, c. V-VI, s. 30.
- İsmail Hami, “Večer”, (“Akşam”), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Zeman-bajramski prilog*, 1912, c. II, s. 83, Mensur Şiir.
- İsmail Hami, “Večer”, (“Akşam”), *Zeman*, 12.9.1912, c. II, sy. 82, s. 3 şiir.
- İsmail Safa, “Jednoj planini”, (“Bir Dağa”), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Behar*, 1907-1908, c. VIII, sy. 17, s. 260.
- İsmail Safa, “Mjesecu”, (“Aya”), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Gajret kalendar*, 1907, c.II, s. 87-90, Şiir.
- Kami, Kemalettin, “Epitaf”, (“Epitaf”), *Žena danas*, 1954, sy. 122, s. 7.
- Kamu, Kemalettin, “Baharda Tabiat”, Şiir, *Sevinç*, 1959, c. IX, sy. 7, s. 16.
- Kamu, Kemalettin, “Epitaf”, (“Epitaf”), Slovenceye çev. Ivan Minatti ve Kajetan Ković, *Beseda leto peto*, 1956, sy. 2-3, s. 161.
- Kamu, Kemalettin Kami, “Šta se desilo, S vremenom”, (“Ne Oluyordu, Akan Zaman”), çev. Sulejman Brina ve Milenko Babić, *El-Emel*, Ağustos 1962, sy. 5, s. 9 ve 16-17.
- Kamu, Kemalettin Kami, “Tuđina”, (“Gurbet”), çev. Ljubomir Kostić, *El-Emel*, Mayıs 1964, sy. 8-9, s. 22.
- [Kanık], Orhan Veli, “Besplatno, Za otadžbinu”, (“Bedava, Vatan İçin”), Türkçeden çev. Nermin i İljami Emin, *Život*, 1962, c. XI, sy. 6, s. 462-464.
- [Kanık], Orhan Veli, “Mahmut lažljivac, Badava, Epitaf”, (“Dalgacı Mahmut, Bedava, Kitabı-i Seng-i Mezar”), Çağdaş Türk şiirinden, çev. Marija Đukanović, *Stremljenja*, 1964, c. V, sy. 1, s. 55-56.

- [Kanık], Orhan Veli, "Ne umem da kažem", ("Söyleyemiyorum"), çev. Hasan Kaleşi, *Nin*, 1954, c. IV, sy. 172, s. 9 ("Iz Antologije savremene turske poezije/Modern Türk Şiiri Antolojisi'nden").
- [Kanık], Orhan Veli, "Şiirler", Makedoncaya çev. Dušanka Šopova, *Sovremenost*, 1953, c. III, sy. 1-2, s. 92-96.
- [Kanık], Orhan Veli, "Şiirler", seçen ve sunan: Necati Zekerija, çev. Lamija Hadžiosmanović, *Život*, 1980, c. XXIX, sy. 2, s. 129.
- [Kanık], Orhan Veli, "Şiirler", ("Bedava"), çev. Fahri Kaja, *Naš vesnik*, 1954, c. I, sy. 17, s. 7 ("Lirik Türk Şiiri").
- [Kanık], Orhan Veli "Pisma za Oktay, Pesme na Asfaltu", ("Oktaya Mektuplar, Asfalt Üzerine Şiirler"), çev. Ivan Šop, *El-Emel*, 1959, c. II, sy. 2, s. 20.
- Kansu, Ceyhun Atuf, "Arılar", *Sevinç*, 1959, c.9, sy. 8, s. 16.
- Kansu, Ceyhun Atuf, "Trpeza za tri osobe" ("Üç Kişi İçin Sofra"), "Male kafane", ("Küçük Kahve"), seçen ve sunan: Necati Zekerija, çev. Lamija Hadžiosmanović, *Život*, c.29/1980, sy. 2, s. 133.
- Karaahmedoğlu, İsmail, "Lažna merila", ("Sahte Ölçü"), Çağdaş Türk şiirinden, çev. Marija Đukanović, *Stremljenja*, 1964, c. V, sy. 1, s. 62.
- Karabat Kjumdzijan, "Kaside-i Milliye", *Vatan*, 11.6.1886, c. III, sy. 91, s. 3 şiir.
- Karakaş, Metin, "Evimiz", Şiir, *Sevinç*, 1955, sy. 6, s. 9.
- Karakuş, Hidayet, "Sarnıç", *Çevren*, Eylül 1982, Yıl. 9, sy. 35, s. 107.
- Karidžan Kafli, "Ničla", ("Sıfır"), ("Slovenca"), *Slovenski Jadran*, 1955, c. IV, sy. 35, s. 7-11; *Večer*, II izdanje, 1957, c. XIII, sy. 63, s. 5.
- Kısakürek, Necip Fazıl, "Kovčeg", ("Ağaç Gövdesi"), çev. Hasan Kaleşi, *Nin*, 1954, c. IV, sy. 172, s. 9 ("Iz Antologije savremene turske poezije/Modern Türk Şiiri Antolojisi'nden").
- Kısakürek, Necip Fazıl, "Po hotelskim sobama", ("Otel Odaları"), "Ono što se očekuje", ("Beklenen"), seçen ve sunan: Necati Zekerija, çev. Lamija Hadžiosmanović, *Život*, 1980, c. XXIX, sy. 2, s. 121.
- Kudret, Cevdet, "Dilek", *Birlik*, 1954, c.11, sy. 244, s. 9.
- Külebi, Cahit, "Beskorisno more", ("Faydasız Deniz"), çev. Fahri Kaja, *Naš vesnik*, 1954, c. I, sy. 17, s. 7, "Nekorisno more", ("Faydasız Deniz"), çev. Nevena Krstić, *El-Emel*, Mayıs 1964, sy. 8-9, s. 15.
- Külebi, Cahit, "Mali oblak glasonoša" ("Küçük Haberci Bulut"), "Most Džebedži" ("Çebeci Köprüsü"), seçen ve sunan: Necati Zekerija, çev. Lamija Hadžiosmanović, *Život*, 1980, c. XXIX, sy. 2, s. 131.
- Külebi, Cahit, "Na putu za Sivas, Priča", ("Sivas Yolunda, Hikaye"), Çağdaş Türk şiirinden, çev. Marija Đukanović, *Stremljenja*, 1964, c. V, sy. 1, s. 57-58.
- Külebi, Cahit "Priča", ("Hikaye"), çev. Lamija Hadžiosmanović, *Život*, 1968, c. XVII, sy. 10, s. 88.
- Lala Hatun, "Ženski ponos", ("Kadın Gururu"), çev. Mirza Safvet Bašagić, *Nada*, 1896, c. II, sy. 7, s. 129 şiir.
- Mahmud Ekrem, "Nidžadi Ekrem", ("Nejad Ekrem"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Behar*, 1909-1910, c. IX, sy. 16, s. 254.

- Mahmud Ekrem, "Pjesma", ("Şiir"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Behar*, 1907-1908, c. VIII, sy. 20, s. 307-308.
- Mahmud Ekrem, "Vrijeme prije svega.", ("Herşeyden Önce Zaman"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Behar*, 1902-1903, c. III, sy. 24, s. 374
- Makbula Lem'ani, "Mojoj uveloj ruži", ("Solmuş Gülüme"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Behar*, 1908-1909, c. IX, sy. 2, s. 24
- Mehmed Akif, "Ve en lejse.", Aşık takma adıyla çev. Musa Ćazim Ćatić *Biser*, 1913-1914, c. II, sy. 1, s. 5-6
- Mehmed Fuad, "Gajevi tuge", ("Hüzün Ormanı"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Biser*, 1912-1913, c. I, sy. 1, s. 8, Mensur Şiir.
- Mehmed Fuad, "Kad pire jesenski vjetrovi", ("Rüzgarlı Sonbaharda Dügün Ziyafeti Zamanı"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Zeman-bajramski prilog*, 1912, c. II, sy. 82, s. 3, Mensur Şiir.
- Mehmed İhsan, "Istina", ("Hakikat"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Behar*, 1907-1908, c. VIII, sy. 17, s. 260, Şiir.
- Mehmed Sadi, "Zvuk prošlosti", ("Ses"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Zeman-bajramski prilog*, 1912, c. II, sy. 82, s. 3 Şiir.
- Menemencioğlu, Muazzez, "Yaprak", Şiir, *Sevinç*, 1959, c. X, sy. 1-2, s. 8.
- Mirhunnisa ("Khatun"), "Ja i ćuk", ("Ben ve Baykuş"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Behar*, 1906-1907, c. VII, sy. 17, s. 196-197 Şiir.
- Muallim Naci, "Gnjev dušmanski.", ("Kızgın Düşman"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Behar*, 1903-1904, c. IV, sy. 3, s. 43 Şiir.
- Muallim Naci, "Munadžat", ("Münacaat"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Behar*, 1907-1908, c. VIII, sy. 16, s. 245-246 Şiir.
- Mustafa Reşid, "Moj slavuj", ("Bülbülüm"), çev. Safvet-beg Başağić, *Bošnjak*, 1891, c. I, sy. 5, s. 2 şiir
- Mustafa Reşid, "Ribova kći", ("Balıkçı Kız"), çev. Safvet-beg Başağić, *Bošnjak*, 1891, c. I, sy. 5, s. 2 şiir.
- Mustafa Sait, "Slap", ("Çağlayan"), Şiir, *Gajret*, Eylül 1937, c. XVIII, sy. 11, s. 199.
- Muzaffer İzgü, "Dayak Birincisi", *Çevren*, Eylül-Ekim 1986, Yıl. 13, sy. 55, s. 85.
- Muzaffer Tayyib Uslu, "Zaboraviti, Kiša", ("Unutmak, Yağmur"), çev. Vladimir Pucovski, *El-Emel*, Mayıs 1963, sy. 7, s. 22; *Hlas L'udu*, 8.8.1964, c. XXI, sy. 32 (2204), s. 11.
- Namık Kemal, "Domovino!", ("Vatan"), çev. Muhamed Tajib Okić, *Gajret*, 1.6.1924, c. VI-II, sy. 9, s. 135 şiir.
- Namık Kemal, "Domovinska ljubav", ("Vatan Aşkı"), çev. Muhamed Tajib Okić, *Gajret*, 1.6.1924, c. VIII, sy. 9, s. 135 şiir.
- Namık Kemal, "Dva druga na jednoj slici", ("Bir fotoğrafta iki arkadaş"), çev. Safvet-beg Başağić ("Mirza Safvet imzasıyla"), *Behar*, 1 Mayıs 1906, 1905-1906, c. VI, sy. 1, s. 4.
- Namık Kemal, "Jadikovke", ("Ağıtlar"), çev. Mirza Safvet, *Bosanska pošta*, 5.6.1897, c. II, sy. 64, s. 2, şiir.
- Namık Kemal, "Muraba", ("Murabba"), çev. Milenko Babić, *El-Emel*, Ocak 1963, sy. 6, s. 9-10.

- Namık Kemal, "Ni od kog ne traži...", ("Kimseden Yardım İsteme"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Behar*, 1902-1903, c. III, sy. 24, s. 374, Şiir.
- Namık Kemal, "Objesni silnik", çev. Muhamed Tajib Okić, *Gajret*, 1.6.1924, c. VIII, sy. 9, s. 135, şiir.
- Namık Kemal, "Pri sprovođenju u ludnicu", çev. A. Karabegović, *Bosanska Vila*, 1902, c. VII, sy. 21-22, s. 394, şiir.
- Namık Kemal, "S istinom se upoznati.", ("Hakikatle Tanışmak"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Behar*, 1902-1903, c. III, sy. 24, s. 374, Şiir.
- Namık Kemal, "Šta je pjesnik", ("Şair Nedir"), çev. Milan D. Bajić, *Bosanska Vila*, 1911, c. XXVI, sy. 11-12, s. 166
- Namık Kemal, "Utjeha", ("Teselli"), çev. Safvet Bašagić, *Nada*, 1895, c. I, sy. 17, s. 333, şiir.
- Namık Kemal-bey, "Domovinska ljubav. Domovino! Objesni silnik", ("Vatan Aşkı. Vatan!. Zorba Tiran"), Doğu lirik şiirinden, çev. Muhamed-Tajib Okić, *Gajret*, 6.1924, c. VIII, sy. 9, s. 135.
- Nazım Hikmet Ran, "Dvadeseto stoljeće", ("Yirminci Asır"), çev. G("ustav") Krklec, *Teleg-ram*, 28.6.1963, c. IV, sy. 166, s. 10.
- Nazım Hikmet Ran, "Hasret, Kara Haber", *Birlik*, 26.10.1961, c. XVIII, sy. 447, s. 12.
- Nazım Hikmet Ran, "Žalosna vrba", ("Salkım Söğüt"), çev. ("Hifzi") Bjelovac, *Antologiju Sujetske Lirike*, Zagreb, 1965, s. 48.
- Nazım Hikmet, "Autobiografija", ("Otobiyografi"), çev. Kristina Benkova, *Problemi*, 1963, sy. 11, s. 1006-1008.
- Nazım Hikmet, "Čaša vode, miris sunca, galebovi" ("Bir bardak su, güneş kokusu, Martular"), Rusçadan çev. Irina Armic, *Život*, 1966, c. XV, sy. 4, s. 13-14, nesir-şiir.
- Nazım Hikmet, "Dozvolite, Oblaci ljude ne ubijaju", ("Pardon, Bulutlar Adam Öldürmez"), çev. Aca Badnjarević, *Polja*, 1958, c. IV, sy. 36, s. 10.
- Nazım Hikmet, "Japanski ribar", ("Japon Balıkçı"), çev. Aleksandar Badnjarević, *Polja*, 1958, sy. 36, s. 10.
- Nazım Hikmet, "Knjiga u kožnom povezu", ("Deri Ciltli Kitap"), çev. Ž. Vidović, *7 dana*, 1954, c. II, sy. 49, s. 7.
- Nazım Hikmet, "Letra e pare, Letra e dyte, Letra e paste, Letra e shtate, Letra e dymbedhete ("Letrat per Taranta Babu"), ("Birinci Mektup, İkinci Mektup, Beşinci Mektup, Yedinci Mektup, Onikinci Mektup ("Tatanta Babuya Mektuplar")), çev. E("sadi") M("ekuli"), *Jeta e re*, 1963, c. XV, sy. 3, s. 381-388.
- Nazım Hikmet, "Malečko mrtvo devojče, Smrta na Bedretin, Pisma od zatvorot", ("Küçük Ölü Kız, Bedrettinin Ölümü, Hapishaneden Mektup"), çev. Aleksandr Nejman, *Razvitok*, 1963, c. I, sy. 4, s. 34-37.
- Nazım Hikmet, "O pobeđi, Pisma iz tamnice, Prve ljubičice i gladni drugovi", ("Zafere Dair, Hapishaneden Mektup, Önce Menekşeler ve Aç Arkadaşlar"), Rusçadan çev. Lav Zaharov, *Književne novine*, 20.3.1964, c. XVI, sy. 219, s. 5.
- Nazım Hikmet, "O smrti", ("Ölüme Dair"), Fransızcadan çev. Dragana Cvetković, *Polja*, 1957, sy. 1, s. 8.
- Nazım Hikmet, "Oči", ("Gözler"), çev. Ž. Vidović, *7 dana*, 1954, c. II, sy. 49, s. 7.
- Nazım Hikmet, "Pariski zagatki", ("Paris Bilmeceleri"), çev. Emin I("lhami"), *Mlad borec*, 7.3.1963, c. XIX, sy. 9, s. 6.

- Nazım Hikmet, "Pesma Pijača Sunca- Nazım Hikmet", ("Nazım Hikmet Hakkında/ Güneşi İçenlerin Şiiri"), çev. Aca Badnjarević, *El-Emel*, 1959, c. II, sy. 2, s. 6-7
- Nazım Hikmet, "Pisma iz zatvora", ("Hapsihaneden Mektup"), çev. N.M., *Književne novine*, 1950, c. III, sy. 7, s. 2
- Nazım Hikmet, "Pisma za Taranta Babu", ("Taranta Babu'ya Mektuplar"), çev. Miroslav Košuta, *Problemi*, 1962, sy. 2, s. 130-137.
- Nazım Hikmet, "Pismo Mehmedu, Mehmed, Brod, Mreža", ("Memede Mektup, Memed, Gemi, Ağ"), çev. Aleksandar Badnjarević ve Gordana Stojković, *El-Emel*, Haziran 1961, sy. 4, s. 16-18.
- Nazım Hikmet, "Pismo Mehmedu", ("Memede Mektup"), çev. Aleksandar Badnjarević, *Polja*, 5.4.1963, c. IX, sy. 66, s. 5.
- Nazım Hikmet, "Pismo Memedu", ("Memede Mektup"), çev. Aleksandar Bandrjarević, *Polja*, 1963, sy. 66, s. 5.
- Nazım Hikmet, "Pjer Loti", Jovan Skerlić, *Omladina i njena književnost*, Belgrad 1925, s. 154 ve 296.
- Nazım Hikmet, "Pobijedeni kod Karaburuna ("Šesto poglavlje")", ("Karaburun'da Zafer [Altıncı Bölüm]"), çev. Dušanka Bojanić, *Brazda*, 1951, c. IV, sy. 6, s. 425-429.
- Nazım Hikmet, "Sneg pada u noći", ("Geceye Kar Yağıyor"), Fransızcadan çev. Dragana Cvetković, *Polja*, 1957, Yıl. 3, sy. 1, s. 9.
- Nazım Hikmet, "Stari brijest", Rusçadan çev. Radovan Zogović, *Stvaranje*, 1965, c. XX, sy. 6, s. 594.
- Nazım Hikmet, "Utisak, Mehmed, Tuga, Ti, San, O Prometeju i još kojeçemu, Mreža, Brod", ("Tesir, Memed, Istrap, Sen, Rüya, Prometheus ve Diğer Maddelere Dair, Ağ, Gemi"), çev. Gordana Stojković-Badnjarević ve Aleksandar Badnjarević, *Rukovet*, Temmuz-Ağustos 1965, c. XI, Kitap: 18, sy. 7-8, s. 355-359.
- Nazım Hikmet, "Zoja", çev. Miroslav Košuta, *Borec*, 1965, c. XVI, sy. 10, s. 869-876.
- Necatigil, Behçet, "Kır Şarkısı", *Sevinç*, 1958, c. VIII, sy. 8, s. 5.
- Necip Fazıl, "Hrepenenje", ("Özleyiş"), Slovenceye çev. Ivan Minatti ve Kajetan Ković, *Beseda leto peto*, 1956, sy. 2-3, s. 158.
- Necip Fazıl, "Na željezničkog stanici", ("İstasyonda"), çev. yok, *7 dana*, 1954, sy. 2, s. 49.
- Nezihe Yaşar, "Moja čežnja", ("Tahassürüm"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Biser*, 1913-1914, c. II, sy. 8, s. 122-123, şiir.
- Nigar Hanım, "Dvije pjesme", ("İki Şiir"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Behar*, 1907-1908, c. VI-II, sy. 7, s. 104-106; *Hrvatska Sloboda*, sy. 2/1909, s. 231; *Obzor*, 1909, c. I, sy. 149, s. 5.
- Nigar Hanım, "Efsûsa i Nîrâna", çev. Mirza Safvet, *Nada*, 1896, c. II, s. 480.
- Nigar Hanım, "Materinska ljubav", ("Anne Aşk"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Bosanska vila*, 1899, c. XIV, sy. 17-18, s. 225.
- Odabaşı, Yılmaz, "Şiir", *Çevren*, Eylül-Ekim 1985, Yıl. 12, sy. 49, s. 108.
- Ömer Bedrettin Uşaklı, "Zna li ko? Dostojanstvo mora", ("Bilen Var mı? Denizin Onuru"), çev. Sulejman Brina ve Milenko Babić, *El-Emel*, Ağustos 1962, sy. 5, s. 9-10.
- Ömer Seyfettin, "Efes", çev. Musa Ćazim Ćatić, *Gajret*, 1912, c. V, sy. 5-6, s. 85, şiir.
- Ömer Seyfettin, "Razoren han", ("Yıkık Han"), Türk şiirinden seçmeler, çev. Mirjana Smiljanski, *El-Emel*, Mayıs 1964, sy. 8-9, s. 14.

- Orhan Veli, "Besplatno, Pesma samoće", ("Bedava, Yalnızlık Şiiri"), çev. Nevena Krstić, *El-Emel*, Mayıs 1964, sy. 8-9, s. 12.
- Orhan Veli, "Dve pesni od prošedbi", ("Yürüyüşten İki Şiir"), Makedoncaya çev. Emin İljami, *Mlada literatura*, 1953, c. III, sy. 6, s. 39
- Orhan Veli, "Iznenada, Hou-lu-lu, Zbog vas, Avantura", ("Aniden, Hou-lu-lu, Sizin Yüzünüzden, Macera"), çev. Mirjana Smiljanski, *El-Emel*, Mayıs 1964, sy. 8-9, s. 11-12.
- Orhan Veli, "Kako naj povem" ("Söyleyemiyorum"), Slovenceye çev. Ivan Minatti ve Kajetan Kovič, *Beseda leto peto*, 1956, sy. 2-3, s. 160.
- Orhan Veli, "Moite oči", Makedoncaya çev. Emin İljami ve Fazıl Hüsnü, *Sovremenost*, 1955, c. V, sy. 12, s. 1002.
- Orhan Veli, "Monterot Sabri", ("Montör Sabri"), Makedoncaya çev. Emin İljami ve Fazıl Hüsnü, *Sovremenost*, 1955, c. V, sy. 12, s. 1002.
- Orhan Veli, "Pesme", ("Şiirler"), çev. Nina Živančević, *Mostovi*, 1996, Yıl. 27, c. I, sy. 105-106, s. 584-588.
- Orhan Veli, "Tek onako, İma nečega, Besplatno, Za vas, Za otadžbinu", ("Böyle Sevmek, Bir Şey Var, Bedava, Sizin İçin, Vatan İçin"), Çağdaş Türk şiirinden, çev. Emin ve Nermin İljami, *Život*, 1962, c. XI, sy. 6, s. 462-464.
- Orhan Veli, "Za vas", ("Sizin İçin"), Makedoncaya çev. Emin İljami ve Fazıl Hüsnü, *Studentski zbor*, 1955, c. II, sy. 1, s. 4.
- Orhon, Orhan Seyfi, "O Beyaz Bir Kuştu", *Tomurcuk*, Haziran 1962, sy. 10, s. 3.
- Orhon, Orhan Seyfi, "Sabah", Şiir, *Sevinç*, 1959, c. IX, sy. 8, s. 16.
- Ozansoy, Gavsı, "Bağbozumu", Şiir, *Sevinç*, 1956, c. VII, sy. 1, s. 8.
- Özer, Kemal, "Borbena pjesma koja spaja jedna po jedna usta", ("Ağzları Birbirine Bağlayan Savaş Şiiri"), "Treba zaštititi život", ("Yaşamı Korumak Gerek"), seçen ve sunan: Necati Zekerija, çev. Lamija Hadžiosmanović, *Život*, 1980, c. XXIX, sy. 2, s. 143-144.
- Özer, Kemal, "Jedno mrtvo leto, Otudeno vreme", ("Ölü Yaz, Yabancı Zaman"), Çağdaş Türk şiirinden, çev. Emin ve Nermin İljami, *Bagala*, Eylül-Aralık 1962, c. IV, sy. 42-45, s. 6.
- Pazarkaya, Yüksel, "Sen Yokken", *Çevren*, Eylül 1982, Yıl. 9, sy. 35, s. 102.
- Regü, Şükrü Enis, "Dünyayı Dolaşmak", *Sevinç*, 1962, c. XI, sy. 7, s. 4.
- Regü, Şükrü Enis, "Hele Bir Tatil Gelsin", Şiir, *Birlik*, 1959, c. XVI, sy. 362-363, s. 20.
- Regü, Şükrü Enis "Putnik" ("Yolcu"), çev. S. L., *Politika*, 1960, sy. 57, s. 16904; *Politika za decu*, sy. 22, s. 415.
- Reşat, Fevzi "Jas Nokta Ne Ja Sakam", ("Geceyi Sevmem"), Makedoncaya çev. Emin İljami ve Fazıl Hüsnü, *Mlada literatura*, 1953, c. III, sy. 6, s. 40.
- Rifat, Oktay, "Şiirler", Makedoncaya çev. Dušanka Šopova, *Sovremenost*, 1953, c. III, sy. 1-2, s. 93-95.
- Rifat, Oktay "Jas zboruvam", ("Konuşuyorum"), Makedoncaya çev. Emin İljami ve Fazıl Hüsnü, *Stremež*, 1954, c. I, sy. 2, s. 26.
- Rifat, Oktay "Şiirler", Makedoncaya çev. Emin İljami, *Stremež*, 1954, c. I, sy. 2, s. 26-27.
- Rıza Tevfik, "Tajna ljubav", ("Gizli Aşk"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Behar*, 1907-1908, c. VI-II, sy. 17, s. 260, şiir.

- Saba, Ziya Osman, "Nefes Almak", *Sevinç*, 1961, c. XI, sy. 9-10, s. 16.
- Sabahattin Ali, "Krstenica", ("Bir Doğum Günü İçin"), çev. Miroslava Kepçija, *El-Emel*, 1959, c. II, sy. 2, s. 21-23
- Sabahattin Kudret Aksal, "Prozor" ("Pencere"), "Vjetar" ("Rüzgar"), seçen ve sunan: Necati Zekerija, çev. Lamija Hadžiosmanović, *Život*, 1980, c. XXIX, sy. 2, s. 135.
- Şahabettin, Cenap, "Kar", Şiir, *Sevinç*, Aralık 1962, sy. 4.
- Sahir, Celal, "Bosporska venera", ("Boğazın Venüsü"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Bosansko-hercegovački glasnik*, 1906, c. I, sy. 10, s. 1-3 şiir.
- Sahir, Celal, "Mome ocu", ("Babama"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Behar*, 1905-1906, c. VI, sy. 18, s. 279 şiir.
- Sahir, Celal, "O Lijepa nevinna ženo!.", ("Günahsız Güzel Kadına Dair"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Mlada Hrvatska*, 1911, c. IV, sy. 7, s. 194-195; *Biser*, 1913-1914, c. II, sy. 9, s. 136, şiir.
- Sahir, Celâl, "Oluja", ("Fırtına"), çev. Muhamed Tajib Okić, *Islamska svijest*, 16.10.1926, c. I, sy. 5-6, s. 13; *Gajret*, 16.6.1927, c. XI, sy. 12, s. 183-184.
- Sahir, Celal, "Pripovjesti srca", ("Kalbin Hikayesi"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Behar*, 1901-1902, c. II, sy. 1, s. 12, şiir.
- Sahir, Celal, "Resnacija", ("İstifa"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Behar*, 1910-1911, c. XI, sy. 1, s. 3; *Novi Behar*, 1931-1932, c. V, sy. 23-24, s. 332 ve 1933-1934, c. VII, sy. 8-10, s. 144, şiir.
- Sahir, Celâl, "Rezignacija", çev. Musa Ćazima Ćatića, *Novi Behar*, 15.6.1932, c. V, sy. 23-24, s. 332; 15.11.1933, c. VI, sy. 8-10, s. 144.
- Sahir, Celal, "Spram horizonta", ("Ufuk Karşısında"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Biser*, 1912-1913, c. I, sy. 4, s. 62, şiir-nesir.
- Sahir, Celâl, "Umlra moja ljubav", ("Aşkım Öldü"), çev. G. Ružičić, *Bosanska Vila*, 1911, sy. 24, s. 363, şiir.
- Sami, Selim, "Bog ima i postoji", ("Tanrı Var"), Türkçeden çev. Feyzullah Hadzibajric, *Glasnik*, 1965, c. XXVIII, sy. 11-12, s. 433-434.
- Saraç, Tahsin, "Ja sam pjesnik", ("Ben Şairim"), "Borba", ("Savaş"), seçen ve sunan: Necati Zekerija, çev. Lamija Hadžiosmanović, *Život*, 1980, c. XXIX, sy. 2, s. 141-142.
- Saraç, Tahsin, "Şiirler", *Çevren*, Temmuz-Ağustos 1989, Yıl. 14, sy. 72, s. 51.
- Sarismailoğlu, Ayhan "Marija Andjelika", ("Mary Angeliqne"), çev. Radmila Paunović, *El-Emel*, 1960, c. III, sy. 3, s. 18-21.
- Şehabeddin, Cenab, "Ovo je sve ljubav", ("Bunların Hepsi Aşktır"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Biser*, 1912-1913, c. I, sy. 4, s. 62-63, şiir.
- Şehabeddin, Cenab, "Snijeg pada", ("Kar Yağıyor"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Hrvatska smotra*, 1907, sy. 2, s. 236, şiir.
- Şehabeddin, Cenab, "Zimski akordi", ("Elhan-ı Şita"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Behar*, 1907-1908, c. VIII, sy. 15, s. 229; *Prosujeta*, Zagreb, 1909, c. XVII, sy. 12, s. 384, şiir.
- Şekib Akif, "Lustradžija", ("Lostraci"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Biser*, 1912-1913, c. I, sy. 4, s. 59, şiir.
- Şimşek, İsa, "İkizler", Çocuk şiiri, *Sevinç*, 1960, c. XVII, sy. 388, s. 8.

- Sıtkı, Şehap, "Sekavanje", ("Hatırlama"), Makedoncaya çev. Emin İljami, *Nova Makedonija*, 1960, c. XVI, sy. 4912, s. 9.
- Solok, Cevdet Kudret, "Djetinjstvo", ("Çocukluk"), çev. ("Hifzi") Bjelovac, *Antologiju Sujetske Lirike*, Zagreb, 1965, s. 51.
- Solok, Cevdet Kudret, "Želja", ("Özleyiş"), çev. Hasan Kaleşi, *Nin*, 1954, c. IV, sy. 172, s. 9 ("Iz Antologije savremene turske poezije/Modern Türk Şiiri Antolojisi'nden").
- Solok, Cevdet Kudret "Želja", ("Özleyiş"), Slovenceye çev. Ivan Minatti ve Kajetan Ković, *Beseda leto peto*, 1956, sy. 2-3, s. 161.
- Süleyman Nazif, "Um i objava", ("Akıl ve Tebliğ"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Gajret*, 1911, c. IV, sy. 18, s. 268, şiir.
- Süleyman Nesib, "Bosporsko veče", ("Boğaziçi Akşamı"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Behar*, 1906-1907, c. VII, sy. 10, s. 112, şiir.
- Süleyman Saib, "Izbledjele bašte", ("Solan Bahçeler"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Biser*, 1912-1913, c. I, sy. 6, s. 105, şiir.
- Tahsin Nahid, "Među cvijećem", ("Çiçekler Arasında"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Biser*, 1912-1913, c. I, sy. 6, s. 105, şiir.
- Tahsin Nahid, "Objavi se s pohvalom ljetopis cara svijeta.", *Bosna*, Saraybosna, 30.8/11.9.1876, c. XI, sy. 533, s. 1. Sultanın tahta çıkışına ithaf
- Tamer, Ülkü "Beše to golub nekadašnji", ("Güvercinin Yaşydı"), Modern Türk şiiri, çev. Emin ve Nermin İljami, *Književne novine*, 1.6.1962, c. XIV, sy. 172, s. 6.
- Tamer, Ülkü "Oružja So Dolgi Race", ("Uzun Elli Kollar"), Makedoncaya çev. Emin İljami, *Stremež*, 1959, c. V-VI, s. 29.
- Tanpınar, Ahmet Hamdi, "Fırtına", *Birlik*, 8.2.1962, c. XIX, sy. 462, s. 5, "Sjećanje", ("Hatıra"), "Svo ljet", ("Bütün Yaz"), seçen ve sunan: Necati Zekerija, çev. Lamija Hadžiosmanović, *Život*, 1980, XXIX, sy. 2, s. 118.
- Tanpınar, Ahmet Hamdi, "Podsjećanje", ("Hatırlama"), Amina Šiljak-Jesenković, *Odjek*, Yıl. 51, sy. 3-4, s. 89, jesen-zima 1998. *Zaman Kırıntıları*'ndan.
- Tarancı, Cahit Sıtkı, "Hoću otadžbinu", ("Memleket İsterim"), çev. Hasan Kaleşi, *Susreti*, 1954, c. II, sy. 5, s. 395, "Hoćemo Domovino", ("Memleket İsterim"), Slovenceye çev. Ivan Minatti ve Kajetan Ković, *Beseda leto peto*, 1956, sy. 2-3, s. 160.
- Tarancı, Cahit Sıtkı, "Nakon smrti", ("Ölümden Sonra"), "Samo mi kroz prozor dan ne zaklanjaj", ("Gün Eksilmesin Pencereden"), seçen ve sunan: Necati Zekerija, çev. Lamija Hadžiosmanović, *Život*, 1980, c. XXIX, sy. 2, s. 122.
- Tarancı, Cahit Sıtkı, "Posle smrti, Smrt, Serenad, Robinson, I ti obasjani suncem, Čudna osoba", ("Ölümden Sonra, Ölüm, Serenat, Robinson, Günüşüğü Rüyalari, Yabancı"), çev. Marija Đukanović, *Republika*, 1964, c. XX, sy. 2-3, s. 94.
- Tarancı, Cahit Sıtkı, "Sağ El", *Sevinç*, 1958, c. IX, sy. 3, s. 16.
- Tarancı, Cahit Sıtkı, "Şiirler", *Birlik*, 1956, c. XIII, sy. 307, s. 6.
- Tarancı, Cahit Sıtkı "Da Ne Me Sfatat Pogrešno", ("Yanlış Anlamaktan Hoşlanmıyorum"), Makedoncaya çev. Emin İljami ve Fazıl Hüsni, *Sovremenost*, 1955, c. V, sy. 12, s. 1003.
- Tarancı, Cahit Sıtkı "Da Rečem", ("Evet, Söyleyeceğim"), Makedoncaya çev. Emin İljami ve Fazıl Hüsni, *Razgledi*, 1954, c. I, sy. 21, s. 2.

- Tarancı, Cahit Sıtkı "Spomeni" ("Hatıralar"), "Letna, Letna." ("Akıyor, Akıyor"), Makedoncaya çev. Emin Iljami ve Fazıl Hüsnü, *Razgledi*, 1954, c. I, sy. 21, s. 2, "Mojata majka", ("Annem"), Makedoncaya çev. Emin Iljami ve Fazıl Hüsnü, *Sovremenost*, 1955, c. V, sy. 12, s. 1003.
- Tarık, Orhan, "Kitaplar", Şiir, *Sevinç*, 1957, c. VIII, sy. 4, s. 1.
- Taşer, Suat, "Usamljen čovek", ("Yalnız Adam"), çev. Vladimir Pucovski, *El-Emel*, Ocak 1963, sy. 6, s. 9; *Hlas Ludu*, 15.8.1964, c. XXI, sy. 33 ("2205"), s. 11.
- Tecer, Ahmet Kutsi, "Gdje si", ("Nerdesin"), "Mrtvac", ("Ölü"), seçen ve sunan: Necati Zekerija, çev. Lamija Hadžiosmanović, *Život*, 1980, c. XXIX, sy. 2, s. 119.
- Tecer, Ahmet Kutsi, "Vajzet e Mbetuna Shtepi", ("Evde Kalmış Kız"), Arnavutçaya çev. Hasan Kaleşi, ("Modern Türk Lirik Şiirinden"), *Flaka e Vllaznimit*, 1954, c. IX, sy. 285, s. 5; 1954, sy. 294, s. 8.
- Tekelioğlu, İbrahim, "Karanlık Adam", ("Yeni Türk Şiiri"), *Birlik*, 1955, c. XII, sy. 270, s. 6.
- Tekman, M. Şinasi, "Güneşle Çocuk", *Sevinç*, 1962, c. XII, sy. 8, s. 5.
- Tevfik Fikret, "Jedan časak mira", ("Bir An-ı Huzur"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Behar*, 1907-1908, c. VIII, sy. 21, s. 325.
- Tevfik Fikret, "Kolijevka mojih zelja", ("Mehd-i Âmâlim"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Izabrana djela*, Urednik, Alija Isaković, Saraybosna 1988, 442 s.
- Tevfik Fikret, "Mala porodica", ("Küçük Aile"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Gajret*, 1911, c. IV, sy. 19, s. 284; *Novi život*, 1918, c. III, sy. 7/8, s. 73; *Novi vijek*, 1920, c. I, sy. 3, s. 3.
- Tevfik Fikret, "Na groblju", ("Mezarlıkta"), Türkçeden çev. Uroš S. Ružičić, *Bosanska Vila*, 1910, c. XXV, sy. 20-22, s. 303.
- Tevfik Fikret, "Ribari", ("Balıkçılar"), Makedoncaya çev. Emin Iljami ve Fazıl Hüsnü, *Razgledi*, 1954, c. I, sy. 6, s. 7.
- Tevfik Fikret, "Slikajući", ("Resim Yaparken"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Behar*, 1909-1910, c. X, sy. 24, s. 373.
- Tevfik Fikret, "Spomenik rada", ("Heykel-i Sa'y"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Behar*, 1907-1908, c. VIII, sy. 8, s. 123.
- Tevfik Fikret, "Svratışte grabeži", ("Han-ı Yağma"), çev. Amina Šiljak-Jesenković, *Odjek*, Saraybosna, Yıl. 51, sy. 3-4, s. 88, jesen-zima 1998.
- Tevfik Fikret, "Zeleni kutak", ("Yeşil Yurt"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Gajret*, 1911, c. IV, sy. 19, s. 284.
- Tevfik, Ebu Ziya, "Gdje god cigla suza..", ("Gözyaşı Dökülürse.."), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Behar*, 1903-1904, c. IV, sy. 7, s. 102, şiir.
- Tokmacioğlu, Erdoğan, "Posletniot Beše Ustin", ("Ustin Sonuncuydu"), Makedoncaya çev. Emin Iljami ve Fazıl Hüsnü, *Sovremenost*, 1955, c. V, sy. 12, s. 997-1001.
- Tümerkan, Cavidan, "Ne Olur Bir Şarkıcık", ("Seçme Şiirler"), *Birlik*, 28.2.1963, c. XX, sy. 512, s. 10.
- Tuzcu, Enver, "Küçük Asker", *Tomurcuk*, Şubat 1962, sy. 6, s. 11.
- Uçkan, Vasfi "Devojke", ("Kızlar"), çev. Naim Şaban ve Miodrag Tododrović, *Bagdala*, 1960, c. II, sy. 18-19, s. 22.
- Üstün, Faik "Dobrota", ("İyilik"), çev. Naim Şaban ve Miodrag Tododrović, *Bagdala*, 1960, c. II, sy. 18-19, s. 22.

- Üstün, Nevzat, "Kradljivac Hasan", ("Hırsız Hasan"), çev. Lamija Hadžiosmanović, *Život*, 1968, c. XVII, sy. 10, s. 89-90.
- Uyar, Turgut, "Golema Nastinka", ("Kafada Büyük Üşüme"), Makedoncaya çev. Emin Iljani, *Stremež*, 1959, c. V, sy. 5-6, s. 29
- Uyguner, Meserret, "Hasretim", Şiir, *Sevinç*, 1960, c. X, sy. 10, s. 8.
- Wessely, Karl Maria, "Dirnenliebe", Celal Sahir'in Djevojačka İjubav, ("Kız Sevdası") şiirinden uyarlama, *Bosnische Post*, 30.3.1918, c. XXXV, sy. 74, s. 12.
- Yahya Kemal, "Bezglasen čun, Smrtta na bessmrtnite", ("Sessiz Gemi, Sonsuz Ölüm"), çev. Emin İlhami, *Kulturen život*, Mart 1961, c. VI, sy. 3, s. 25.
- Yahya Kemal, "Mili Istambule", ("İstanbul"), çev. Amina Šiljak-Jesenković, *Odjek*, Yıl. 51, sy. 3-4, s. 90, jesen-zima 1998.
- Yahya Kemal, "Pesma", ("Şiir"), *Žena danas*, 1954, sy. 122, s. 6.
- Yahya Kemal, "Princeza Melika", ("Mehlika Sultan"), çev. Hasan Kaleşi, *Stvaranje*, 1953, c. VIII, sy. 7-8, s. 470-471. ("İz Antologije savremene turske poezije/Modern Türk Şiiri Antolojisi'nden").
- Yahya Kemal, "Rindov život i smrt", ("Rindlerin Hayatı ve Ölümü"), çev. ("Hifzi") Bjelovac, *Antologiju Svjetske Lirike*, Zagreb, 1965, s. 47.
- Yaşar Nabi, "Čas je sen" ("Zaman Bir Rüya'dır"), Slovenceye çev. Ivan Minatti ve Kajetan Ković, *Beseda leto peto*, 1956, sy. 2-3, s. 159.
- Yaşar Nabi, "Čekam", ("Bekliyorum"), çev. Hasan Kaleşi, *Stvaranje*, 1953, c. VIII, sy. 7-8, s. 473 ("İz Antologije savremene turske poezije/Modern Türk Şiiri Antolojisi'nden").
- YAZICI, Halim, "Matematik Dersi Hayatımın", *Çevren*, Eylül-Ekim 1985, Yıl.12, sy. 49, s. 110.
- [Yurdakul], Mehmed Emin, "Borba za život", ("Hayat İçin Savaş"), Türkçeden çev. Milan D. Bajić, *Bosanska Vila*, 1911, c. XXVI, sy. 3, s. 36, şiir.
- [Yurdakul], Mehmed Emin, "Deniz Feneri", Çocuk şiiri, *Sevinç*, 1954, sy. 1, s. 2.
- [Yurdakul], Mehmed Emin, "Nasırlı Eller", Şiir, *Sevinç*, 1960, c. X, sy. 9, s. 8.
- [Yurdakul], Mehmed Emin, "Polazeći u boj", ("Cenge Giderken"), çev. Milenko Babić, *El-Emel*, Ocak 1963, sy. 6, s. 10.
- [Yurdakul], Mehmed Emin, "Yolcu", Şiir, *Sevinç*, 1954, c. IV, sy. 6, s. 3.
- Ziya Paşa, "Čovjek i svjet", ("İnsan ve Dünya"), çev. Savfet Bašagić, *Nada*, 1895, c. I, sy. 17, s. 333
- Ziya Paşa, "Da je sve onako.", ("Her şey öyle olsa"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Behar*, 1902-1903, c. III, sy. 24, s. 374.
- Ziya Paşa, "Iz, "Terkib-i Benta", ("Terkib-i Bent'ten"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Gajret*, 1912, c. VI, sy. 11-12, s. 165-169.

2. Deneme/Hikaye/Roman

- Adivar, Halide Edib, "Poznavala sam dvoje dece", ("İki Çocuk Tanıyordum"), çev. M(arija) Đukanović, *Književne novine*, 1954, c. I, sy. 7, s. 4. Hikaye.
- Adil, Fikret "Moja učiteljica" ("Öğretmenim"), çev. dr Alojz Šmaus, *SKG, NS knj.* 16.1.1940, c. LIX, sy. 2, s. 98-100. Hikaye.

- Ağaoğlu, Adalet, "Pijesma i muha", çev. Amina Šiljak-Jesenković, *Odjek*, Ljeto-Jesen-Zima 2003.
- Ahmed Hikmet, "Doživljaji jedne ružice", ("Bir Gülün Sergüzeşti"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Behar*, 1909-1910, c. X, sy. 5, s. 73-75, Hikaye.
- Ahmed Hikmet, "Dva pisma", ("İki Mektup"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Behar*, 1909-1910, c. X, sy. 6, s. 90-93; sy. 7, s. 101-104, Nesir.
- Ahmed Hikmet, "Kap krvi", ("Kan Damlası"), çev. A. Dž. Šerić, *Behar*, 15 Haziran 1902, 1902-1903, c. III, sy. 5, s. 67-68. Hikaye.
- Ahmed Hikmet, "Zagonetno je ljudsko srce", ("İnsan Kalbi Muammadır"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Bosansko-Herzegovačke Novine*, 4.11/22.10.1911, c. XXXIV, sy. 240, s. 1; 6.11/24.10.1911, c. XXXIV, sy. 241, s. 1-2; aynı çeviri *Gayret*, 1912, c. V, sy. 11-12, s. 169-172'de de yayımlanmıştır. Mensur şiir.
- Ahmed Naci, "Mudri kadija", ("Zeki Kadı"), çev. Derviş Bajrić, *Bosansko-Herzegovačke Novine*, 2.12/19.11.1900, c. XXIII, sy. 143, s. 1.
- Akbal, Oktay, "Temninata e Motoj Kat", ("Karanlık Benim Köşemdir"), Makedoncaya çev. Emin Iljami ve Fazıl Hüsni, *Mlada Literatura*, 1954, c. IV, sy. 3, s. 24-27, Hikaye.
- Ali Necib, "Mačeha i pastorče", ("Üvey Ana ve Oğul"), çev. Derviş Bajrić, *Bosansko-Herzegovačke Novine*, 7.7.1900, c. XXIII, sy. 85, s. 1; 9.7.1900, c. XXIII, sy. 86, s. 1. Hikaye tefrikası.
- Ali Suad, "U oči Kurban-bajrama" ("Arefe"), çev. Muhammed Emin Dizdar, *Behar*, 15 Mart 1902, 1901-1902, c. II, sy. 22, s. 339-340. Hikaye.
- Anonim, "Kućne tajne", ("Ev Sırları"), çev. Fehim Spaho, *Behar*, 15 Februa 1901, 1900-1901, c. I, sy. 20, s. 312-314. Nesir.
- Ataç, Nurullah, "Kedi", Hikaye, *Birlik*, 1959, c. XVI, sy. 354, s. 8.
- Atay, Falih Rifki, "Taymis Kıyıları", ("İngilizlerin Hayatından Hikaye"), *Birlik*, 1957, c. XIV, sy. 319, s. 7.
- Ayşe Cavid, "Ninika", çev. Musa Ćazim Ćatić, *Behar*, 1905-1906, c. VI, sy. 2, s. 23-24, Hikaye.
- Baykurt, Fakir, "Yılanların Öcü", *Birlik*, 13.9.1962-15.8.1963, c.19, sy. 490, s. 6-7'den c. XX, sy. 535, s. 6-7'ye kadar. Roman tefrikası.
- Buyrukçu, Muzaffer, "Vrata", ("Kapı"), Makedoncaya çev. Emin Iljami, *Nova Makedonija*, 1956, c. XII, sy. 3490, s. 5. Hikaye.
- Celal Sahir, "Knjiga žvota. Iz, "Crne knjige"", ("Hayat Kitabı, "Kara Kitap'tan"), çev. G. R-ć, *Gajret*, 1.9.1911, c. IV, sy. 20-21, s. 304 nesir.
- Celal Sahir, "Pripovijest srca", ("Kalp Hikayesi"), *Behar*, 1901-1902, c. I, sy. 1, s. 12, nesir.
- Celalettin, Fahri, "Nasilnik", ("Zorba"), çev. Hasan Kaleşi, *Nin*, 1954, c. IV, sy. 172, s. 8-9. Hikaye.
- Dranas, Ahmed Muhip, "Spomene ("Uz posjet turskih novinara"), ("Hatıralar ("Türk Gazeteciyi Ziyaret"))", çev. Hivzi Bjelovac, *Vjesnik u srijedu*, 1952, yıl.16, c. XII, sy. 2281, s. 5.
- Ebu Ziya Tevfik, "Žipotodis Tjera", ("Tiyer'in Hayatı"), *Bosna*, Saraybosna, 5.10/17.10.1877, c. XII, sy. 592, s. 1.
- Ercümen Ekrem, *Kada sunce zalazi* ("Gün Battığında"), çev. Fehim Spaho, *Pravda*, 9.3.1924, c. VI, sy. 59, s. 3; 29.4.1924, sy. 102, s. 3. Roman tefrikası.

- Fatima Aliye Hanım, *Uudi*, (“Üdi”), çev. Mehmed Emin Dizdar, *Behar*, 1905-1906, c. VI, sy. 4, s. 55-58 ile sy. 19, s. 295-298 arasında roman tefrikası.
- Fazlı Necip, “Epshi”, (“İhtiras”), Arnavutçaya çev. Hasan Kaleşi, Şiir, *Flaka e Vllaznimit*, 1954, c. IX, sy. 285, s. 5; c. X, sy. 294, s. 8.
- Gündüz, Aka, “Izbori”, (“Seçmeler”), çev. T. Manević, *Nin*, 1951, c. I, sy. 18, s. 9. Hikaye.
- Güney, E[flatun] Cem, “Salkımsögüt”, *Sevinç*, Aralık 1962, sy. 4, s. 12-13.
- Güntekin, Reşad Nuri, “Jedna nedužna prevara”, (“Saf Bir Aldanış”), çev. Fehim Spaho, *Napredak*, *HNK*, Saraybosna, 1932, 1933, c. XXII, s. 199-204. Hikaye.
- Güntekin, Reşad Nuri, “Poljubac senki”, (“Karanlığın Öpücüğü”), *Jedinstvo*, 1954, c. X, sy. 17, s. 6-7. Hikaye.
- Güntekin, Reşad Nuri, “Tetka Hava”, (“Havva Teyze”), çev. Fehim Spaho, *Novi Behar*, 15.3.1930, c. III, sy. 22, s. 353-354. Hikaye.
- Güntekin, Reşad Nuri, “Trešnje”, (“Kirazlar”), çev. Fehim Spaho, *Novi Behar*, 1.3.1930, c. III, sy. 21, s. 337-339. Hikaye.
- Güntekin, Reşad Nuri, “Ugašeno ognješte”, (“Sönmüş Ocak”), çev. Lamija Hadžiosmanović, *7 dana*, 1956, c. IV, sy. 146, s. 10-11. Hikaye.
- Gürsel, Nedim, “Pred zimzi”, çev. Jasmina Šamić, *Život*, 1978, sy. 11-12, s. 497.
- Gürsel, Nedim, “Trst”, ingilizceden çev. Hajrudin Hromadžić, *Odjek*, Saraybosna Zima 2000, sy. 1-2, s. 42.
- Halid Ziya (Uşşakizade), *Ferdi i drugovi* (“Ferdi ve Şürekası”), çev. A. Dž. Šerić, *Behar*, 1904-1905, c. V, sy. 1, s. 7-10 ile sy. 20, s. 315-319 arasında roman tefrikası.
- Halid Ziya, “Ljubavna povijest jedne ženidbe”, (“Bir Evliliğin Aşk Hikayesi”), çev. O. Asaf, *Gajret*, 1/15.11.1912, c. V, sy. 9-10, s. 147-148; 1/15.12.1912, c. V, sy. 11-12, s. 182-183. Hikaye tefrikası.
- Halid Ziya, *Posljenja djeca*, (“Nesl-i Ahir”), Türkçeden çev. G. R., *Gajret*, 15.9.1911, c. IV, sy. 18, s. 271-273. Roman tefrikası
- Halid Ziya, *Suhoparni život*, (“Kırık Hayatlar”), çev. Safvet-beg Başağić (“Nazim imzasıy-le”) *Behar*, 1 Nisan 1901, 1900-1901, c. I, sy. 23, s. 363-364. Roman tefrikası.
- Halide Edib, “Milostinja”, (“Sadaka”), Türkçeden çev. Ahmed Rašidkadić, *Gajret*, 1.3.1913, c. VI, sy. 1-3, s. 56. Nesir.
- Halide Edib, “Molitva” (“Dua”), çev. Mirza (Safvet Başağić), *Gajret*, 1.2.1925, c. IX, sy. 3, s. 41-42. Hikaye.
- Halide Edib, *Bolja na srcu* (“Kalp Ağrısı”), çev. Fehim Spaho, *Novi Behar*, 1.5.1927, c. I, sy. 1, s. 9-10’dan 15.4.1928, sy. 24, s. 403; 15.5.1928, c. II, sy. 1-2, s. 25-26’dan 15.4.1929, sy. 24, s. 375-376; 1.5.1929, c. III, sy. 1, s. 15’den 15.1.1930, sy. 17-18, s. 280-281. Roman tefrikası.
- Halide Edib, *Handana*, çev. Fehim Spaho, *Novi Behar*, 1.5.1930, c. IV, sy. 1, s. 11/ 15.6.1931, sy. 24, s. 359-360; 1.6.1931, c. V, sy. 1, s. 13-14/ 15.6.1932, sy. 23-24, s. 327-328. Roman tefrikası.
- Halide Edip, “Tanıdığım Çocuklardan Rüstem”, *Birlik*, 1954, c. XI, sy. 243, sy. 7.
- Halide Sahir, “Porušeni hramovi”, (“Harap Mabedler”), çev. D.M.K., *Gajret*, 1.4.1925, c. IX, sy. 11 s. 170-171. Hikaye.
- Hulusi, Kenan, “Čudan čovjek”, (“Yabancı Adam”), çev. Lamija Hadžiosmanović, *Naši dani*, 1960, c. III, sy. 15-16, s. 8. Hikaye.

- Hüseyn Cahid, "Moj stari hrast", ("Benim Yaşlı Meşem"), çev. Safvet-beg Bašagić ("İbni Şir imzasıyla") *Behar*, 15 aprila 1901, 1900-1901, c. I, sy. 24, s. 380-391, nesir.
- Hüseyn Cahid, "Sila", ("Kuvvet"), çev. Fehim Spaho, *Behar*, 1901-1902, c. II, sy. 2, s. 35 ("1 juna 1901").
- K., Tank Dursun, "Jedan mladić ispred spomenika na Taksimu", ("Taksim Anıtının Önünde Bir Genç Adam"), çev. Hatidža Čar-drnda, *Mogućnosti*, 1985, c. XXXII, sy. 10-11-12, s. 1016-1022. Hikaye.
- K., Tarık Dursun, "Ubaviot İbrahim", ("Yakışıklı İbrahim"), Makedoncaya çev. Emin İljami, *Nova Makedonija*, 1958, c. XIV, sy. 4164, s. 6.
- K., Tarık Dursun "Priča o zabel monol", ("Zabel Manol'un Hikayesi"), çev. Vojislav Simić, *El-Emel*, 1960, c. III, sy. 3, s. 11-14.
- Kafli, Kadircan, "Ništica", ("Sifir"), çev. Rasim Filipović, *Vjesnik*, 1954, c. XV, sy. 2921, s. 9.
- Karaahmetoğlu, İsmail, "Lažna Merila", ("Sahte Ölçü"), çev. Marija Đukanović, *Nin*, 18.4.1954.
- Karaosmanoglu, Yakub Kadri, "Kradljiac mrtvačkih pokrova", ("Ölü Soyucu"), çev. Snježana Buzov, *Mogućnosti*, 1985, c. XXXII, sy. 10-11-12, s. 974-982. Hikaye.
- Karaosmanoğlu, Yakub Kadri, "Djevojka koja čuje glas", ("Sesi Duyabilen Kız"), çev. M(arija) Đukanović, *7 dana*, 1953, c. I, sy. 8, s. 8-9. Hikaye.
- Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, "Osamljeni putnik", ("Yalnız Yolcu"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Biser*, 1912-1913, c. I, sy. 4, s. 61-62.
- Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, "Oskrvnitelj", ("Kirtetici"), çev. Snježana Veljačić, *El-Emel*, Mayıs 1963, sy. 7, s. 13-17. Hikaye.
- Kemal, Orhan, "Gülizar Asszony", ("Gülizar Kadın") *Magyar szo*, 1954, sy. 11, s. 241.
- Kemal, Orhan, "Posao" ("İş"), çev. Eşref Kovačević, *Mogućnosti*, 1985, c. XXXII, sy. 10-11-12, s. 1023-1027.
- Kemal, Orhan, "Treći Čovjek", ("Üçüncü Adam"), çev. Ajša Mehmed, *Mladost*, 1958, c. III, sy. 80, s. 7. Hikaye.
- Kemal, Yaşar, "Lovac", ("Avcı"), çev. Fehim Nametak, *Život*, 1975, c. XXIV, sy. 6, s. 610-612.
- Kemal, Yaşar, "Teneke", *Birlik*, 11.1.1962-29.3.1963, c. XIX, sy. 458, s. 6'dan sy. 469, s. 6-11'e tefrika.
- Kutlu, Mustafa, "Duboka tema", ("Derin Mevzu"), çev. Amina Šiljak-Jesenković, *Odjek*, Saraybosna, proljeće 1998. Hikaye.
- Kutlu, Mustafa, "Grbavi hafiz i munara", ("Kambur Hafız ve Minare"), çev. Amina Šiljak-Jesenković, *Odjek*, Saraybosna, proljeće 1998. Hikaye.
- Makbule Leman Hanım, "Opametio se", ("Akıllandı"), çev. Džemal-beg Kapetanović, *Behar*, 1 januara 1903, 1903-1904, c. IV, sy. 17, s. 259-261. Hikaye.
- Makbule Leman Hanım, "Pokajanje", ("Pişmanlık"), çev. A. Dž. Šerić, *Behar*, 1 marta 1904, 1903-1904, c. IV, sy. 21, s. 324-326. Hikaye.
- Mehmed Celâl, "Dva života", ("İki Hayat"), çev. Ahmed Rašidkadić, *Biser*, 1.12.1913, c. II, sy. 11, s. 166-167. Nesir.
- Mehmed Celâl, "Majčina jedinica", ("Ana Kuzusu"), çev. Derviş Bajrić, *Bosansko-Hercegovačke Novine*, 8.10/26.9.1899, c. XXII, sy. 119, s. 1. Hikaye.
- Nadir, Kerime, "Tulipani", ("Laleler"), çev. Lamija Hadžiosmanović ve Hikmeta Mujezinović, *Oslobodjenje Nedeljini*, 1955, c. XIII, sy. 2667, s. 8. Hikaye.

- Namık Kemal, "Džezmija", ("Cezmi"), çev. Aleksa J. Popović, *Bosanska Vila*, 1902, c. VII, sy. 5, s. 87-89; 1903, c. VIII, sy. 19-20, s. 343-345. Roman tefrikası.
- Namık Kemal, "Iz, "Jadikovki", çev. Mirza Safvet, *Ogledalo*, 31.5.1907, c. I, sy. 1, s. 3.
- Nazım Hikmet, "Mačak i tiger", ("Kedi ve Kaplan"), çev. D.M., *Jedinstvo*, 23.4.1962, sy. 18, s. 17; *Jedinstvo za decu*, sy. 2, s. 64; *Flaka e Vllaznimit*, 9.12.1962, c. XVII, sy. 601, s. 10
- Nazım Hikmet, "Prva priča za moga sina" ("Oğlum için ilk hikaye"), çev. Dušan Đurišić, *Glas Podrinja*, 16. 4.1964, sy. 20, s. 896; *Sremske novine*, 29.7.1964, sy. 4, s. 187; *Dnevnik*, 14.3.1962, c. XX, sy. 5512, s. 10.
- Nazım Hikmet, "Skazka za trite momčinja", ("Üç Genç Adamın Hikayesi"), çev. yok, *Trudbenik*, 31.10.1965, c. XX, sy. 44, s. 10; *Gezimi*, 1965, sy. 3, s. 14-15.
- Nazım Hikmet, "U dači s Anuškom", ("Anuşka'yla Datça'da Yazlıkta"), çev. Ante Rojnić, *Telegram* 12.7.1963, c. IV, sy. 168, s. 10.
- Nesin, Aziz, "Izvod iz knjige rođenih", ("Doğum Sertifikası"), çev. Milica Lazarević, *Kalendar Ježa*, 1962, s. 177-179.
- Nesin, Aziz, "Me nismo ljudi", ("Biz Adam Değiliz"), çev. Veroslava Petrović, *El-Emel*, Mayıs 1964, sy. 8-9, s. 12-14.
- Nesin, Aziz, "Meg Jo, Hogynem Vagyok Nő.", ("İyi ki Kadın Değilim"), *Magyar kepes ujsag*, 1960, sy. 9, s. 9; *Kepes sport uysag*, 1960, c. XI, sy. 23, s. 28-29. Macarca.
- Nesin, Aziz Sjećanje na jednu Novu Godinu", ("Bir Yeni Yıl Hatıraları"), çev. Fazileta Cviko, *Mogućnosti*, 1985, c. XXXII, sy. 10-11-12, s. 974-982.
- Nesin, Aziz "Kako sem napravil samo mor", ("Nasıl İntihar Edilir"), Rusçadan Slovenceye çev. Cena Kopčavar, *Tedenska tribuna*, 1959, c. VII, sy. 34, s. 12.
- Ortaç, Yusuf Ziya, "Stare stvari" ("Humor i satira"), ("Eski Şeyler"), çev. Milenko Babić, *El-Emel*, Ocak 1963, sy. 6, s. 22.
- Oruç, Hatice, "Carstvo tolerancije", ("Sultanlık Hoşgörüsü"), Amina Šiljak-Jesenković, *Odjek*, Yıl. 53, sy. 1-2, s. 24-28, zima-proljeće 2000. Hikaye.
- Ömer Seyfeddin, "Glas iz neba" ("Cennetten Ses"), çev. Fehim Nametak, *Mogućnosti*, 1985, c. XXXII, sy. 10-11-12, s. 1051-1054. Hikaye.
- Ömer Seyfeddin, "Mito", ("Rüşvet"), çev. M. Šjaković, *Jedinstvo*, 1958, c. XIV, sy. 25, s. 8.; *Dnevnik*, 1959, sy. 17, s. 4756; *Nedeljno izdanje*, s. 2178; *Svijet*, 1960, c. III, sy. 85, s. 6. Hikaye.
- Ömer Seyfeddin, "Slučaj Derviša Hasana", ("Derviş Hasan'ın Hali"), çev. Hivzi Bjelovac, *Oslobodjenje*, 1954, c. XII, sy. 2526, s. 8.
- Ömer Seyfeddin, "Ylberi", ("Gökkuşağı"), Arnavutçaya çev. Hasan Kaleši, *Rilindja*, 1954, c. X, sy. 70, s. 5. Hikaye.
- Pamuk, Orhan, "Ljutnja prokletih", çev. Edina Bećirević, *Odjek*, Saraybosna, Jesen-zima 2001, sy. 2, s. 51.
- Peride Celâl, "Čovjek bez ogrtača", ("Burunsuz Adam"), çev. Lamija Hadžiosmanović, *Svijet*, 1960, c. III, sy. 110, s. 10. Hikaye.
- Peyami Safa, "Zidovi", ("Duvarlar"), çev. Suada Buturović, *Omladinska riječ*, 1956, c. XII, sy. 513, s. 5.
- Raifa Binnaz, "Remzija", çev. Musa Ćazim Ćatić, *Behar*, 1907-1908, c. VIII, sy. 2, s. 28-30; sy. 3, s. 37-38. Hikaye.

- A. Rasim, "Majčina ljubav", ("Anne Sevgisi"), çev. Derviš Bajrić, *Bosansko-Hercegovacke Novine*, 1.12/19.12.1899, c. XXII, sy. 142, s. 1-2.
- Refik Halid, "Sarı Bal", çev. Hivzi Bjelovac, *Vjesnik*, 1954, c. XV, sy. 2958, s. 5.
- Refik Halid, "Sivi Osel", ("Boz Eşek"), ("Slovence"), *Toveriš*, 1953, c. IX, sy. 6, s. 150-151.
- Sabahattin Ali, "Glas" ("Ses"), çev. Eşref Kovačević, *Mogućnosti*, 1985, c. XXXII, sy. 10-11-12, s. 997-1005. Hikaye.
- Sabahattin Ali, "Kanal", çev. Bećir Džaka, *Svijet*, 14.2.1961, c. IV, sy. 142, s. 7; *Pobjeda*, 18.6.1961, c. XVIII, sy. 25, s. 9; *El-Emel*, Haziran 1961, sy. 4, s. 20-21. Hikaye.
- Sabahattin Ali, "Taljiđe", ("Araba"), çev. Lamija Hadžiosmanović, *Naši Dani*, 31.3.1962, c. IX, sy. 120, s. 5. Hikaye.
- Sabahattin Ali, "Vročá Voda", ("Sıcak Su"), Slovenceye çev. M. B., *Tedenska tribuna*, 1954, sy. 35, s. 9. Hikaye.
- Sahir, Necmiye, "Traji", ("Ara"), A. Hivzi Bjelovac, *Gajret*, 16.5.1924, c. VIII, sy. 8, s. 123-127. Hikaye.
- Sait Faik, "Bir Sonbahar Akşamı", *Birlik*, 1954, c. XI, sy. 254, s. 4.
- Sait Faik, "Čovek koji je zaboravio grad", ("Şehri Unutan Adam"), Fransızcadan ("*La Turquie Kemalist* dergisinden") çev. Milo Borojević, *Novi Behar*, 1939-1940, c. XIII, s. 53-55. Hikaye.
- Sait Faik, "Gurabija", ("Kek"), Makedoncaya çev. Emin Iljami ve Fazıl Hüsni, *Trudbenik*, 1955, c. X, sy. 6, s. 5. Hikaye.
- Sait Faik, "Millionar Riza", ("Milyoner Rıza"), çev. Hasan Kaleşi, *Politika*, 1955, c. LII, sy. 15213, s. 9. Hikaye.
- Sami-Paşazade Sezai, "Iluzije grčkog generala", ("Yunan Generalin Kuruntusu"), çev. Musa Ćazim Ćatić, *Gajret*, 1907, sy. 2, s. 112-118. Nesir.
- Sevgi Soysal, "Obojiti Mjesec", ("Ayı Boyamak"), çev. Kerima Filan, *Odjek*, Proljeće-ljeto 2001, sy. 1, s. 58-60.
- Sevinç Çokum, "Majka Rozalija", ("Rozalja Anne"), çev. Amina Šiljak-Jesenković, *Odjek*, s. 52-57, zima-proljeće 2001. Hikaye.
- Süreyya, Hatice, "Pouzdanje u se", ("Kendine Güvenmek"), Hikaye, çev. Fehim Spaho, *Novi Behar*, 15.5.1933, c. VI, sy. 22, s. 305-306.
- Şapolyo, Enver Behnan, "Zanon Alangove", çev. T. Manević, *Zmaj*, 1954, sy. 4, s. 13-14. Masal.
- Taner, Haldun, "Crvenokosa Amazonka", ("Kızıl Saçlı Amazon"), çev. Ferida Hadžibegić, *El-Emel*, Ocak 1963, sy. 6, s. 20-21.
- Taner, Haldun, "Tražim jedna ostrvo", ("Bir Ada Arıyorum"), Türkçeden çev. Fazileta Cviko, *Mogućnosti*, 1985, c. XXXII, sy. 10-11-12, s. 1040-1041.
- Tanpınar, Ahmet Hamdi, "Tahsin iz Erzuruma", ("Erzurumdan Tahsin") çev. Kerima Filan, yazar hakkında not, Amina Šiljak-Jesenković, *Život*, Saraybosna 1997, Yıl. 44, sy. 3-4, s. 21-29.
- Tannöver, H. Suphi, "Sustret sa Omeragom", ("Ömerağa ile Rastlaşma"), çev. Hatidža Ćar-drnda, *Mogućnosti*, 1985, c. XXXII, sy. 10-11-12, s. 983-987.
- Tekin, Latife, "Priče sa smeća Berdži Kristine", ("Berci Kristin'in Çöp Masalları"), çev. Sabina Bakšić, *Odjek*, Saraybosna, Zima 2000, sy. 1-2, s. 53.

Uslu, Didem, “Život na tri fotografije”, (“Üç Fotoğrafta Yaşamak”), “Rodendan”, (“Doğum Günü”), çev. Amina Šiljak-Jesenković, *Odjek*, Saraybosna, Yıl. 51, sy. 2, s. 60-64, ljeta 1998. Hikaye.

Ünaydın, Ruşen Eşref, “Damla Damla”, *Birlik*, 1955, c. XII, sy. 262, s. 8. Nesir.

Yaşar Nabi, “Novac”, (“Para”), çev. N.F. *Gajret*, 5.1940, c. XXI, sy. 5, s. 98-99. Hikaye.

Yıldız, Bekir, “Krijumčar Šahan” (“Kaçak Şahan”), *Mogućnosti*, 1985, c. XXXII, sy. 10-11-12, s. 1051-1054.

3. Tiyatro

Abdülhak Hamid, *Kći Indije* (“Duhter-i Hindu”), çev. M. Şemsuddin Sarajlić, *Gajret*, 1911, c. IV, sy. 22-24; 1912, c. V, sy. 1 (“Nezavršeno”), 8 resim de bulunan 5 perdelik dram.

Güntekin, Reşad Nuri *Baburşahova sedžada- Šala u jednom činu* (“Babur Şah’ın Seccadesi”), çev. Fehim Spaho, *Novi Behar*, 15.1.1937, c. X, sy. 12-14, s. 143-148. Tek perdelik mizahi oyun.

[Güntekin], Reşad Nuri *Na opovarak. Ljetna komedija u tri slike* (“Tatil”), çev. Fehim Spaho, *Napredak, HNK*, c. XX/1930, Saraybosna 1931, s. 142-145. Üç Perdelik Yaz Komedi.

Moliere, *Varalica Hamza*, Fehim imzasıyla Türkçeden uyarlayan Fehim Spaho, *Behar*, 1901-1902, c. II, sy. 8-13. Üç perdelik komedi.

Murad Efendi, *Selim III*, Almancadan çev. S. Konjhodžić, *Behar*, 15.1.1911, 1910-1911, c. XI, sy. 2, s. 22-23. 5 perdelik drama.

Nazım Hikmet, “Josif Prelepi, I Çin, II Slika (“Odlomak”)), (“Joseph Prelepi, Perde I, Sahne II. Bir Oyun. Fragment”), çev. Aca Badnjarević, *El-Emel*, 1959, c. II, sy. 2, s. 8-12.

Şemseddin Sami, “Gjave”, (“Gave, drama”), Arnavutçaya çev. Hasan Kaleşi, *Flaka e Vllaznimit*, 1954, c. X, sy. 297, s. 8.

Şemseddin Sami, *Besa*, çev. Muhammed Emin Dizdar, *Behar*, 15.2.1907, 1906-1907, c. VII, sy. 20, s. 230-236; 15.4.1907, sy. 24, s. 278-283. Tefrika. 6 perdelik trajedi.

B. Türk Edebiyatı Üzerine Yazılanlar

1. Kitap

Dindić, Slavoljub *Ratna i revolucionarna tematika u djelima Jakuba Kadrija Karaosmanoglua*, (Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun Eserinde Savaş ve Devrim Temaları), Belgrad: Filološki Fakultet, 1967, 140 s.

Dindić, Slavoljub ve M(“arija”) Đukanović, *Primeri turske prose. Izvor tekstova, beleške o piscima, tursko-srpskohurvatski glosar*, (Türk Nesri Örnekleri. Seçme Metinler. Yazarlar Hakkında Notlar. Türkçe-Sırpçatça Sözlük), Belgrad: Naukačka knjiga, 1969, 147 s.

Kaleşi, Hasan, *Türk Edebiyatında Tanzimat Devri*, çev. İbrahim Zeynel, Üsküp: Birlik Yay., 1954, 56 s.

Minatti, Ivan, *Nazım Hikmet*, çev. İzet Sarajlić, Ljubljana: Mladinska knjiga, 1974, 114 s. İnceleme.

Rajković, Ljubinka, *Turski pesnici i pripovedači kod Srba i Hrvata, (Sırp ve Hırvat Dillerinde Türk Şair ve Hikayecileri)*, Belgrad: Belgrad Üniversitesi Felsefe Fakültesi Yay., 1968, 157 s.

2. Yazılar

Anonim, “Abdülhak Hamid”, *Novi Behar*, 15.5.1937, c. X, sy. 20-22, s. 281-286. Abdülhak Hamid’in ölümü üzerine fotoğraflı, biyografi ve anma yazısı.

Anonim, “Jezikovne Reforme V Turski Književnosti”, (“Türk Edebiyatında Dil Reformları”), *Borba-Ljudska Pravica*, 1954, c. XIX, sy. 91, s. 8.

Anonim, “Literatura V Sodobni Turčiji”, (“Çağdaş Türkiye’de Edebiyat”), *Tedenska Tribuna*, 1957, c. V, sy. 44 s. 5. Yakub Kadri Karaosmanoğlu, Mahmut Makal, Namik Kemal, Orhan Hançerlioğlu vd. hakkında konuşma.

Anonim, “Nehany szo a mai török i irodalomrol” (“Modern Türk Edebiyatı Hakkında Birkaç Söz”), *Híd*, 1952, c. XVI, sy. 12, s. 755-750.

Anonim, “Savremena otomanska literatura”, (“Çağdaş Osmanlı Edebiyatı”), *Novi vakat; Vakati*, 30.7.1913, c. I, sy. 9, s. 1-2.

Anonim, “Smrt Ahmeta Haşima” (“Ahmet Hâşim’in Ölümü”), *Novi Behar*, 1.10.1933, c. VII, sy. 6-7, s. 107-108.

Anonim, “Sodobna turska književnost (Od utrditvi prijateljskih stikov)”, [“Çağdaş Türk Edebiyatı (Dostluk İlişkileri Kurma Fırsatı Üzerine)”], *Večer*, 1953, c. IX, sy. 84, s. 3.

Anonim, “So Prevode od Modernata Turska Poezija”, (“Modern Türk Şiiri Çevirmenleriyle Konuşma”), *Stremež*, 1959, c. V, sy. 5-6, s. 30.

B(akamović), S(alih), “Abdülhak Hamid beg”, *Biser*, 1913-1914, c. II, sy. 5, s. 69-71; sy. 6, s. 85-86. İnceleme.

Babajev, Akper Agarzaoglu, “O turskoj književnosti” (“Türk Edebiyatı Üzerine”), Rusçadan çev. Milivoje Milinkovic, *Život*, 1976, yıl. 25, c. XLIX, sy. 6, s. 663-676.

Bajraktarević, Fehim, “Pobeda narodnog jezika i stiha u Turskoj poeziji” (“Türk Şiirinde Milli Dilin ve Veznin Zaferi”), *Književne novine*, 1954, c. I, sy. 7, s. 4.

Bajraktarević, Fehim, “Tursko-Islamska Kulturna Baština Južnih Slavena”, (“Güney Slavlarda Türk İslam Kültür Mirası”, Almancadan çev. Sulejman Bajraktarević, *Mogućnosti*, Nisan 1966, sy. 4, s. 388-397.

Bašagić, Safvet-beg, “Tevfik Fikret, Modern Turski Pjesnik”, (“Tevfik Fikret Modern Türk Şairi”), Mirza Safvet imzasıyla, *Život*, 1900, c. II, sy. 1, s. 27; sy. 2, s. 26. İnceleme.

Bašagić, Safvet-beg, “Žena- književnica u Carigradu”, (“İstanbul’da Kadın Edebiyatçıları”), *Nada*, 1897, c. III, sy. 4, s. 78-79. Türk ve İran kadın edebiyatçıları üzerine inceleme ve çeviri.

Baymak, Ethem, “Dr. Tahir Kutsi Makal ile..”, *Çevren*, Mayıs-Haziran, Temmuz-Ağustos 1990, Yıl.17, sy. 77-78, s. 71-73. Konuşma.

Baymak, Ethem, “Türkiye Çocuk Edebiyatının Gür Soluğu Yeni Kuşak..”, *Çevren*, Mayıs-Haziran, Temmuz-Ağustos 1990, Yıl.17, sy. 77-78, s. 99-102. Yazar ve kitap tanıtımı (Yazar ve şair Mustafa Ruhi Şirin’in ve eserlerinin tanıtımı).

Baymak, Ethem, “Türkiye Ozanlarının Dizelerinde Tito”, *Çevren*, Temmuz-Ağustos 1987, Yıl. 14, sy. 69, s. 101 İnceleme.

- Begić, Mithat, "U zemlji Sait Faika", ("Sait Faik'in Ülkesinde"), *Život*, 1973, sy. 10, s. 353.
- Bojanić, Dušanka, "Nazim Hikmet", *Brazda*, 1951, c. IV, sy. 6, s. 473-475.
- Bojanić-Lukać, Dušanka, "Novite baranja vo savremenata turska poezija", ("Çağdaş Türk Şiiri Üzerine Yeni Bir İnceleme"), *Sovremenost*, Üsküp 1953, c. III, sy. 1-2, s. 81-96.
- Ćatić, Musa Ćazim, "Dvije tri o Zija paši", ("Ziya Paşa Üzerine İki Üç Söz"), *Gajret*, 1-15.12.1912, c. V, sy. 11-12, s. 164-169.
- Ćatić, Musa Ćazim, "Turska pjesnikinja Nigjar ('hanum binti Osman')", *Behar*, 1907-1908, c. VIII, sy. 7, s. 104-105. Şairenin üç şiir çevirisini de içeren inceleme.
- D., H., "Sabahattin Ali", *Brazda*, 1951, c. IV, sy. 4-5, s. 378-379.
- Đindić, Slavoljub, "Borislav Stanković i Jakub Kadri ('Književni proces kao refleks sličnih društvenih situacija')", ("Borislav Stanković ve Yakub Kadri- Toplumsal Durumların Benzerliğinin Edebi Esere Yansımaları"), *POF*, 1972-1973 ("1976"), sy. 22-23, s. 247-255.
- Đindić, Slavoljub, "Jašar Kemal, Hroničar Anadolskog Sela", ("Yaşar Kemal, Anadolu Köyünün Kronikçisi"), *Radio Saraybosna-Treći Program*, 1983, Yıl. 12, sy. 41, s. 299.
- Đindić, Slavoljub, "Kuda ide moderna turska poezija", ("Modern Türk Şiiri Nereye Gidiyor?"), *Mostovi*, Belgrad 1975, sy. 22, s. 123-133.
- Đindić, Slavoljub, "Pripovedački svet Sait Faik Abasijanika, tvorac moderne turske novele", ("Modern Türk Hikayesinin Kurucusu Sait Faik Abasıyanık'ın Edebi Dünyası"), *Letopis Matice srpske*, 1979, sy. 424, s. 306-318.
- Dj., M., "Umro je najveći savremeni pjesnik Turske (Jahja Kemal Bejatlı)", ("En Büyük Modern Türk Şairi Yahya Kemal Öldü"), *El-Emel*, 1959, c. II, sy. 2, s. 17.
- Đukanović, Marija, "Džahit Sidki Tarandži-turski pesnik", ("Cahit Sıtkı Tarancı: Türk Şairi"), *Republika*, Zagreb 1964, sy. 2, s. 7-11.
- Đukanović, Marija, "Tradicija i traženja u savremenoj turskoj poeziji", ("Çağdaş Türk Şiirinde Gelenek ve Arayış"), *Stremlijenja*, Priştina, 1964, c. V, sy. 1, s. 51-64.
- Eren, İsmail, "Turkish Štampa u Jugoslaviji (1866-1966)", ("Yugoslavya'da Türkçe Basın-Yayın (1866-1966)", Türkçeden çev. E. Kovačević, *POF*, 1964-65 (1969), c. XIV-XV, s. 359-395.
- Esih, Ivan, "Prvak Savremene Turske Poezije (İz književnosti prijateljske Turske)", ("Türk Şiirinin Öncüsü Yahya Kemal Hakkında Konuşma. [Türk Edebiyatından]"), *Slobodna Dalmacija*, 1954, c. XII, sy. 2942, s. 5.
- Esin, Ivan, "Suvremena turska knjizevnost", ("Modern Türk Edebiyatı"), Zagreb, 1940, s. 197-214. (Hrvatçaya çevrilen ilk Türk romanı *Tudjinac (Yaban)* münasebetiyle Türk edebiyatı hakkında bir değerlendirme.) Bkz. Yakup Kadri.
- Filan, Kerima, "Orhan Pamuki njegove boje u drugim bojama", *Odjek*, ljeto-jesen-zima, 2003.
- Filipović, Nedim, "Ercüment Ekrem Talu", *Život*, 1964, c. XIII, sy. 2, s. 88-94.
- Habjan, V., "Pogled Tursko Književnost", ("Türk Edebiyatına Bakış"), *Knjiga*, 1955, c. III, sy. 6, s. 275-279.
- Hadžiosmanović, Lamija, "Melih Dževdet Andaj, pjesnik ljubavi", ("Melih Cevdet Anday, Aşk Şairi"), *Odjek*, Saraybosna, 1971, c. X, sy. 24, s. 18.

- Hadžiosmanović, Lamija, "Namik Kemal-Začetak turske moderne", ("Namik Kemal-Modern Türk edebiyatının Temeli"), *Mostovi*, Plevlja, 1974, sy. 20, s. 87-99.
- Hadžiosmanović, Lamija, "Početci dramske književnosti kod Turaka", *Izraz*, 1976, sy. 9, s. 197.
- Hadžiosmanović, Lamija, "Turska poezija u prevodilačkom djelu Muse Ćazima Ćatića", ("Musa Kazım Çatiç'in Çeviri Eserlerinde Türk Şiiri"), *Zbornik Radova u Musi Ćazimu Ćatiću*, IJK, Saraybosna, 1980, sy. 9, s. 129-147. (Bu yazı ayrıca Hasan Mercan tarafından, "Musa Kazım Çatiç'in Yapısında Çağdaş Türkiye Şiiri" başlığı ile Türkçeye çevrilerek *Çevren*, Eylül 1980, Yıl. 8, sy. 35, s. 27'de de yayımlanmıştır.)
- Hadžiosmanović, Lamija, "Život i djelo Halide Edip Adıvar", ("Halide Edip Adıvar'ın Yaşamı ve Eserleri"), *Oslobodjenje*, Saraybosna, Aralık 1974. (7 bölümlük yazı dizisi).
- Hafız, Nimetullah, "Yugoslavya'da Türk Edebiyatında Atatürk'e Ait Yazılmış Şiirler", *Çevren*, Mart 1974, sy. 4, s. 35-43.
- I(ljami), Emin, "Mladite Pisateli Vo Turcija.", ("Genç Türk Şairleri"), *Mlad Borec*, 1956, c. XI, sy. 1, s. 7.
- I(ljami), Emin, "So Turskite Prevodi", ("Türkçe Çeviriler Hakkında"), *Sovremenost*, 1955, c. V, sy. 12, s. 1013-1014.
- I(ljami), Emin, "Tevfik Fikret i Negovoto Vreme", ("Tevfik Fikret ve Zamani"), *Razgledi*, 1954, c. I, sy. 6, s. 7.
- Kaleši, Hasan, "Nji Veshtrim Mbi Letersin Moderne Turke", ("Modern Türk Edebiyatına Bir Bakış"), *Flaka e Vllaznimit*, 1954, c. IX, sy. 285, s. 5-6.
- Kaleši, Hasan Dr. Ibrahim Temo- osnivač mladoturskog komiteta, "ujidenje i napredak" ("Dr. İbrahim Temo-Genç Türkler Komitesinin Kurucusu, "Birlik ve İlerleme"), *POF 22-23/1972-73* ("1976"), s. 211-246.
- Karahasan, Mustafa, "Nešto za turskata literatura", ("Türk Edebiyatı Hakkında Birkaç Söz"), *Mlada Literatura*, 1954, c. IV, sy. 3, s. 50-54.
- Karahasan, Mustafa, "Progresivnite Tendencii vo Savremeneta Turska Literatura", ("Modern Türk Edebiyatında Gelişen Eğilimler"), *Studentski zbor*, 1954, c. I, sy. 1, s. 4.
- Kaya, İ. Güven, "Sabahattin Ali'nin Romanlarında İnsanlar I-III", *Çevren*, Haziran, Eylül ve Aralık 1982, Yıl. 9, sy. 34-36.
- Kolcu, Hasan, "Zafer-nâme'ye, "Reddiye ve Tekzibiyye", *Çevren*, Ocak-Şubat 1988, Yıl.15, sy. 63, s. 15-22. İnceleme ("Ziya Paşa'nın *Zafername*'sine karşı Fadıl Paşa tarafından yazılmış bir hicviyenin tanıtımı").
- M., P., "Nesavremeni Razgovori u Istanbulu (Razgovor sa turskim romansijerom J. K. Karaosmanoğluom)", ("İstanbul'da Eski Moda Bir Konuşma [Türk Romancı Y. K. Karaosmanoğlu ile Konuşma]"), *Politika*, 1959, c. LVI, sy. 16379; *Kultura-umetnost*, c. III, sy. 94, s. 17.
- M., P., "Savremena Turska Književnost", ("Çağdaş Türk Edebiyatı"), *Politika*, 1954, c. VI, sy. 14920, s. 6.
- Manević, Todor, "Pogled Na Novu Tursku Književnost, Jugoslovenko-turske književne paralele" ("Yeni Türk Edebiyatına Bir Bakış. Yugoslav ve Türk Edebiyatlarındaki Paralellikler"), *Republika*, 1953, c. XX, sy. 398, s. 4; sy. 399 s. 4.

- Mehmet, Mustafa Ali, "Bir Jön-Türk Dr. İbrahim Temo", *Çevren*, Ocak-Şubat, Mart-Nisan 1991, Yıl. 18, sy. 81-82, s. 21-27.
- Mermer, Fahri, "Reşat Nuri Güntekin'in *Çalığışu* Romanında Feride'nin Kaybolan Çocukluğu", *Çevren*, Mart-Nisan 1990, Yıl. 17, sy. 76, s. 59-62. Yazarın 100. doğum yıldönümü dolayısıyla fotoğraflı bir biyografisinden sonra, *Çalığışu* romanı hakkında bir inceleme.
- Milićević, N., "Halid Ziya Uşaklı, "Belježnica jednog pokojnika", ("Bir Ölü'nün Defteri"), *Vjesnik*, 1953, c. IV, sy. 2689, s. 5. Kitap tanıtımı.
- Nabi, Yaşar, "Bugünkü Türk Edebiyatı ("Varlık sahibi Yaşar Nabi ile *Birlik* yazarı İlhami Emin'in İstanbul'da yaptığı mülakat)", *Birlik*, 1955, c. XII, sy. 282, s. 8.
- Nabi, Yaşar, "Pogled Na Denešnata Turska Literatura", ("Modern Türk Edebiyatına Bakış"), çev. Emin İljami, *Sovremenost*, 1955, c. V, sy. 12, s. 1005-1012.
- Nametak, Fehim, "Fadil-pašina kasida kao odgovor na Zija-pašinu Zafername", ("Fazıl Paşa'nın Ziya Paşa'nın Zafername'sine Yazdığı Reddiye"), *POF*, 1980, 1978-1979, c. XXVIII-XXIX, s. 67-78.
- Nametak, Fehim, "O savremenoj turskoj pripovijesti" ("Çağdaş Türk Hikayesi Hakkında"), *Mogućnosti*, 1985, c. XXXII, sy. 10-11-12, s. 1055-1062.
- Nametak, Fehim, "Tursko društvo u ranim romanima Reşat Nurija Guntekina" ("Reşat Nuri Güntekin'in İlk Romanlarında Türk Toplumu"), *POF*, 1975 ("1977"), c. XXV, s. 301-335.
- Oestrup, J., "Ahmed Midhat", Almancadan çev. F. Nedžati, *Gajret*, 15.4.1911, c. IV, sy. 8, s. 119-120.
- Petrović, Svetozar, "Azijska Književnost XX. Stoljeća", ("XX. Yüzyıl Asya Edebiyatı"), *Petnaest dana*, 1960, c. III, sy. 12, s. 12-13.
- Saiti, Abdülkerim, "Şair Feylesof Rıza Tevfik ("Türk Edebiyatında Tanılmış Simalardan)", *Birlik*, 1954, c. XI, sy. 240, s. 8-9.
- Šamić, Jasna, "Literature de Turquie", ("Türk Edebiyatı"), *Europe*, Kasım Aralık 1983, s. 655-656 Paris, 1983'den *POF*, 1986, 1985, c. XXXV, s. 229. İnceleme.
- Sarajlić, Izet, "Na marginama jedne junske smrti", *Život*, 1963, c. XII, sy. 9, s. 107. Şair Nazım Hikmet'in Ölümü üzerine.
- Sarajlić, Šemsudin, "Merhum Ismail-beg Gasprinsky", *Biser*, 15.5-15.6.1914, c. II, sy. 22-24, s. 374-376.
- Schmidt, Bertha, "Pregled turske književnosti", ("Türk Edebiyatı İncelemesi"), çev. Faik (J. Palavestra), *Biser*, 1918, c. III, sy. 7-8, s. 118-121; sy. 9-10, s. 149-151; sy. 15-16, s. 242-245; sy. 17-20, s. 280-283; sy. 21-24, s. 307-315.
- Šiljak-Jesenković, Amina, "Iz biserja savremene turske književnosti. Savremena turska pripovijetka", ("Çağdaş Türk Hikayesi"), *Mogućnosti*, Split: Književni krug u Splitu, 1986, c. VIII, sy. 10-11-12, s. 86-93.
- Šiljak-Jesenković, Amina, "Suvremena turska književnost u bosansko-hercegovačkoj orijentalistici", ("Bosna-Hersek'te Çağdaş Türk Edebiyatı"), *Türk Edebiyatının Bosna-Hersek'teki Yeri Sempozyumu*, Bildiri, Orijentalni institut u Sarajevu, 18-19 Ekim 2000, Saraybosna.
- Skolovski, Viktor, "O Teoriji Proze Turska", ("Türk Nesir Teorisi Hakkında"), çev. T. Dutina, *Život*, 1985, sy. 1-2, s. 15.

- Šopova, Dušanka, "Novite Baranja Na Savremanata Turska Poezija", ("Modern Türk Şiirinde Yeni Eğilimler"), *Sovremenost*, 1953, c. III, sy. 1-2, s. 81-96.
- Spaho, Fehim, "Kamusi Turki ("turski rječnik")", *Behar*, 1 Mart 1901, 1900-1901, c. I, sy. 21, s. 339. Şemseddin Sami'nin eserinin tanıtımı.
- Stojisavljević, Vojna, "Humor u turskoj književnost", ("Türk Edebiyatında Humor"), *POF*, 1991, 1990, c. XLV, sy. 91-114. İnceleme (Nasreddin Hoca'dan Aziz Nesin'e kadar Selçuklu, Osmanlı, Tanzimat, Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatında mizah).
- Ş(abanoviç), H(azim), "Abdülhak Hamid", *Hrvatska enciklopedia I*, Zagreb, 1941, s. 8.
- Taşçıoğlu, Yılmaz, "Cahit Zarifoğlu'nun *İşaret Çocukları* Kitabındaki Şiirler Üzerinde Yaşam/Ölüm Karşıtlığı Bakımından Anlamsal Bir Yapı Araştırması", *Zbornik Radova* 5, Tuzla: Universitet u Tuzli Filozofski Fakultet, 2004, c. XXXI, sy. 5, s. 125-144.
- Yusuf, Süreyya, "En Büyük Türk Kadın Yazarı", *SD*, 1966, c. II, sy. 4.
- Yusuf, Süreyya, "Nazım Hikmet'te Dil Duygusu", *Çevren*, Eylül 1980, Yıl. 8, sy. 35, s. 37.
- Yusuf, Süreyya, "Orhan Kemal'le İlk Görüşmem", *SD*, 1970, c. V, sy. 48.
- Z., V., "Najmladja turska literatura", ("En Genç Türk Edebiyatı"), *Novi Behar*, 15.12.1929, c. III, 16, s. 252-253. Peyami Safa, Nazım Hikmet, Vedat Nedim, Necip Fazıl vd. şair ve yazarların işlendiği bir inceleme.
- Zekerija, Necati, "O Turskom Pjesniku Nazimu Hikmetu", ("Türk Şairi Nazım Hikmet Üzerine"), çev. Lamija Hadžiosmanović, *Život*, 1983, sy. 1-2, s. 110.
- Zekerija, Necati, "Turska poezija", *Život*, 1980, c. XXIX, sy. 2, s. 112-116.

The Modern Turkish Literature in the Balkans

Yılmaz TAŞÇIOĞLU

Abstract

Two hundred periodicals have been scanned in the course of this study as a means to shed light on publications concerning the New Turkish Literature within a time interval of about 140 years in between 1866-2005. Ten anthologies of Turkish literature have been published in this period. Moreover, more than a hundred books have been translated. Among the New Literature writers of these publications, the most popular ones have appeared to be Namık Kemal, Abdülhak Hamid, Tevfik Fikret, Halid Ziya Uşaklıgil, Ahmed Hikmet, Halide Edib, Yakup Kadri, Reşat Nuri, Nazım Hikmet Orhan Veli, Fazıl Hüsnü, Melih Cevdet Anday, Aziz Nesin and Orhan Pamuk. At the same time, it has been observed that the contemporary Turkish literature was translated widely, read and examined in the Balkans. More than a thousand books were translated from nearly three hundred authors.

Keywords: Modern Turkish Literature, Balkans Literature, Periodic, Translation, Critic.

Balkanlarda Yeni Türk Edebiyatı Literatürü

Yılmaz TAŞÇIOĞLU

Özet

1866-2005 yılları arasındaki yaklaşık 140 yıllık zaman dilimi içerisinde Yeni Türk edebiyatına ilişkin yayınları tespit etmek istediğimiz bu çalışmada 200 civarında süreli yayın taranmıştır. Bu süre içerisinde 10 adet Türk edebiyatı antolojisi yayımlanmıştır. Ayrıca yüzden fazla kitap çevirisi yapılmıştır. Yayınlardan yeni Türk edebiyatı yazarları arasında Namık Kemal, Adülhak Hamid, Tevfik Fikret, Halid Ziya Uşaklıgil, Ahmed Hikmet, Halide Edib, Yakup Kadri ve Reşat Nuri, Nazım Hikmet, Orhan Veli, Fazıl Hüs-nü Dağlarca, Melih Cevdet Anday, Aziz Nesin ve Orhan Pamuk'un en çok ilgi gören kalemlemler olduğu anlaşılıyor. Bununla birlikte çağdaş Türk edebiyatının Balkanlarda zengin bir şekilde çevrildiği, okunduğu ve incelendiği görülüyor. Yaklaşık üçyüz yazardan bini aşkın çeviri yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yeni Türk Edebiyatı, Balkan Edebiyatları, Süreli Yayınlar, Çeviri, İnceleme.

